

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

COLUMBIA LIBRARIES OFFSITE

CU01378791

879Eb9

3

THE LIBRARIES
COLUMBIA UNIVERSITY

GENERAL LIBRARY

R
University
New York
Library

from the
P. A. Schermerhorn
Fund
1899

De la Bib
de M.
Anatole de MONTAIGLON

2623

PETRI D'EBULO
CARMEN
De
MOTIBUS SICULIS,
ET REBUS INTER
HENRICUM VI.
Romanorum Imperatorem,
Et
TANCREDEM
SEculo XII.
GESTIS.

Nunc primùm è Msc. Codice Bibliothecæ
Publicæ Bernensis erutum, Notisque cùm
Criticis tùm Historicis illustratum,
cum Figuris edidit

SAMUEL ENGEL,
*Supremi in Republica Helveto - Bernensi, ut &
Academici Senatûs ibidem Adfessor, & Bibliothecæ Publicæ
Præfectus.*

B A S I L E Æ,

Typis EMANUELIS THURNISII,
M DCC XLVI.

ALBINO
VIR
PERILLUSTRI, MAGNIFICO,
CHRISTOPHORO
STEIGERO,
REIPUBLICÆ BERNENSIS

IN

DITIONE GALICA

879Eb9
R
QUÆSTORI,
SENATUS ACADEMICI
PRÆSIDI.

ILLUSTRIBUS, AMPLISSIMIS,
REVERENDIS, *atque* DOCTISSIMIS

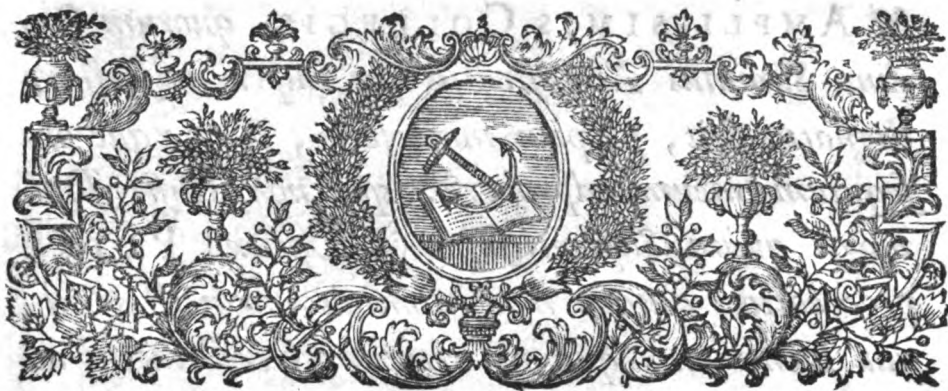
AD

EUNDEM SENATUM
DELECTIS VIRIS,

Venerationis & obsequii causa

D.

SAMUEL ENGEL.

*Ndecimus jam labitur annus inde ab eo tempore, quô Bibliothecæ Publicæ gratissima cura mihi concredita est; exoptatum id certè mihi munus fuit, quod ea mihi in officium cesserint, quæ alioqui maximæ essent voluptati, Codicum nempe manu scriptorum, & pulcherri-
morum librorum lectione atque accuratâ cognitione mentem oculosque pascere.*

Verùm hæc mihi indè desideratissima felicitas potissimum contigit, TIBI VIR PERILLUSTRIS,

* 2

85

272523

not wanted in case books 5/12/28

¶ AMPLISSIMIS COLLEGIS, quorum Ordini Summus Magistratus me nuper adscribere dignatus fuit, propius innotescere, TIBI quæ obsequium meum adprobare, qui non Illustrissimô magis quàm Sapientissimô ¶ Optimô PATRE procreatus, quique non Nominis magis Paterni, aut Honorum, quam Virtutum hæreditatem ad Te pertinere existimavisti, atque amorem omnium non solô Natalium splendore, non Muneris, quod geris, amplitudine, sed benè de singulis merendô, TIBI comparandum putasti.

Exiguum opusculum, flosculum quondam inter medias Barbari Seculi spinas enatum, atque inter Bibliothecæ Publicæ Codices repertum, VOBIS VIRI AMPLISSIMI, DOCTISSIMI, offero, ¶ vindico Posteris: felicem meum reputabo laborem, si VOBIS non displicebit, aut Ipse, aut perpetuus VESTRARUM Virtutum ¶ Clarissimorum in Re publicâ NOMINUM Admirator atque

Obsequiosissimus

EDITOR.

L. S.

E nimia imò immensa Librorum multitudine jam dudum conquesti fuerunt Viri graves & eruditi: nec id mirum, cùm non hi foli, sed maximam partem semieruditi orbem litteratum scriptis suis, omni sæpè fale carentibus, crambeque centies recocta refer-
tis, vel de lana sæpè caprina disputantibus, obruerint. Postquam enim veterum Codicum exempla ferè omnia ex ultimis *Orientis* partibus sollicitudine, sumptibus ac providentiâ, omnium laudes superante, Regum quorundam sed inprimis *Christianissimorum*, in nostram *Europam* fuissent advecta, & in vulgus edita, nihil aliud supererat, quam ut illi, quos scribendi pruritus cepit, vel ex aliorum thesauris sua depromerent, & sic illaudabili furtó, vetera pro novis, aliena pro suis venditarent; vel pro egregia ingenii dexteritate, & omnigenæ eruditionis copiâ rem Litterariam

ornarent, & illius terminos latius proferrent: Hi etiam soli sunt, qui ruiturum aliàs vastum omnium artium atque scientiarum *Olympum* humeris suis sustinent. Sunt alii contra, qui vel nativâ quâdam ignaviâ ducti, ab omni prorsus scribendi labore, licèt aliàs ab omni doctrinæ præsidio non essent destituti, abhorrent; vel præsentis futuræque ætatis judicia veriti, malunt in ignobili otio consenescere, quam pro summo labore, cura atque vigiliis, quibus Polygraphis vulgò insudandum est, præmii loco se aliis deridendos, ac suos ingenii foetus; tam charos, tam diu elaboratos, obelô configendos propinare. Horum ego exemplum, tenuitatis meæ probè conscius lubens sequutus fuisset, nisi Viri quidam & autoritate & eruditione pollentes, etiam atque etiam à me efflagitassent, ut Codicem hunc, de cujus Historia ac Recensione mox agam, Reipublicæ Litterariæ non inviderem, sed ex densa nocte, in qua inde ab aliquot Seculis latuerat, in almam lucem producerem.

Codicis nostri Author est PETRUS D'EBULO, prout id ex verbis, quæ in averfa ultimi folii pagina leguntur apparet: *Ego Petrus d'Ebulo &c.* de genere, conditione, & fortunâ multa verba facere, nihil attinet, quùm omnia, quæ huc pertinent, ob profundum scriptorum & æqualium & posteriorum silentium, in spissis tenebris sepulta jaceant. Et si vel vola vel vestigium hujus *Petri* alicubi extitisset, *Celeb. Fabricius*, qui id maximè in *Bibliotheca sua Medii & infimi Ævi* egit, ut horum Authorum nomina, vitam ac scripta quàm accuratè explanaret, hujus memoriam interire non passus fuisset; neque Rever. *Montfauconius*, quùm omnes & *Italia* & *Gallia* Bibliothecas perreptasset, atque Indicem illorum Codicum manu exaratorum, quos magno numero perlustraverat, contexuisset, Nostrum omisisset; haud dubio indicio, Codicem

Codicem hunc vel similem, his Duum-Viris Reipublicæ Litterarum constituendæ non visum, nec auditum fuisse. Patria Authori nostro *EBOLUM* esse videtur, oppidum propè *Salernum*; duplici ratione commotus in hanc sententiam abii; quod lib. I. v. 404. 405. Carminis sui *Ebolum*, *Dulce Solum* appellet, per quod, Patriam suam esse, indicare videtur; & v. 611. seq. ejusdem Libri *Eboleam Gentem* ob egregiam, erga *Constantiam*, fidem, & paratissimum pro Illa occumbendi animum, multis præconiis ornat; posterior ratio à nominis similitudine petitur: neque quemquam ab hac sententia avertat, quod Author noster vocetur *Ebulo*, oppidum verò *Ebolus*, nam litteræ O & V veterum Grammaticorum testimoniò, eam inter se adfinitatem habuerunt, ut sæpenumerò invicem sibi cederent, undè multas voces antiqui, modò per o, modò per v, pronunciarunt; quemadmodum *orna* pro *urna*, *salvos* pro *salvus*, *fortona* pro *fortuna*, *adulescens* pro *adolescens*, *poto* pro *puto*: ut id observat *Petr. Daniel* in Not. suis ad *Querol. Planti*. Tempus, quò Author Carmen suum vel conscripsit, vel saltem Cæsari *Henrico* obtulit, mihi videtur in anno 1196. esse designandum, cum in fine Codicis hoc *Distichon* adjectum legatur:

Annis minus quinque numeratis mille ducentis

Cæsar Regna capit, & sua Nupta parit.

Ex quo patet, annum 1195. jam præterlapsum fuisse, annò verò 1197. *Henricus* in Sicilia diem supremum obierit; ut ergo necesse sit, interjectò illò tempore, sive annò millesimò nonagesimò sextò, Poëtam Carmen suum Cæsari tradidisse: quod etiam *Figura* prima, quam Libro præfiximus, & quæ uti & 7. reliquæ ex *Authographo* delineatæ sunt, extra omnem dubitandi aleam ponit: Codex noster in Membrana scriptus est satis quidem eleganter: Prima pagina præ se fert duos primos ex Virgilii *Æneide*, *Lucano*,

cano, & Ovidii Metam. versus, ad significandum fortè Authorem sese ad horum trium in re Poetica Principum exemplum atque imitationem totum composuisse; In averſa deinde hujus folii primi parte Opus initium capit, & deinde in tertia pagina, ſive prima pagina folii ſecundi Figura extat, & ſic ad finem uſque Operis Figuræ cum Verſibus alternant; ſive ut clarius rem explicem, à ſiniſtra libri parte Verſus leguntur, à dextra verò Figura ex adverſum conſpicitur. Codicem duobus vel tribus in locis mutilum eſſe in Notis indicavimus. Ex multis & haud obſcuris indiciis collegimus, hunc Noſtrum librum illum eſſe, cui olim adeò beato eſſe licuit, ut potentiffimo illius temporis Cæſari *Henrico* offerretur. Figuræ enim pro illius ætatis elegantia, vel potius ruditate, ſatis ſcitè pictæ. Liſteræ, finem ſeculi XII. apertè clamant, ac, tùm ſcriptas fuiſſe, teſtantur; ſed invictum ferè argumentum illud eſt, quod nullo Apographum hujus Libri extare à quoquam unquam memoratum fuerit. Quò verò bonò fatò *Καμάν* hocce in Bibliothecam noſtram Publicam illatum fuerit, nihil eſt, quod præter conjecturas, ſed eas ſatis verofiſimiles, afferre valeam. Poſt obitum ſcilicet Henrici VI. Codex hic cum alia libraria cæteraque ſuppellectili in Sicilia relictus fuerat, unde inſequenti tempore ab *Andegavenſibus* Principibus, qui hæredes Regni evaſerant, in Galliam tranſtatus; & in Celeberrima *Floriacenſi* vel alia Bibliotheca aſſervatus fuerat; & cùm ſuperioribus temporibus omnis Gallia ob Religionis diſſidium, & Principum diverſa ſtudia, inteſtiniſ bellis flagraret, Bibliothecæ paſſim magnâ cum cura olim conditæ, militum furori atque rapacitati erant expoſitæ: undè factum, ut Libri elegantiffimi & rariffimi in privatorum hominum manus concederent; Quicquid ſit, id pro comperto conſtat, illum in Bibliothecam *Jac. Bongarſii*, Viri non ſolùm ob varias ad Imperii Romani Principes,

Principes, Legationes, sed etiam eruditionis atque elegantiarum Litterarum cognitione perillustres devenisse: cujus Illustrissimi Viri Bibliotheca cum numero, tum delectu aliis omnibus tum temporis longè præstabat, & ex *Floriacensis* & aliarum Bibliothecarum reliquiis atque rudibus quasi erat collecta. Quousque verò fides Authori nostro sit habenda, & num omnia eò, quò ab Illò narrantur modò, atque ordine gesta fuerint? Non liquet: In multis certè reliqui Historici dissentiant: sed cum *Itali* scriptores haud obscurè odium suum ergo Germaniæ Principes testentur, *Germani* verò studium suum erga illos apertè præ se ferant, quis in tanta diversarum sententiarum & animarum dissidentium inconstantia, certi quid, in tam à nostra ætate remotis rebus, definire vellet? aut quis Authorem nostrum ab hoc vitiò, seu partium studiò immunem fuisse, cogitet? Id certum est, integrum Carmen in Cæsaris laudem fuisse compositum, ubi nihil dicere decuit, nisi quod placet, quod magnum, quod admirabile posteris, & gloriosum Heroi suo erat. Cæterum multa narrat apud alios non obvia, nec fide indigna, quibus fortè, dum gererentur, ipse interfuit, ac ob singularem suam prudentiam & eruditionem, consiliorum Cæsaris particeps factus, multa perspecta habere potuit, quæ alios latebant: quod præcipuè ex litteris *Tancredi* ad *Sibilliam*, & ex hujus ad Illum, ac etiam ex *Celestini* ad *Tancredum* epistola probari abundè posset; unde ingens illud pretium, quod Codici nostro statuendum est, cognoscitur; si ne hoc enim multa illius temporis gesta æternum nos laterent, quæ ab aliis vel prorsus prætermissa, vel obscurius tradita, ex nostro claram acceperunt lucem.

Occasio Librum hunc edendi hæc fuit: Cum Anno 1736. Vir Celeberrimus *Hallerus*, Supremi nostri Senatûs Adfessor, M. Britan-

★★

niæ

niæ Regis Confiliarius & Archiater, Agnatus meus & Amicus Longè desideratissimus, ad Academiam *Georgiam Augustam*, ut ibi artem Medicam publicè doceret, vocatus fuisset, Bibliothecæ nostræ Præfectura, quò munere ille tumungebatur, mihi erat demandata, quò factò, libros cùm typis expressos, tum manu conscriptos sæpè pervolutaveram, atque inter alios in hunc nostrum *Petrum* incidi, de quo ex longo quasi carcere liberando, atque in dias luminis auras emittendo statim cogitavi: Verùm ne errore aliquò me implicarem, ac editum dudum pro inedito libro publicarem, & sic me aliosque fallerem, de eo cum Eruditis primi Ordinis, & in hoc potissimum studiorum genere exercitatissimis, agere coepi, qui omnes uno ore, se nihil plane de hoc *Petro d'Ebulo* unquam vel fando accepisse, rescripserunt: quò nuntiò excitatus, seriò & omni curâ ad illius Editionem animum meum adplicui, tantò id magis, quòd Vir Clarissimus *Schæpflinus*, Regis Galliarum Historiographus, & in Academia *Argentoratensi* bonarum Litterarum Professor toto orbe famâ celebratus, qui per aliquod tempus in urbe nostra morabatur, & librum hunc non sine voluptate sæpissimè manibus tractabat ac inspiciebat, me hortari solitus est, imò tantum non per bonum pulcherrimarum scientiarum Genium obtestari, quem nisi iratum vellem, Clientem suum manu mitterem. Accidit tum, ut, negotiorum causa, iter in Germaniam instituerem, quod antequam ingressus sum, primas Libri paginas exscribendas, figurasque aliquot delineandas curavi, ut harum rerum periti Judices experimentum caperent, quid de integro Opere statuendum sit: quâ occasione cum multis in Germania Eruditissimis Viris consilium meum communicavi, inter quos verò unicum honoris causa nomino, Illustrissimum & omni mea laude majorem Dominum HENRICUM BUNAVIUM, S. R. I. COMITEM, quem nominasse satis est, quòd divina ejus
atque

atque immortalia merita cùm in Rem publicam Imperii Romani, tum etiam in omnem rem Litterariam, ac præcipuè Historiam tanta sint, quanta nullius unquam fuerunt hominis, quæque, quoad Litteris suis constabit, honos aut decus, nulla delebit dies, nulla oblivio ex hominum animis unquam revellet; Is inquam Celsissimus Comes, cùm me pro sua humanitate perbenignè ac comiter exciperet, cujus rei causâ, præter cætera sua communia in omnes merita, me quoque perpetuum suum tantarum virtutum Cultorem devinctum tenet, non destitit Libri Editionem urgere, & se illius Fautorem atque Promotorem promittere: cujus Viri autoritate permotus Editionem quamprimùm conficiendam statui, de modò verò, quò rem adgrederer anxius hæsi; Amici de hoc consulti, in tres diversas sententias discedebant: Erant, qui putarent, Authographum, cùm in Versibus tum in Figuris, quàm accuratissimè typis esse exprimendum; alii, ut solos Versus, relictis Figuris & Notis, vulgarem, & quidem in forma, quam vocant, octavam; sed ab hac sententia ideò statim abhorruì, quòd Libellus ob suam parvitem, vix enim præter Præfationem pauculis plagulis constitisset, illorum animos alienasset, qui majoribus, aut justæ saltem magnitudinis voluminibus delectantur; Tertiam, & quam quoque secutus sum, suggessit sententiam amicus & eruditione & ingenii perspicaciâ inclitus, qui formam quartam suavit, simulque feligendas aliquot figuras, quæ maximè ad Historiam conducerent, atque subjiçendas Notas & Criticas & Historicas, admonuit. Hujus ergò sapienti, ut mihi tum visum fuerat, obtemperavi consilio, quod si humanissimus Lector illud quoque suò probaverit calculò, sublimi feriam fidera vertice; Tandem illud quoque adjiciendum censui; me, gravioribus curis implicitum, Eruditissimum Virum *Hieronymum Stettlerum*, Scholæ *Bernensis* Conrectorem, cùm ab omni, tum

ab hac præfertim Litteraturæ doctrinâ liberaliter instructum, in contexendis Notis maximè sæpius sublevasse, quæ hæc præcipuè mente compositæ fuerunt, ut ex priscae probatæque Latinitatis scriptoribus ostendatur, Authorem nostrum in lectione illorum non hospitem, neque in imitatione illorum segnem aut infelicem planè fuisse, in Historia quoque plurima suo Carmini inseruisse, quæ cum aliis Historicis, eadem narrantibus, mirè conspirent, atque etiam eorum silentium, & defectum suppleant: Hoc etiam non præteribo Lectorem communefacere, si qui fortè sunt, qui cupiditate reliquas Figuras visendi easque sibi comparandi flagrant, libens eorum voluntati morem geram, sed *subscriptionis* lege, & hæc ratione eas publico usui, atque illarum Studiosis committere decrevi; de quibus rebus omnibus, prout in *Diariis Litterariis* indicabitur, apud *Bibliopolis* plura cognosci queunt. Vale Lector Optime, & fave Editori. Dabam Bernæ Helvetiorum, An. à R. S. M. DCC. XLVI.

Dux

Dux ubi Roggerius *a* Guiscardi *b* clara propago *c*,
Jam fastidiret nomen habere Ducis.

Altius

a Dux ubi Roggerius] Hic erat *Roggerius* II. filius *Roggerii* I. Siciliæ Comitis, qui Primus à Pontifice Romano *Sicilia* Rex creatus appellatusque est: is *Simone*, nato majore fratre, sine masculâ prole mortuò, Siciliæ omni præfuit: quo verò anno Imperium suscepit, non constat, id certum est, *Roggerium* I. patrem suum A. 1101. diem suum obiisse, fratremque *Simonem* parvo admodum tempore Patri fuisse supersitem.

b Guiscardi] *Robertus Guiscardus* de *Normannorum* in Gallia Gente oriundus, cum fratribus suis, quorum undecim habebat, & manu promptis & consilii plenis, in Italiam ingressus, universos mox Italiæ Principes, sed inprimis Capuanum Salernitanumque, qui inter se gravia bella gerebant, militaris gloriæ famâ advertebat: Hi ubi primùm Capuani Principis castra sequuti, ob parcam atque illiberalem remunerationem eum deseruerunt, & ad Salernitanum transiverunt, cui tam fortem operam præstiterunt, ut omnia terrore nominis sui replerent, brevique tempore Saracenis, Græcisque Siciliâ aut pulsus aut perdomitis, non solum hoc Regno, sed Apuliâ insuper, Calabriâ Salernitanoque Principatu potirentur, harumque Provinciarum imperium ad posteros suos transmitterent. Videatur præ cæteris *Gaufr. Malaterra* in *Roberti Viscardi & Rogerii* hujus fratris rebus gestis pag. 162. Edit. *Carissii* in *Bibl. Sicula* Tom. I. Hic, quòd calliditate atque astutiâ cunctos ætatis suæ homines antecelleret, *Guiscardi* nomen adeptum fuisse, existimatur, quòd

A

etiam-

Astius aspirat, qui delegante Calisto
 Ungitur d in Regem, Rex nova regna e facit.
 Quem fera barbaries timuit f, quem Nilus, & omnis
 Circulus Oceani.

Rex

etiamnum apud *Normannos* usu receptum sit, astutos homines *Guiscards* appellare, testante *du Fresne* in Gloss. h. v. Verum *Otto Fris.* de Gestis Frid. I. Imp. l. i. c. 3. aliam hujus cognominationis causam profert, *Robertus*, inquit, ex *mediocri stirpe in Normannia editus*, cum *Rogero fratre tam patri, famis tempore, morem gerens*, quam ob locorum sterilitatis molestiam à natali solo progressus, multo tempore multas provincias, opportuniorē ad inhabitandum terram querens, oberravit: tandem & ab oberrandi circuitu patriā linguā *GUISCARDUS* tanquam oberrator vel gyrtator appellatus est. Verum haud mirum hominem Germanum, qui existimavit tot egregias provincias mala vi Imperio Germanico ereptas, non benè de *Guiscardo* illiusque in Italiam protectione sensisse, mitius longè, hanc historiam referens, loquitur *Gaufridus Monachus* l. i. p. 162. apud *Carisf.* Tom. i. Bibl. Sic. cujus verba, nisi longiora essent, referremus, ex illis enim cum alia plurima, quæ aliàs nos laterent, tum inprimis intelligi potest, à quàm tenui initio, per majora in dies incrementa, ad summa denique *Normanni* fratres enisi fuerint.

c clara propago,] *Robertus* cognomento *Guiscardus* erat patruus hujus *Rogeri*, non ergo, nisi improprie propago ejus vocari potest.

d delegante Calisto ungitur] Plerique scriptores hoc ad *Anacletum* Pontificem referunt, cum An. 1130. consentientibus *Siciliæ Ordinibus*, *Salernum* convocatis, ipso Pontifice *Anacleto* suffragante, qui tum *Innocentio II.* oppositus fuerat, Rex salutatus, & deinde à *Cardinale Contio*, ab *Anacleto* ad id missio, unguento sacro *Palermi* perfusus, & à *Capuæ Principe* in frequentissimo nobilissimorum hominum coetu coronatus fuisset. Vid. Diploma *Anacleti* apud *Baron.* in *Annal. Eccl.* ad annum 1130. & *Rocbus Pyrrhus*.

e Rex nova regna] Idem enim Pontifex *Anacletus*, qui *Rogeri* opibus defensus fuerat, quò cum sibi magis devinceret An. 1135. *Capuæ* Principatum, & An. 1139. *Neapolitanum* solenni ritu ei in omne ævum ut proprium addixit: adeò ut is successoresque ejus, inde ab illo tempore, se *Reges Sicilia*, *Ducatus Apulia*, & Principatus *Capuæ* appellari voluerint.

f Quem fera barbaries timuit,] Vir ob rerum gestarum gloriam & patre *Rogero* & patruo *Guiscardo*, cæterisque *Normannis Heroibus* si non antefendus, saltē comparandus, cum non solum ab illis partā magnā virtute retinuerit, sed etiam

Rex ut regna suis subduxit plurima regnis;

Disposuit nomen perpetuare suum.

Inclita cui peperit plures Albidia natos g;

10 Occubuit tandem mater & orba suis:

Successit viduo post hanc Sibilis b lecto,

Infelix sterilem clausit abortiva diem:

Sic

etiam ingenti felicitate ampliora fecerit: Africae bellum intulit, Regulosque illius armis superatos in deditionem accepit, sed praecipue *Toletanum*, ob illatam saepe Siculis injuriam, stipendiarium fecit: Graecorum Imperatorem *Emanuelum*, ob perfidiam saepius antea a patre majoribusque suis in expeditionibus sacris erga Latinos exercitam, terra marique bello aggressus est, magnam Graeciae partem, Insulasque ejus in suam potestatem redegit, & nusquam nisi victor reversus est: Imò ex Syria rediens, ubi Christianis laborantibus in tempore adfuit, *Ludovicum* cognomento *Pium*, Galliae Regem, a Saracenis captum, liberavit; ipsam *Constantinopolim* oppugnavit, & si fides *Pandulpho Collemutio* l. 3. pag. 102. *Hist. Neap.* habenda, occupavit, atque ejus suburbia combussit; cum contra alii tradant, classem ejus cum Graecorum Venetorumque classe conflixisse, eamque male acceptam novemdecim naves amisisse, quamvis & Veneti victoriam nonnisi cruentam, multis suorum aut laucis, aut occisis, reportaverint. Vid. Franc. *Maurolycus* l. 3. *Hist. Sic. & Fa-*
aelus de Rebus Sic. l. 7. c. 3.

g *Inclita* - - *Albidia natos*;] Hæc erat *Alphonfi* VI. *Castella* & *Legionis* Regis filia, quam alii *Albiram*, & *Albediam* vocant: ex hac tres pueros procreavit, *Rogarium*, *Ampbusum*, & *Wilhelmum*, quorum duo priores ante patrem fati sancti sunt, *Wilhelmus* verò patri in regno successit, non igitur omnibus prorsus liberis orbata fuit. Sunt, qui memorent, eum jam antea duas sibi uxores matrimonio junxisse, primamque omnium fuisse filiam *Petri Leonis*, qui potentia & divitiis illo tempore Romæ omnes facile superabat, eandemque *Anacleti* Pontificis sororem; Alteram verò *Ayroidam* ex *Maximorum* Comitum progenie oriundam; sed utriusque matrimonium & breve & sterile fuit; *Albidiam* verò *Rogarii* Rex, ob plurima ejus & ingentia merita, adeo adamasse dicitur, ut eam mortuam, animi ferè mœrore confectus fuerit, quare memoriam illius, sumptuosissimò *Paxorini* extructo tumulo, prosequutus est. Obiit autem illa 6. Id. Febr. An. 1145. *Alex. Abbas* l. 3. in vita *Rogarii* Sic. Reg. apud *Carrifum* Tom. I. Bibl. Sic. *Rocchus Pirrus* in Chron. Reg. Sic.

h *Sibilis*] Quam alii *Sibillam* nominant, erat soror *Burgundia* Ducis, sed & hæc non multum post Anno 1150. *Salerni* mortua sepultaque fuerat. *Rocchus Pirrus* ibid.

Sic erat in fatis, ut tertia nuberet uxor,
 Per quam Romani crederet orbis honor.
 15 A magnis veniens natalibus orta Beatrix i
 Concipit à sole lux paritura diem.
 Virtutem virtus, docilem proba, casta pudicam,
 Formosam peperit pulchra, beata piam,
 Nascitur in lucem de ventre beata beato,
 20 De Constantini nomine nomen habens. k
 Traditur Augusto l conjux Constantia Magno
 Lucius in nuptu pronuba causa fuit.
 Lucius hos jungit m, quos Celestinus inungit n,
 Lucidus hic unit Celicus ille facrat.

Tertius

i *Beatrix*] Hæc erat soror Comitis *Reteftensis*, eam uxorem duxit An. 1153. ætatis verò suæ quinquagesimo octavo; omni enim cogitatione ad hoc ferebatur *Rogerius*, ut Regium nomen, haud ita pridem à se primum in familiam suam illatum, regionesque amplissimas ad feros usque posteros propagaret, unicum quippe filium *Guilelmum* habens, verebatur, ne hujus morte tam magnifica laborum virtutisque suæ præmia brevi interciderent, ideò vota sua firmioribus præsidis, si quos ex novo matrimonio filios suscipere posset, cupiebat munire.

k *De Constantini - - habens.*] *Constantia* dicta, quæ patre Anno 1154. mortuo, post ejus mortem in lucem edita fuit: fabulam ergò sapit, quod quidam tradiderunt, patrem de ea ex medio tollenda cogitasse, quòd animo præviderit, eam cruenti, per Italiam Siciliamque, belli facem futuram.

l *Traditur Augusto*] *Henrico* VI. Romanorum Regi *Friderici* I. *Barbarossa* filio, cum *Constantia* jam trigessimum, ipse verò *Henricus* vix vigesimum primum ætatis suæ annum attigisset.

m *Lucius hos jungit*] Fuit hic *Lucius* III. Pontifex Romanus, qui Anno 1185. mortuus est: ex hoc ergò palam fit, quod alii scriptores de *Clemente* memorant, *Henricum*, Pronubo *Lucio*, matrimonium *Constantia* iniisse: licetque cæteri huic sententiæ refragentur, ætas tamen ipsa *Constantia* id postulare videtur, quæ, cum *Henrico* nupsisset, 30. annos nata dicitur, quos si ab anno patris fatali 1154. vel, quoniam posthuma fuerat, 1155. numeres, incidet annus ejus trigessimus in *Lucii* Pontificatus annum ultimum.

n *Celestinus inungit.*] *Celestinus* III. Pontifex *Henricum Constantiamque Romanam* in templo D. *Petri* oleò sacro perunctos coronavit.

25 Tertius in sexto digne requiescit uterque,
 Sic notat Henricus sextus utrumque patrem.
 Nominibus tantis utinam respondeat actus,
 Adsint & meritis nomina digna suis.
 Luceat in sanctis unus celesti at alter,
 30 A quibus Henricus munera bina capit.
 Tertius Antistes sacrat hanc, & tertius alter
 Copulat, & patri tertia nupta tulit.
 Non licuit quartam o patri traducere nuptam
 Nam paritas numeri displicet ipsa Deo.

o *Non licuit quartam &c.*] *monstrans* 71 quærit *Ebulo* in numero trinario,
 quod *Rogerus* pater habuerit tres uxores, *Lucius* III. *Constantiam* *Henrico* junxe-
 rit, *Celestinus* verò III. coronaverit.

OBITU
WILHELMI SECUNDI
FORMOSI,
REGIS SICILIÆ.

35 **P**ost obitum Formosæ *p* tuum, quæ sceptrâ gubernet
 Et regat, ex proprio sanguine prole cares.
 Nec facis hæredem, nec qui succedat adoptas,
 Ex intestato debita solvis humo.
 Quis novit secreta tuæ purissima mentis
 40 Quod tua mens loquitur, mundus & ipse taces.
 Certus eras certè quoniam justissimus hæres *q*
 Expugnaturus regna parentis erat.
 Nam fatis est jurasse semel Te prole carente,
 Quod tuus in genero sceptrâ teneret avus. *r*

Jurat

r *Post obitum Formosæ*] Hic est *Wilelmus* II. *Wilelmi* I. filius, *Rogerii* II. Ne-
 pos, cognomento *Bonus*, cum contra pater ejus ob morum perversitatem *Malus*
 cognominatus esset; is Anno 1166. regio diademate redimitus est, habuitque in
 matrimonio *Joannam Henrici* Angliæ Regis filiam, ex qua nullos liberos progeniit.

q *justissimus hæres*] *Constantia* sola, *Wilelmo* II. mortuo, cujus amita erat,
 ex legitima regia sobole reliqua erat, ad quam, mascula progenie extinctâ, sum-
 mum Imperii jus pertinebat.

r *in genero sceptrâ teneret avus.*] Quasi adhucdum *Rogerus* Rex, *Constantiæ*
 pater, *Wilelmi*que II. avus, in genero suo *Henrico* VI. imperio potiretur, neque
 illud ad alienigenas translatum, sed intra domum suam remansisse videretur.

45 Jurat cum multis Archimateus idem. s
 Post miseros morbos, post Regis triste neceſſe
 Nocte ſub obſcura ſole latente pluit.
 Poſtquam dimiſit Rex res pulcherrima mundum,
 Inglomerant ſeſe prælia, præda, fames.
 50 Furta, lues, peſtes, lites, perjuria, cædes,
 Infelix regnum diripuère ſibi.
 Sol hominum moritur t, ſuperi patiuntur eclipsim,
 Anglica u Sicilidem luna flet orba diem.
 Solis ad occaſum commotus eclipticat orbis,
 55 Deſlent, aſtra dolent, flet mare, plorat humus.

s *Jurat* - - *Archimateus idem.*] Hic eſt *Matthæus* totius Siciliæ regni *Cancellarius*, qui, cæterique *Optimates* jure jurando ſeſe obſtrinxerunt, ſe præter *Conſtantiam Henricum*que maritum ejus neminem, *Wilelmo* mortuo, in *Sicilia* regnare paſſuros, quam tamen fidem datam poſtea ſœdum in modum ſefellerunt. *Rich. de S. Germano* p. 546. Tom. II. *Bibl. Sic. Gotfr. Viterb.* p. 522.

t *Sol hominum moritur*,] Mortuus eſt *Wilelmus II.* Anno 1189. menſe *Novembri*, cùm demum trigefimum ſextum ætatis ſuæ, & vigefimum quartum regni ſui annum ingreſſus eſſet; *Richardus de S. Germano* eum ſummis effert laudibus, atque funebri leſſo, quo omnes ejus virtutes complexus eſt, facundè admodum, prout illa tempora ferebant, mortem ejus deploravit: Verùm etiam reliqui ſcriptores ferè omnes, qui de eo mentionem fecerunt, in illo laudando mirè conſenſerunt.

u *Anglica*] *Joannam* Regis viduam intelligit, *Angliæ* Regis filiam.

LAMEN-

LAMENTATIO ET LUCTUS

PANORMI.

Hactenus urbs felix populo dotata trilingui
 Corde ruit, fluitat pectore, mente cadit:
 Ore, manu, lacrymis, clamant, clamoribus instant
 Cum pueris juvenes, cum juniore senes;
 60 Dives, inops, servus, liber, pius, impius, omnes
 Exequias æquo pondere Regis agunt;
 Cum viduis castæ plorant, cum virgine nuptæ,
 Quid moror in lacrymis? Nil nisi quæstus erat:
 Qui jacet in cunis, medio qui robore fretus
 65 Et quibus est baculus tertia forma pedum.
 Per loca, per vicos, per celsa palatia plorant,
 Deficcat lacrimas nona peracta dies.
 Tum pater Antistes æ fuit hæc adfatus ad omnes;
 Nec potuit lacrimans plurima verba loqui.
 70 Hactenus errantes correximus, hactenus atros
 Mens erat à stabulis pellere nostra lupos.
 Hactenus ad caulas nullo cogente redibant
 Vespere lacte graves Opilionis oves.

Hactenus

x pater Antistes] Gualterius Archiepiscopus Panormitanus, cujus potissimum
 ope Constantia in matrimonium Henrico data fuerat; nam hic Wilhelmo Regi, qui
 alias Tancredo studere videbatur, persuasit, si regnum firmum florensque post se
 relinquere, neque factionibus misere dilacerari cuperet, ut rejecto Tancredò, spu-
 riò & invalido Principe, Henricum maximis opibus subnixum, eligeret.

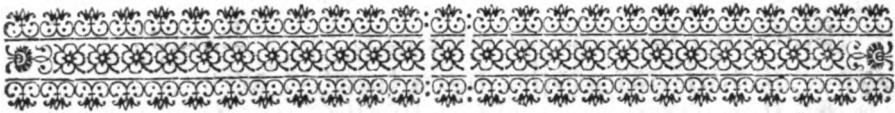
- Haftenus unguiferos bos errans nulla leones,
 75 Roftriferas aquilas nulla timebat avis.
 Haftenus ibat ovans folus per opaca viator,
 Haftenus infidiis nec locus ullus erat.
 Haftenus in speculo poterat fe quisque videre,
 Quod mors infregit, buftaque noctis habent.
 80 Haftenus ardebant miferi candelabra regni,
 Ipfa fub obfcura flamma cinescit humo.
 Mittite quod properet Phœbi foror, & Jovis uxor,
 Imperii cornu jungat utrumque fui.

y Jovis uxor] *Constantia*, *Henrici VI. Romanorum Imperatoris* uxor, quem,
 Poëtarum more illi blandiens, *Jovem* nuncupat.

B

ADVER-

ADVERSA ET DIVERSA PETENTIUM VOLUNTAS.

85 **P**ost lacrimas, post exequias, post triste sepulchrum
Scismatis exoritur semen & in urbe Ducum:
In sua versa manus præcordia sanguinis haufit
Urbs, tantum quantum nemo referre potest.
Postquam sacrilego fuit urbs saturata cruore,
A propria modicum cæde quietata fuit.
90 Quisque sibi petit in Regem *a*, quem norat amicum,
Hic se majorem quærit, & ille parem:
Hic consanguineum quærit, petit ille sodalem,
Hic humilem laudat, laudat & ille ferum.
Quisque sibi Regem petit hunc, legit hunc, petit illum,
95 Non erat in voto mens Pharisæa pari:

Tancre-

z Scismatis exoritur semen] Impulfore præcipuè *Matthæo Cancellario*, qui omnes ferè regni Principes, ipsamque plebem in suas pertraxit partes, licetque solenni more paulò ante juraverint, se *Constantiam* & *Henricum* solos regni successores habituros, ei tamen, pro illius gentis levitate, mortuo *Wilelmo*, facile fuit, hominibus, qui aliàs Germanis infensissimi fuerant, persuadere, ut sacramenti religione neglectà, in alijs potius quàm *Henrici* verba jurarent. *Rich. de S. Germ.* p. 547.

a Quisque sibi petit in Regem, &c.] *Richardus de S. Germ.* p. 547. id aperte testatur: *Nulli eorum fuit aqua voluntas, omnes inter se ceperunt de majoritate contendere, & ad regni solium aspirare, & obliti jurisjurandi, quod fecerant, eorum quilibet contrasacere anbelabat.*

Tancredum petit hic, Comitem petit ille Rogerum *b*,
 Quod petit hic, negat hic, quod negat hic, petit hic:
 Ambo Duces equitum, rationis uterque Magister *c*
 Hic dator, ille tenax, hic brevis, ille Gigas;
 100 Intus at interea Vice - Cancellarius ardet,
 Ut sibi Tancredum gens petat, unus agit.
 Hoc negat Antistes *d*, qui gualterizatur *e* ubique,
 Votaque Matthæi curia tota negat;
 Ille suis cœptis magis ac magis instat iniquis,
 101 In votis animam dans nihil esse suam.

Vi,

b Tancredum petit hic - - ille Rogerum,] TANCREDUS hic erat filius Rogerii Apuliæ Ducis, qui ante patrem Rogerium I. Siciliæ Regem diem suum obiit, relicto hoc suo filio Tancredo, ex nobili pellice Roberti Leccensis Comitis filiâ suscepto: *Pyrrhus Rocchus* l. c. *Richardus de S. Germano* ad annum 1190. adnotat, *Tancredus Ducis Rogerii filius fuerat naturalis, cujus pater Rogerius primus in regno Sicilia Regis sortitus est nomen, & hac de re, quod de stirpe Regia descendisset, inter alios Comites est electus in Regem.* ROGERUS verò erat Andriæ Comes, qui iniquo animo ferebat, Tancredum, quem ut spurium aspernabatur, ad Regis honores evectum, ideò malebat vel ipse regnare, vel dicto Henrici Romanorum Imperatoris audiens esse, quam Tancredo, sibi, ut existimabat, & potentiâ & nascendi forte longè impari.

c rationis uterque Magister] De hoc Rogerio narrat *Richardus de S. Germano* l. c. eum tempore Regis Wilelmi totius regni Magistrum Iustitiarium fuisse, & in Apulia plenum tunc dominium exercuisse.

d Vice - Cancellarius - - negat Antistes,] Hi graves inter se inimicitias exercebant, dum unusquisque pro sua potentia ac gratia nititur: *Matthew* Cancellarius dudum Gualterio Panormitano Antistiti erat infensus, quòd *Constantianus* Germano Principi collocari curavisset, atque sic regnum in potestatem alienigenarum, posthabita veteri Regiâ *Normanorum* stirpe tradidisset.

e gualterizatur] *Gualterius* Archiepiscopus consilio suo semel capto, de *Henrico* Rege Siciliæ eligendo, acriter instat, neque se vel minis vel promissis inde dimoveri patitur.

Vi, prece, promissis, trahit in sua vota rebelles,
 Tendens multimodis retia plena dolis.
 Pollicitis humiles *f*, prece magnos, munere faustos,
 Vincit *g*, & Antistes simplicitate ruit.

f Pollicitis humiles,] *Humiles* vocat ex usu veterum Romanorum scriptorum, *tenues, pauperes, obscureque natos.*

g Vincit,] Adeo ut omnes Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, & universi aulici Comites Sicilia invicem convenientes eligerent TANCREDUM Comitem, & honorifice in Regem coronaverint. uti id refert Chronicon Fossa nova p. 72. apud Carusum Bibl. Sic. Tom. I. & Richardus de S. Germ. factum est autem, ut cum suis complicibus, ne pars Archiepiscopi praevaleret, Cancellarius obtinuerit in hac parte, & tunc vocatus Panormum Tancredus, Comes Licii, Romana curia dante assensum, est per ipsum Cancellarium coronatus in Regem.

SUASIO

SUASIO
VICE-CANCELLARII
DISSUADENTIS
ad
PRÆSULEM PANORM.

- 110 **S**ol erat occiduus faciente crepuscula Phoebô
Venit Scariothis flens ubi Præful erat:
Sic ait, alme pater, lux regni, gloria cleri,
Utile consilium, pastor & urbis honor;
Pacis iter, rationis amor, constantia veri,
115 Respice consiliis regna relicta tuis.
Consule, ne pereant, vestro succurre roseto,
Ne Nothus aut Boreas, ne gravis urat yemps.
Elige, quis regnet, Constantia regnet, *b*
Sic lex exposcit, sic sua jura volunt.

Disce

h Constantia regnet,] Vel significans hæc intelligenda sunt, ut est illud Junonis apud Maronem Æn. l. 1. Quippe vector fatis! vel *ἐκστηρικτικὸς*, interrogativè, germ. Soll dann die Constantia regieren?

- 120 Disce prius mores Augusti *i*, disce furorem,
 Teutonicam rabiem quis tolerare potest?
 Parce tuis canis, pueri tibi more licebit
 Discere barbaricos barbarizare senos. *k*
 Ad solium regni Comitem gerit Andria dignum *l*,
 125 Sed jus & mores, & sua facta negant.
 Absit ut incestus Regum mechetur in aula,
 Absit ut æra Ducum spargat *m* aperta manus.
 Absit ut eveniens uxor de Rege queratur,
 Absit, ut alterius vindicet acta reus.
 130 Aptus ad hoc Tancredus erit, quem germine justo,
 Quem gens, quem populus, quem petit omnis homo.
 Quam-

i mores Augusti,] Sævitiā vulgò ac truculentum ingenium, animumque in libidines pronom ei obijciunt scriptores, *Abbas* verò *Urspergensis* in Chronico suo mitioribus verbis vitia ejus attingit, *Vanitatibus deditus, maxime venationum & aucupiorum*. Id saltem inter omnes constat à morum asperitate *Asperi* illi nomen impositum fuisse.

k barbarizare senos.] Leg. *sonos*. Intelligit autem linguam Germanicam, quam Itali, ut & gentem ipsam Germanorum *barbaram* vocaverunt, licet ipsi postquam semel à majorum suorum sermone desciverunt, potiori jure *Barbari* sint nominandi; Significare autem *Cancellarius* voluit, Archiepiscopo jam seni necesse fore, Germanis in regnum receptis, Germanicam linguam pueri instar addiscere, ut inde gratiam Principis capteret, & familiariter cum illo colloqui possit.

l Ad solium - - Andria dignum,] i. e. *Rogertus* Andriæ Comes dignus quidem esset, qui regno præficiatur, verum cum vita moresque ejus repugnent, rejiciamus & hunc.

m æra Ducum spargat] Qui pecunias priorum Regum Ducumque Siciliæ, magnâ industriâ collectas, liberalitate suâ profundat: ita enim Poëtæ inprimis omnem pecuniam *æs* appellaverunt. Horat. l. 1. ep. 6. eget *æris* Cappadocum Rex. Ter. in Phorm. a. 3. sc. 2. ancillam *ære* emptam suo: Quod inde factum eruditi putant; quoniam apud præcos Romanos aureæ argenteæque monetæ usus non fuerit frequentatus, sed solum æs in pretio habitum, ferè usque primi belli Punici tempora.

Quamvis fama sibi , quamvis natura repugnet ,
Naturam redimat gratia , crimen honor.

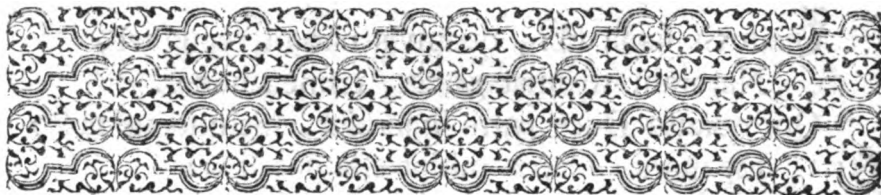
Qui quanto Duce patre superbiat , hic quoque tanto
135 Ex merito matris mitior esse potest n :
Non habet ut timeas dubium brevis unda profundum ,
Quò vis defertur remige parva ratis o :
Talibus almi patris Mathæus adulterat archam ,
Et legit ex tacito Præfulis ore fidem.

n *Qui quanto - - esse potest :*] Qui , quò magis ob patris nobilitatem , ac progenitorum suorum potentiam & claritatem altos spiritus gerere posset , eò etiam magis ob natalium fordes , quippe ex matre , patri matrimonio non juncta , procreatus , animo frangeretur , secundum vetus illud , Degeneres animos timor arguit.

o *Non habet - - parva ratis :*] Non alium commodè sensum hinc extricare licet nisi hunc , nullum tibi ab homine tam brevis humilisque staturæ , tam invalido , nulliusque consilii , pertimescendum est periculum , facile enim te Rectore Auctoreque se impelli patietur , quocunque volueris : Ipse etiam *Ebulo* ad hunc sensum quasi manu ducit , qui passim *Tancredum* , ut *Nanum* , monstroræque ob corporis parvitatem & deformitatem , figuræ nobis sistit.

EPISTO-

EPISTOLA ad TANCREDEM.

140 **P**rotinus accepta Bigamus *p* notat ista papiro,
 Hæc in nocturnis verba fuere notis.
 Hanc tibi Mathæus mitto Tancrede salutem,
 Quam citò ni venias, qui ferat alter erit;
 Rumpe moras *q*, venias, comitatus utrâque
 145 Prole *r*, recepturus regia scepra veni.
 Rumpe moras, postpone fidem, dimitte maritam
 Ipse tibi scribo, qui tibi regna dabo.
 Per me regnabis, per me tibi regna dabuntur,
 Fac citò quòd venias, nam mora sæpè nocet.

Inceptis

p Bigamus] *Mattheum* Cancellarium intelligit, qui ut glossa codicis nostri ad hunc versum infra currentem, *Bigamum non decet ara Dei*, adnotat, *Mattheus Cancellarius Bigamus dicitur, quia duos uxores simul habuit.*

q Rumpe moras - - regia scepra veni.] Ovidiana illa L. 7. Met. v. 583. in eundem sensum, sed longè pleniora & venustiora.

Tu modò rumpe moras, portasque intrare patentes

Adpropera, sic fata jubent, namque urbe receptus

Rex eris & sceprò tutus potièrè perenni.

r utraque Prole:] *Rogério & Wilelmo*, quos ex *Sibilia*, *Richardi Comitis Cerræ* sorore, natos, *Siciliæ Reges* vivus adhuc *Tancredus Panormi* creati jussit, sed *Rogério* sine liberis ante patrem mortuo, *Wilelmum* solum sibi superstitem habuit. *Pyrrhus Rochus.*

150 Inceptis desiste tuis, irascimur illis,
 Nam sicut debes non sapienter agis.
 Cui facis heredi regnum jurare, vel urbes,
 Quem legis hæredem, cui tua Regna paras?
 Absenti Domino s magnas inducitis urbes,
 155 Ut jurent, aliis das quod habere potes.
 Nec te, si qua fides, nec te perjurata tudent t,
 Gloria regnandi cuncta licere facit. u
 Andronicus si fortè suo juravit Alexi
 Ipse cruentato sceptrum Nepote tulit. x
 160 Hæredem regni, fidei maculatæ pudorem,
 Non puduit profugum sub Manuele senem.
 Unum natorum si fas foret, atque liceret,
 Debueras duræ subdere sponte neci.
 Ipse ego triste pedes quotiens finthoma perurit,
 Non hominum dubito sanguinis esse reus.

s *Absenti Domino*] Ad invidiam *Henrico* Regi apud suos excitandam, *Domini* eum nuncupat, notum enim quanto odio Romani inprimis *Domini* nomen prosequuti fuerint, adeo ut *Augustus* & *Tiberius* illud constanter recusaverint, & demum *Caligula* & *Domitianus* magnò suo cum opprobriò se hoc nomine publicè privatimque compellari jusserint.

t *Nec te - - tudent,*] Videtur, *Matthæum* Cancellarium sollicitum esse, ne fortè *Tancredus* ob fidem, jurejurandò *Wilhelmo* Regi, de *Henrici* & *Constantiæ* successione, obstrictam, suas tam amplas pollicitationes aversetur, & pietatem atque obsequium opulentissimo regno anteponat.

u *Gloria regnandi - - facit.*] Desumptum hoc est ex notissimis versibus *Euripidis* in *Phœn.* v. 527. quos *Julius Cæsar* teste *Cicerone* l. 3. de *Off.* c. 21. & *Suetoniò* in ejus vita c. 30. frequenter in ore habuisse dicitur;

Nam si violandum est jus, regnandi gratia
 Violandum est, aliis rebus pietatem colas.

x *Andronicus - - Nepote tulit,*] *Alexius Comnenus* II. anno 1181. patre *Manuele Comneno* mortuo, Græcorum suscepit imperium, quod cum per tres solum annos tenuisset, scelere *Andronici* patruelis atque tutoris sui illud simul cum vita anno ætatis decimo quinto amisit. vid. *Nicetas* in *Alexii* hujus vita, & *Guil. Tyrrici* l. 22. c. 11. & seq.

SPURIOSA
UNCTIO REGIS.

NEc mora perlectis quæ miserat ille figuris,
 Consuluit mentis triste cubile suæ.
 Stare pudet, properare timet, cor fluctuat intus,
 Ut puer ascensum territus optat equi.
 170 Et timet, & gaudet, luit & ludit, modò sursum!
 Aspirat, modò se colligit inque manus.
 Corporis exigui memori sub mente pudorem
 Colligit, & quatitur sicut Arudo Comes.
 Tandem Siciliam gemina cum prole petentis
 175 Opprobrium patris natus uterque tegit.
 Fabariæ cum prole Comes descendit y avita,
 Illinc à multis plurima doctus abit.
 Primo mane subit, vestem ferruginis instar
 Induit, hic habitus signa doloris habet.

Heu,

y *Fabaria* - - descendit] *Tancredus* Leccii Comes cum filiis suis ex Italia in Siciliam trajiciens, hic primum appulit. Hujus portus, qui olim erat in *Territorio* urbis *Panormi* mentionem facit auctor *Anonymus* in Chron. Siciliæ apud *Burmamnium* in Thef. Ital. Vol. 5. p. 75. his verbis: *Succenderunt turres, vineas, & jardinia, sita in territorio Panormi, videlicet in Contratis* (gallica vox, *Contrée*, uti & *jardinia, jardins*) *Cassariorum, Fabaria* &c. Hanc *Fazelus* in descriptione Vallis *Mazara*, & oppidorum ejus *Favaram* vocasse videtur. in Thef. Burm. Vol. 4. p. 262.

- 180 Heu, heu quanta die perjuria fecit in illa,
 Quâ Comes infelix unctus & in urbe fuit.
 O nova pompa doli species nova fraudis iniquæ,
 Non dubitas Nano tradere regna tuo. *a*
 Ecce vetus monstrum naturæ crimen abortum,
 185 Ecce coronatur simia, turpis homo.
 Huc ades Allecto, tristis proclamet Herynnis,
 Exclament Satyri, femivir ecce venit.
 Ne cadat opprobrium, Lachesis sua fila moretur,
 Ludibrium mundi perpetuate dies.
 190 Quam benè conveniunt redimito cymbala Mimo,
 Ne quemquam lateat, ærea plectra sonant.
 Et quibus auditum fors aut natura negavit,
 Ut videant, alto simia fertur equo.
 Altera mellifluens Paradisus dulce Panormum,
 195 Quam malè compensas damna priora tibi.

Quam

z Comes - - unctus] Hoc factum est sub finem anni 1189. in urbe Palermo, cum, ut supradictum est, factione potissimum *Matthæi* Cancellarii; tum etiam, quod Sicilia, post mortem *Willemi* Boni, à Sarazenis, qui in spem melioris fortunæ ejus obitu erecti fuerunt, miserè vexabatur, adeo ut *inter has angustias constituti* (Siculi) *Tancredum Rogerii Regis ex pellice prognatum, tumultuantibusque paucis Regem declararent.* *Erat Tancredus tantæ socordiae, ut cum Guilelmus Rex ex Rogerio Rege genitum negaret: Diadema tamen Regium Panormi suscepit:* uti narrat *Fazelus* l. 7. c. 6. de Rebus Siculis.

a Nano - - tuo.] Mirum unde hæc hauserit *Ebulo*, qui ubique deformitatem vultus, ac brevitatem corporis portentosam *Tancredo* exprobrat, saltem apud reliquos scriptores nullum hujus rei vestigium mihi deprehendere licuit: dicendum ergo, aut auctorem nostrum, ut *Tancredi* æqualem, hujus ætate vixisse, ei que de facie fuisse cognitum, aut quod mallet, hæc efficta fuisse, ad majorem invidiam & ipsi *Tancredo*, cæterisque, qui partes ejus sequuti fuerunt, concitandam, si lectoribus suis persuasisset, *Siculos*, hominem, aspectu foedum, & quasi abortientis naturæ infaustum fœtum, Regem creasse: Odium enim suum erga *Tancredinos*, & studium erga *Henricum*, quò illi adblanditur, ubivis prodit.

- Quam malè Scariothis redimit tua festa Mathæus
 Qui titulos cautâ polluit arte tuos.
 Pro Jove semivirum, magno pro Cæsare Nanum
 Suscipis in sceptrum.
- 200 Debuit illa dies multa pice nigrior esse,
 Qua miser adscendit, qua ruiturus erat.
 Illa dies pereat, nec commemoretur in anno,
 In qua Tancredus regia sceptrâ tulit.
 Illa dies pereat, semper noctescat Abyssus,
 205 In qua Tancredus prædimitus abit.
 O nimis infelix memorabilis unctio Regni
 Unxit abortivum quæ manus ausa virum.
 Embrion infelix, & detestabile monstrum,
 Quam magis alta petis, tam graviora lues.
- 210 Corpore te geminas brevis athome semper in uno,
 Nam puer à tergo vivis ab ore senex. *b*
 Hoc ego dum dubia meditarer mente profundum,
 Quæ res naturæ dimidiaffet opus.
 Egregius Doctor, & vir pietatis amicus
 215 Explicuit causas talibus Urso michi. *c*
 Ut puer incipiat, opus est, ut uterque refudet,
 Ex quo perfectus nascitur orbe puer.
 Non in Tancredo sementat uterque parentum,
 Et si sementent, non bene conveniunt.
- 220 Dux alter de stirpe Ducum, de stemmate Regum,
 Altera de media stirpe creata fuit.

Natura

b Corpore te - - ore senex.] In margine codicis adlevit quidam, Tancredus facie senex, staturâ puellus.

c Egregius Doctor, - - Urso michi.] Et hic in margine legitur: Quod abortivum ei fuerit corpus Magister Urso abortientem ovem ducit in exemplum.

- Naturam natura fugit, fornacis aborret
 Gemma luem, nec humus nobilitate coit.
 Evomit humorem tam vilis texta virilem,
 225 Concipitur solo femine matris homo.
 Quantum materies potuit pauperrima matris
 Contulit, & modicum materiavit opus.
 Hunc habuisse patrem credamus nomine non re,
 Rem trahit à matre dimidiatus homo.
 230 Qui purgata solo bene culto semina mandant,
 In lolium versos sæpe quæruntur agros.
 Sæpius infelix conceptum vacca juvencum
 Monstriferumque pecus mollis abortit ovis.
 Ridiculum natura tuum res fimia turpis
 235 Regnat abortivi corporis instar homo.
 Qua ratione sibi sacra convenit unctio regni,
 Quem negat hæredem non bene nupta parens.
 Quæ vis, quæ probitas potuit, quæ fama, quis ensis
 Majestativum promeruisse decus.
 240 Non sua semper amans, quotiens qui nil dedit illi,
 Seu dedit & petiit, non minus hostis erat.
 Moribus & vitæ pauper, nec fama repugnat,
 Et modicas vires, & breve corpus habet.
 Ingenii vitemus opes, & retia mentis,
 245 In quibus egregios scimus obisse viros.
 Cùm foret ille tuus falsò Comes Andria captus d,
 Condoluit magnis rebus obesse fidem,

Quem

d Cùm foret Comes - - captus,] Est hic *Rogertus Andria* Comes, cujus liberalitatem jam supra, & etiam paulò infra laudaverat. Hunc, inquam, *Richardus Acerrarum* Comes, cujus sororem *Tancredus* in matrimonio habuerat, *Asculi* obsidione clausit, & cùm de expugnando oppido desperaret, ad pessimas artes,

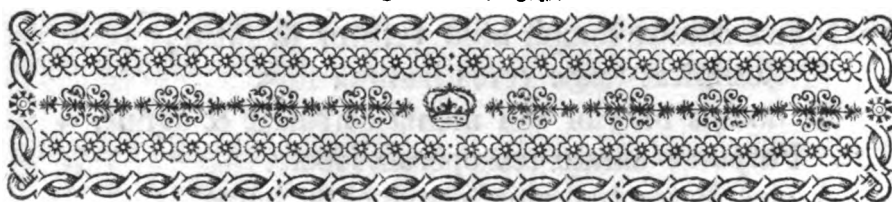
Quem perjura fides, quem pacis foedus iniquæ
 Fallit, & obscuro carcere clausus obit.
 250 Quam malè credis aquæ trepidantia vela quietæ,
 Quas hodiè Zephyrus, cras aget Euræ aquas.
 Heu ubi tanta jacet saturatæ copia mensæ,
 Quæ numeri nullâ lege coacta fuit.
 Heu ubi tanta jacet maturi forma gigantis
 255 Justitiæ rector.
 Prodigus in dando vix vix retributa recepit,
 Prævenit mæritum semper aperta manus.
 Hunc aliosque viros fallax intoxicat anguis e,
 In quibus apparet Cæsaris esse fides.

dolum scilicet ac perfidiam, animum convertit, nam *Rogeriū* ad colloquium extra urbem, quasi de componendo bello agere cum illo vellet, invitavit: Verū *Richardus* eum, cū nihil doli subesse crederet, constitutis insidiis, cepit, & nefarium in modum interfici jussit. *Richardus de S. Germ.* p. 547. 548.

e *Hunc* - - *intoxicat* &c.] Propriè hæc esse intelligenda arbitror, ut sensus sit: *Richardum Acerrarum* Comitem, Tancredi adfinem, plures alios præter Rogerium Andriæ Comitem, veneno sustulisse, illos præcipuè, quos sciebat, egregiâ esse in Cæsarem fide: *Intoxicat* autem est vox barbara, quam Glossator *du Freme* omisit, occurrit tamen apud eum *Toxicator*, *Venenarius*.

IMPE.

IMPERIALIS UNCTIO.

- 260 **S**erta recepturus cū Cæsar venit in urbem,
 Exultat pompis inclita Roma novis.
 Ad Petri devenit eques venerabile templum,
 Quo pater Antistes *f* præredimitus erat.
 Balsama, thus, aloë, myristica, cinnama, nardus,
 265 Regibus assuetus ambra modestus odor.
 Per vicos, per tecta fragrant, redolentque per urbem,
 Thuris aromatici spirat ubique Rogus.
 Vestit odora viam mirthus fociata Diathis
 Luxuriant croceis lilia juncta rosis. *g*

Prima

f Quo pater Antistes] Fuerat is *Celestinus* III. qui paulò ante, Clemente III. mortuo, anno 1191. ad summum Pontificatum evehctus fuit: Chron. Fossæ Novæ p. 72. *Rex Henricus cum conjuge sua Constantia in Ecclesia Beati Petri à Cælestino Papa Imperialem coronam acceperunt* 3. Kal. Maji anni 1191. *Rich. de S. Germ.* p. 548. *Otto de S. Blasio* c. 33.

g Balsama - - juncta rosis.] Inter gratulationes, variosque adulandi modos, quibus veteres Romani Imperatores suos publicè prosequi voluerunt, etiam hic haud contemnendus fuit, quòd inter faustas populi acclamationes, quibus advenientes vel transeuntes rerum Dominos concelebrarunt, viæ publicæ per quas incedebant, floribus odoriferis conspersæ fuerint: atque hæc *anctus Balsam*, florumque sparsiones, passim in honorem Cæsarum apud *Herodianum* factæ leguntur: Sic Alexandrini, cū *Caracalla* eorum urbem ingressus esset, omnes urbis vias pretiosissimorum aromatum suffimentis replebant, Cæsaremque fragrantium florum sparsione

- 270 Prima domus templi bisso vestitur & ostro,
 Stellificat tædis cerea flamma fuis.
 At domus interior ubi mensa corruscat & agnus,
 Purpurat aurato res operosa loco.
 A vice Petre tua pius introducit heros,
 275 Inclitus altaris sistitur ante gradus.
 Primo Papa manus sacrat ambas crismate sacro,
 Ut testamentum victor utrumque gerat.
 Brachia sanctificans, scapulas & pectus inungens
 In Christum Domini Te Deus unxit, aī.
 280 Post hæc imperii correptum tradidit ensē,
 Quem Petrus abscissa iussus ab aure tulit.
 Ensis utrimque potens, templi defensor & orbis,
 Hinc regit Ecclesiam, corrigit inde solum.
 Jura potestatis, pondus pietatis & æqui,
 285 Signat in angusta tradita virga manu.
 Annulus Ecclesiæ, regnorum nobilis arra
 Offertur digitis Octaviane tuis.
 Quam geris auratæ Cæsar diadema thiaræ
 Signat te aplicas *b* participare vices.
 290 Post hæc cantatis ad castra revertitur ymnis,
 Mandat in Apuliam *i* quisque quod ire paret.

sparsione honorabant: Qui honos uti à cultu Deorum sacro ad civilem Cæsarum translatus, & tantum hominibus, quos Deorum instar venerabantur, in veteri Roma præstitus est; ita admiratione dignum judico, recentiores Romanos, præeunte Pontifice Christiano, Germanicum Principem, tanquam præsentem divum, honoribus ferè divinis ornavisse.

h *Signat te aplicas*] In margine codicis legitur, *Apulicas*.

i *Mandat in Apuliam*] Coronatione solemnem in modum peractâ, Henricus Apuliam cum exercitu ingressus est, quam Tancredini tum tenebant, licetque *Celestinus* eum minis ac pollicitationibus deterrere conaretur, ut ab incepto suo desisteret, quod Tancredus *Investituram* hujus provinciæ à *Clemente* accepisset, nihil tamen profecit, nam Henricus non solum dicto Pontificis obediens non fuit, sed etiam validissimas arces cum copiis suis oppugnavit, multasque earum cepit. *Richardus de S. Germ.*

REGNI

REGNI LEGATIO.

- S**uscipit interea Legatos scripta ferentes,
 Quos Proceres regni, quos docuere Duces.
 Primus magnanimus scripsit Comes ille Rogerus,
 295 Scripserat infelix semivir ipse & Comes.
 Scripsit Confanus patrio Comes ore venustus,
 Scripsit Molisius inclitus ille Comes. ¹
 Scripsit Tricarici Comes, & Comes ille Gravini,
 Scripsit cum triplici prole Philippus idem.
 300 Et gemini fratres magni scripsere Lupini,
 Scripsit & Antistes, hoc Capuanus idem.
 Scripsit & Antistes Dominorum gemma Panormi,
 Scripserat & Præsul Bartholomæus idem.
 Scripsit cum multis pius Archi-Levita Salerni,
 305 Cujus pura fides purior igne manet.

k *semivir ipse*] Tancredum puta, de cujus litteris, ad Henricum datis, altem est apud scriptores silentium.

¹ *Molisius* - - *Comes*.] De hujus aliorumque Comitum forti fidelique operâ, quam Henrico, quamdiu in Italia versatus est, præstiterunt, vid. *Rich. de S. Germ.* p. 549.

D

PRIMUS

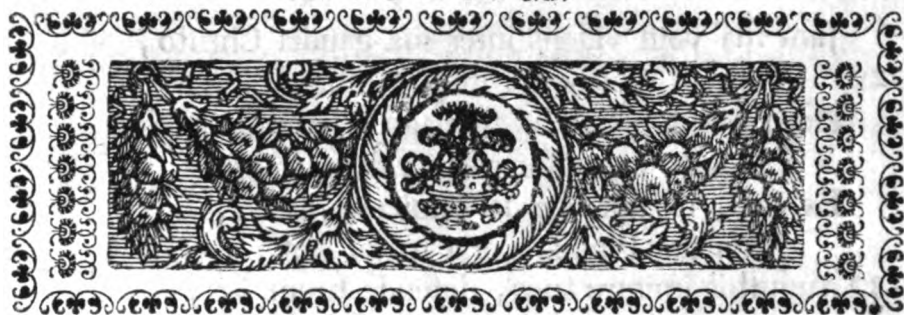
PRIMUS
IMPERATORIS INGRESSUS
in
REGNUM SICILIÆ.

EN movet imperium mundi fortissimus hæres
Et venit armata nobilitate Ducum.
Non patitur falsò laniari Principe regnum,
Quod sibi per patrios jura dedere gradus.
310 Hoc Avus, hoc Proavus quandoque dedere tributis,
Quæ Pater à Siculis Regibus ipse tulit.
Si numerare velis genitos à Cæsare magno,
In medio Carolus fulminat orbe tuus.
Nec minor est Fredericus eò, qui duxit ab illo
315 Et genus & sceptrum nomen & esse tuum.
Cuncta sibi quæcunque vides servire coegit,
Vicit in hoc Carolos fortior hasta suos.
Quantum laudis habet mundus, quantumve triumphi,
Fama minus titulis asserit esse fuis.
320 In modicum reputans tandem pro viribus orbem
In Domino voluit spe meliore frui.
Alter in hoc Moyse aliam populosus Ægyptum
Deferit, ut redimat regna domumque Dei.

Jam

Jam sua vota videns inter sua gaudia Christo,
 325 Migrat, & æternis militat albus equis.
 Plena potestatis fastidit imago triumphos,
 Est satis ex omni parte videre suum.
 Ex hoc, ex aliis verus dinosceris hæres,
 Nam tua Pipinis gloria major erit.
 330 Augustos imitare tuos, defende tuum jus,
 Conjugis & magni jura tuere patris.
 Tam tua quam foceri limes conterminet unus,
 Nam jus Consortis in tua jura cadit.

335 **C**astra movens Cæsar montis volat arva Casini *m*,
 In quo Rofridus cura fidelis erat.
 Cum grege, cum populo, fecit quod debuit Abbas,
 Sola refrenavit Cæsaris arma fides.

Quando capta est per vim Rocca d'Archis.

340 **S**ubditur imperio Notani gloria castrî,
 Quo Dux à misero Rege Burellus erat. *n*
 Exemplum cujus quamplurima castra sequuntur,
 Archis enim Princeps nomen & esse gerit.

Quando

m montis - - Casini,] Hujus Monasterii Abbas erat *Rofridus*, qui ingenti metu perculsus, & tum morbo vehementiore decumbens, se cum suis Cæsari dedit, nam ipse Tancredo haud occultè studebat: quem, cum Henricus parum ei fideret, secum in Germaniam postea abduxit. *Richardus de S. Germ. ib.*

n Dux - - Burellus erat.] *Mattheus Burellus* castro *Rocca Arcis* à Tancredo cum præsidio fuerat præpositus, sed cum diu multa obsidionis mala tolleravisset, de omni subsidio desperans, arcem hosti tradidit.

Quando Capuanus Antistes gaudens Augustum recepit.

345 **I**N Capuane Pater o nec te consulta morentur,
 Armis quadrupedis calcar utrumque cavet.
 Quem tua spectabant suspiria, vota petebant,
 Ecce venit Dominus, quem tua vota petunt.

ASigna populos, aquilis victricibus orna
 Mœnia, quod doleas ne furor ensis agat,
 350 Postpositura fidem tua gens, sanctissime Præsul,
 Suscipit ancipiti corde salutis opem.

o *Capuane Pater*] *Godefridus Monachus* p. 259. centum sexaginta loca, ple-
 rumque munita, & inter hæc *Capuam* memorat, quæ in potestatem Cæsaris vene-
 runt; sed *Capuam* paulo post Cæsariani relinquere coacti fuerunt; nam *Richardus*
Acerrarum Comes, Tancredi fortissimus propugnator, Capuæ Arcem acriter oppu-
 gnans, post aliquot dies eam recuperavit, qui *Muscancervellum*, à Cæsare cum
 militaribus copiis ibi relictum, dimisit incolumem. *Rich. de S. Germ. ib.*

D 3

URBS

URBS NEAPOLIS OBSESSA RESISTIT.

UT mare spumescit subitò, nubescit ut aër,
Obfidet ut quercum multa columba brevem.
Sic tua Parthenope *p* confinia Cæsar obumbrat,
355 Et nisi pugnassent munera victa fores.
Jussit ut à dextris Cæsar tentoria figi,
Circuit in celeri mœnia celsus equo.
Sat præmunitam gaudens circumspicit urbem,
Mœnibus & vallo, turribus atque viris.
360 Machina construitur, celsis se mœnibus æquans,
Porrigit ad lapides brachia longa graves.
Ex hac Colonii pugnant *q*, hac parte Boemi,
Hac Dux Spoleti mœnia temptat eques.

Ex

p *Parthenope*] Hoc est nomen antiquissimum urbis *Neapolis*, cui Cumani, à quibus condita est, quòd credidissent *Parthenopen* Sirenem ibi sepultam fuisse, hoc nomen dederunt. Henricus Cæsar urbem *Neapolim* arctissimâ obsidione clausit, eamque terra marique oppugnavit, verùm *Richardus* Tancredi adfinis, qui urbem cum præfidiariis militibus strenuè defenderat, Cæsaris conatibus tantoperè resistebat, ut coactus fuerit, infectis rebus, obsidionem solvere, cùm insuper pleræque ejus copiæ pestilenti lue fuerint extinctæ. *Rich. de S. Germ.* p. 549. *Otto de S. Blasio* c. 37.

q *Colonii pugnant*,] Ipse *Archiepiscopus Coloniensis* cum electa manu militum Cæsaris castra sequutus est, & in obsidione Neapolitana morbo correptus, obiit: cujus mortui corpus Cæsar *Coloniâ* deportari curavit.

- Ex hac turma virum, plenis succincta pharetris,
 365 Pugnat, & hac equitum plurima tela micant.
 Hic notat in muro sinuato cominus arcu,
 Mussantem cupidum bella videre r virum.
 Hic alium fantem, convicia plura minantem
 Colligit, & medio corrigit ore minas.
 370 Unus erat, qui faxa suos jactabat in hostes,
 Vocibus insultans talia verba dabat.
 Jam fine Cæsarie vel jam fine Cæsare facti,
 Vix alacer de tot milibus s unus erit.
 Noster si qua potest Augustus in ore leonis t
 375 Augustum vestrum tondet & ejus oves.
 Hunc aliquis fantem balistæ cornua flectens
 Percutit, & summa lapsus ab arce ruit.

r *bella videre*] Intelligit autem prælia atque certamina, quæ Cæsariani ad portas & moenia urbis contra Tancredinos, de muris ac turribus dimicantes, ciebant: & sic sæpè elegantiores auctores *bellum* pro *prælio* posuere. Sall. B. Cat. c. 9. qui tardius revocati *bellò* excefferant, i. e. *prælio*. Livius l. 8. c. 10. præcipua laus ejus *belli* penes Consules fuit.

s *de tot milibus*] Ita in Codice scriptum est non *millibus*, & sic in omnibus veteribus auctorum Codicibus manu exaratis, quos Bibliotheca publica *Berna* servat, hæc vox cum simplici l scribitur, quæ quidem recta atque genuina scriptura videtur, si enim *miles*, *militia* dicitur, non *milles*, *millitia*, cur *mille* cum duplici ll scribendum foret, cum *miles* haud dubiè à *mile* denominatus sit, quòd Romuli temporibus quæque tribus mile homines conferret in Legionem, unde qui inter hos erat, dicebatur *Miles* quasi *milefinus*, seu unus ex illis *Mile*: doctè hæc docente *Perizonio* ad Sanct. Minerv. l. 4. c. 16. p. 837.

t *in ore leonis*] Lege more *Leonis*.

COMI-

COMITIS PERCUSSIO,

ET

SALERNI

EXAUDITA PETITIO.

Cùm Comes egregius u Tancredi gloria spesque,
 Cæsaris invicti cernere castra velit.
 380 Se tegit electis, & moenia scandit in armis,
 Illudensque viris ars quibus arcus erat,
 Quem quis percipiens liceum æ plicat auribus γ arcum,
 Lapfa-

u Cùm Comes egregius] *Richardum Acerrarum* Comitem intelligit: Si verò author existimaret, Comitem hóc sagittæ ictu exanimatum fuisse, & sibi ipsi non constaret, cùm infra rursus ejus mentionem faciat, & tabulæ adpictæ contradiceret, quæ *Richardum* utramque genam transfoffum sistit, cum inscriptione, *quando Riccardus Acerrarum Comes percussus est*, ipsumque Medicum manum sagittæ, ut eam extrahat, admoventem: Ex vulnere ergò illo recreatus convaluit.

x *liceum arcum*,] Lycias pharetras, lyciosque arcus apud veteres famâ celebratos fuisse constat, haud dubiè cùm ob singularem sagittandi artem, quâ gens illa præstabat, tum & ob egregiam, artificiosam, commodamque eorum formam. Virgil. l. 7. Æn. v. 814.

- - - - ut Regius ostro
 Velet honos læves humeros, ut fibula crinem
 Auro internectat, *lyciam* ut gerat ipsa *pharetram*.

Inde

- Lapſaque per medias arſit arundo ⁊ genas.
 Ut fragor antiquæ nemus Ilicis a implet & auras,
 385 Turbine quæ rapido vulſa vel icſta ruit.
 Sic à ſtrage tua Comes omnis murmurat ætas,
 Et Rex ille tuus de breve fit brevior.
 At miſer Antifteſ Comitiſ ſuccingitur enſe,
 Polluit oblitâ religione manus.
 390 Pars rate tuta vagans lunatos explicat arcus,
 Per mare quos ſequitur nante Boëmus equo. b

Suppli-

Inde etiam in militia, qui cæteros bellicâ gloriâ anteire volebant, *Lyciis* arcubus utebantur: *Herodotus* l. 7. c. 77. infinitum illum populorum numerum enarrans, qui cum Xerxe in Græciam deſcenderant, de *Milyis* ait, haſtas breves gerebant, & veſtes fibulis ſubſtriſtas, & eorum nonnulli *Lycios arcum*.

y *plicat aſtribus*] Pro *applicat*, voce ſimplici pro compoſita, ex more præcipuè Poëtarum, uſus eſt, Virg. l. 8. *Æn.* v. 75. Communemque *vocate* Deum: pro *invocate*. idemque *ſueri* pro *intueri*, *ponere* pro *deponere* &c.

z *Lapſaque - - arundo*] Et hic veſtigia priſcorum poëtarum premit, ad indicandum celerrimum ſagittæ volatum quâ Comes percuffus fuit.

a *Ut fragor - - Ilicis*] Elegantiffimâ hæc ſimilitudine, quæ ab arbore proſtrata petitur, etiam uſus eſt *Quintus Smyrn.* Poëta recentior licèt, cum plurimis tamen veterum de ſuavitate certans l. 1. v. 247. & ſeq.

Ἡδ' ἔπειτα, ἥν' ἐν δέντρει
 δρυοτόμοι τίμωνιν ὑπείροχα ἤδ' ἀλεγεινῶν
 ροιζόν ὁμῶς καὶ δῦπον ἐκτεταμένην προίχον:
 αἷς ἢ ἀναιμάχιστα πτόον.

i. e. Quæ procubuit - - quam in monte eminentem cædunt lignatores, atque hor-
 rificum ſtreptum & fragorem procumbens edit: Sic illa cum gemitu cadit.

b *Pars rate - - nante - - equo*] Quod hic author memorat de Boëmiſ, Tancredinos, de navibus dimicantes; equis per mare perſequentibus, contrariò plane more; & quaſi non ſine miraculo accidit, cùm *Helvetii Carolum Audacem* Burgundiæ Ducem ad Moratum cum omni exercitu fudiſſent, plurimi equites pe-
 ditiſque, quò iram infantium hoſtium effugerent, in adjacentem urbi lacum ſeſe
 præci-

SUPplicat interea preciosæ nuntius urbis,
 Exponens juvenum pectora, vota fenum,
 Corda puellarum, mentes & gaudia matrum,
 395 Et quicquid voti mens puerilis habet.
 Sic ait Archoticon c veniens tua nobilis uxor,
 Sublimis sedeat patris in urbe fui.
 Hic victor d fera bella geras, tua nupta Salerni
 Gaudeat, & dubiam fervet in urbe fidem.
 400 Nam si bella placent, non defunt prælia longè,
 Hen turris major bella diurna movet.
 Est prope non longe Jusonis inutile castrum e,
 In quo furtivi militis arma latent.

Est

præcípites dederunt, in quo omnes, præter Equitem cataphractum, submersi pe-
 rierunt, is enim lacum, cujus latitudo dimidiæ horæ spatiò finitur, cum equo tra-
 navit, & in adversam ripam integer & incolumis evasit. Stumpf, Chron. 1. 8. c. 18.

c Sic - - *Archoticon*] Cum Henricus Neapolin obsideret, *Salernitanorum* Le-
 gatus eum accessit, supplexque ab eo petiit, ut Augustam pateretur, Imperii sui
 sedem *Salerni* figere. Quis verò ille *Archoticon*? D. du Cange in Glossario suo di-
 cit, Græculos posteriores *Archonticon* vocasse ordinem optimatum, sive amicos
 Principis, qui ei semper in consilio adessent, ut ergo hic *Archoticon* sive potius
Archonticon, unus ex horum cœtu esset: quod etiam hic locum habere potest,
 quòd illo tempore Græculi passim Italiam, sed imprimis inferiores illius partes,
 oram maritimam, atque Siciliam incolerent.

d Hic victor &c.] Precatur, ut Neapolin sub suam potestatem redigat, uxor
 verò ejus *Salerni* almâ pace fruatur: sed falsus fuit legatus, utroque enim votò
 excidit Cæsar, nam neque Neapolin occupare valuit, neque Constantia, ob du-
 biam *Salernitanorum* fidem, vel potius perfidiam diu ibi tuta permansit.

e *Jusonis* - - *castrum*,] Quale castrum intelligat, non liquidò constat, cum
 Geographia mediorum temporum nondum in tantam lucem sit producta, in quan-
 tam vetus illa, nec etiam facile produci queat, ob idoneorum monumentorum
 inopiam: præterea cum Barbari diversarum gentium *Italiam* præcipue invassent,
 tota illius terræ facies cum nominibus prioribus immutata est, dum urbes castel-
 laque

- Est prope dulce solum, nobis fatis utile semper
 405 Ebolus *f*, aspirans quod petit urbis *g* honor.
 Est prope Campaniæ castrum, specus imò latronum,
 Quod gravat Eboleam sæpe latenter humum.
 Hæc ubi Legatus fert coram Principe mundi,
 Magnanimus Princeps quod petis, inquit, erit.
 410 Protinus almpiter Capuanæ sedulus urbis,
 Suscipit à Domino talia iussa suo.
 I bone namque pater, mentis pars maxima nostræ,
 Facturus semper quod mea nupta velit.
 Hæc ubi Legatus notat impetrata Salerni,
 415 Solempnem peragunt gaudia plena diem.
 Exiit edictum Dominam cras esse futuram,
 Cujus in adventum se sibi quisque parat.

laque vetera exciderunt, nova extruxerunt, aut illis, quibus pepercerunt, barbara nomina imposuerunt. *Falco Beneventanus* in Chron. ad annum 1128. memorat Honorium Pontificem cum Beneventanis civibus, Robertoque Principe Capuanò, castellum *Turris Palatii*, quod esset *Ugonis* obsedisse, tandemque expugnasse: Idem fortè hic castrum intelligendum est, adeò ut, quod primum à Domino illius castri *Hugonis*, postea *Jufonis* vocaretur.

f dulce solum - - *Ebolus*,] Chronicon *Amalpbitanum* citatum *Hent. Baccio* in descriptione *Principatus Citra*, meminit hujus civitatis ad annum Christi 339. his verbis: *Romani dimissa Melpbi ad provinciam Principatus pervenerunt usque EBOLUM PROPE SALERNUM.* nomen à fertili solo, eodem auctore teste, nactum fuisse putatur, Græcis enim *βλάττω* gleba vocatur. Virg. l. i. *Æn.* v. 535.

Terra antiqua; potens armis, atque ubere *gleba*.

ad cuius loci fertilitatem author alludens, *dulce illius solum* prædicat; nec alienum fortè esset cogitare, *Petrum d'EBULO dulce Solum EBOLUM* vocare, quod patria sua *Ebolus* esset, eodemque sensu illa verba esse intelligenda, quò Ovidii l. 3. Trist. el. 8. *Patria dulce Solum*. Constat enim inter omnes illius ætatis hominibus sua propria nomina non fuisse, sed illa plerumque à *Natali Solo* petita, communia cum pluribus aliis habuisse; nec est, quod quis in ea offendatur, Nostrum *Ebulo*, non *Ebolo* in Codice appellari, notum enim est, quod *o* & *u* sæpius inter se confundantur.

g urbis] Salerni.

IMPERATRIX SALERNUM INGREDITUR.

Sol ubi fidereas amovit craftinus umbras,
Urbs ruit *b*, & Dominæ plaudit Osanna suæ.
420 Trinacriis *i* pars fertur equis, qui flore fruuntur
Oris & ætatis *k*, pars sedet acta rotis.

Ipfa

h *Urbs ruit*,] Propriè hoc verbum & adpositè hic ponitur, eò enim optimi scriptores utuntur, cum de multitudine incompressa sermo est, quæ catervatim ac effusè ad rem aliquam haud vulgarem & insolitam spectandam adcurrit. Phædrus l. 5. fab. 1.

Ut mos est vulgi, passim & certatim *ruunt*:

Feliciter subclamant.

Ovid. l. 15. Met. v. 729.

Huc omnes populi passim, matrumque patrumque

Obvia *turba ruit*.

i *Trinacriis*] i. e. *Siculis*, Sicilia enim, ut pueris notum, à tribus promontoriis, quæ Græci *ἀνὰ* nominant, *Peloro*, *Pachyno*, & *Lilybæo*, *Trinacria* dicta est.

k *flore* & *ætatis*] *Florem* pro adolescentia, & florentissima parte ætatis frequenter scriptores elegantiores usurpant. Ovid. l. 7. Met. v. 215.

Nunc opus est succis, per quos renovata senectus

In *florem* redeat.

Flos enim generosissimus vigor cujusque animantis, & summus rei decor appellatur:

Ipsa puellaris vittis / insignis & auro
 Occurrit cultu turba superba suo.
 Mollis & infolitus gressus *m* fastidit arenam,
 425 Tardat arenosum littus & unda pedes.
 Cinnama, thus, aloë, nardus, rosa, lilia, mirtus *n*
 Inflam-

tur: Os autem sæpius ita & hic pro totâ facie fumitur, & Poëta in *Æneâ* suo
Oris florem divinè prorsus his expressit l. 1. *Æn.* v. 593. &c.

- - - namque ipsa decoram
 Cæsariem nato genitrix lumenque juventæ
 Purpureum, & lætos oculis afflarat honores.

[*I puellaris vittis*] Puellæ apud Romanos vittis faciem obvelabant, ne vel ipsæ
 in juvenes liberò lascivòque obtutu, vel hi in illas exardescerent: Inde *Ovidius*,
 qui sibi pronam semper facilèque Venerem optabat, *vittatus* ejuscemodi, utpote
 castas, vel saltem castitatem simulantes, longè à se abesse jubet, l. 1. de Rem.
 Amor. v. 385.

- - - lascivia libera nostra est.
 Nil mihi cum *vitta*: Thais in arte mea est.

m Mollis - - *gressus*] In puellis commodè ac delicatè incedere, laudi olim
 ducebatur, indè Ovid. l. 3. de Art. Am. v. 298. puellis præcipit,

Discite femineo corpora ferre gradu:
 Est & in incessu pars non temnenda decoris.

Quare *Catullus* Carm. 67. v. 70. *mollem pedem* in sua Diva miratur: id Græci *ἀλγεῖν*
βαίνειν dixerunt. Eurip. in Med. v. 1164.

ἀλγεῖν βαίνειν παρὰ τοῦ ποδὸς.

i. e. Molliter incedens pede albo, ad quem Cat. locum videatur humanissimus
Vulpius.

n Cinnama, - - *mirtus*] Fragrantissima odoramenta *Ovidius* l. 10. Met.
 v. 307. seq. hæc posuit:

- - - Sit dives amomo,
 Cinnamæque costumque suum, sudatæque ligno
 Tura ferat, floresque alios Panchaja tellus.

& Met. l. 15. v. 398. seq. de Phœnice nidum emortualem componente, alia in-
 super, quæ præter *Panchajam*, sive *Sabaam*, Arabia profert, memorat;

Quo simul ac casias, & nardi lenis aristas,
 Quassæque cum fulvâ substravit cinnama, myrrhâ,
 Se superimponit, finitque in odoribus ævum.

Inflammant nares, aëra mutat odor. o
 Tantus odor nares nardinus p inebriat afflans q,
 Quod nova perfundi balsama quisque ferat.
 430 Junonem spectare suam r quis tardat in urbe?
 Cæsaris in laudes Cantica nemo filet.
 Ut modulantur aves foliis in vere renatis,
 Post noctes yemis, post grave tempus aquæ.
 Non aliter verno venienti plauditur ore s,

Testan-

o aëra mutat odor.] Ovidius haud paulò elegantius l. 15. Met. v. 734.
 & odorant aëra fumis.

p Tantus odor - - nardinus.] Unguenti Nardini, quod reliquis omnibus palmam præripiat, rationem temperandi Plinius docuit l. 13. c. 1. 2. Hist. Nat. Delicatiores Romani, & qui puellis idonei vivere volebant, nardò comam inungebant. Ovid. l. 3. Art. Am. v. 443.

Nec Coma vos fallat liquidà nitidissima nardò.

q nares - - inebriat afflans,] Insolitò more odorem nardinum nares inebriare dixit, melius Lucretius l. 2. v. 847. Et nardi florum nectar qui naribus balat. ut ergò hic balantem Nardum, sic Claud. in Consul. Prob. & Olybr. v. 252. spirantia, i. e. redolentia balsama scripsit.

r Junonem - - suam] Quùm supra Cæsarem Jovem appellavit, rectè uxorem ejus Constantiam JUNONEM nunc vocat, Jovis quippe conjugem.

s verno venienti plauditur ore,] Quid cum verno hòc ore agam nescio cum incertissimis, quocumque enim id vertam, fœda remanet ἀνευλογία: sive hunc sensum inde eliciam, uti tempore, quò

Solvitur acris hiems gratà vice Veris & Favoni
 canoræ passim & garrulæ aves audiuntur, ita nunc Salernitani cives, venienti ad se Augustæ, verbis benè ominatis applaudunt, eamque faustis acclamationibus prosequuntur: sive per Vernum os intelligam morem illum Vernarum, qui quòd essent ex cive Romano & ancilla prognati, teste Festo in hác voce, omnia sibi licere arbitrabantur, liberiusque sæpe in quosvis jocabantur, & facetias suas exprobebant, quòd patres erga se plerumque indulgentiores sentirent, quare procaces
 Verna

- 435 Testantur pariter luminis ecce dies. †
 Ingreditur patrias tandem Constantia fedes,
 Quæ Tancredinam sentit in urbe fidem. ‡
 Quam plures tacita collecti voce susurrant,
 Inter se referunt omina versa Ducum.
 440 Mons fugit à castro x quantum volat acta sagitta,
 Et quantum lapides mittere funda potest.
 Hunc super ascendunt, fit machina, pugna vicissim
 Contrahitur, variant mutua bella vices.
 Hinc fera tela volant, fluviales inde lapillos
 445 Funda jacet: lassant jactaque saxa manus.
 Et modò tentantes y mixti propè mœnia pugnant,
 Pugnando miscent tela, manusque sonos. z

Ut

Verna Horatio dicuntur l. 2. Sat. 6. inde & *Vernitas*; adeo ut hoc sensu *verno* ore esset *festivus*, *facetoque ore*: Verùm exemplum non memini, quò *vernus* à *verna* dicatur, licet & *verna* à *vere* derivetur, eòdem *Festò* teste.

† *Testantur pariter luminis ecce dies.*] Lego, *testantur pariter luminis esse dies*. Per *dies luminis* intellige dies candidos, albis notandos lapillos: uti apud Ovidium l. 1. Trist. el. 9. v. 13. *lumina fortuna*, sunt læti, prosperique dies.

‡ *Tancredinam - - fidem.*] Constantia, quamprimum Salernum ingressa est, plures præter opinionem *Tancredinis* partibus esse addictos, sensit.

x *Mons fugit à castro*] Quæ hinc fuga montis, quis unquam barbarus ita loquutus est? *lapidosos surgere montes* dixit Ovidius l. 1. Met. v. 44. & plures alii, sed *fugere* nemo sanus: lege ergò *mons fuit*, uti idem Ovid. ep. 10. Her. v. 25. *Mons fuit*, adparent frutices in vertice rari. *Fuit & fugit* sæpè in MSS. confusa fuisse, docet Heinf. ad Ovid. epist. 17. v. 192.

y *modò tentantes*] i. e. Lacescentes, adorientes; est enim hoc verbum ex absolute positum, ut apud Vellej. l. 2. c. 113. ut partem digredientium suorum universi *tentare* non possent: i. e. aggredi.

z *manusque sonos.*] Fortè rectius legeretur, *manuque sonos*.

Ut canis inter apros furit , è quibus eligit unum ,
 Ut rapit accipiter , quam legit inter aves.
 450 Non aliter nostri vellunt ex hostibus unum ,
 Commixto rapiunt ordine sæpe duos.

LEGA-

LEGATUS PRINCIPIS

ET

INFIRMITAS.

Principis interea veniens legatus in urbem *a*,
 Eligit è multa nobilitate viros.
 Quos ad Neapolim mittit, qui multa timentes
 455 Expediunt dubia mente laboris iter. *b*
 Inter quos fuit Alfanides cognomine Princeps
 Aldrisius populi publica lingua fui.

Libra-

a Principis . . in urbem,] Cæsar *Henricus* ad Neapolin sedens, & ipse gravi valetudine pressus legatum Salernum mittit, ut Principes quosdam illius oppidi cives ad se arcefferet, quò illos, si sibi fortè humani quid accideret, nam tum periculose ægrotabat, in exercitu suo quasi obsides detineret, ne fidem uxori datam, se mortuò, fallerent, aut pejus in eam consulerent.

b Expediunt . . laboris iter.] i. e. Peragunt, conficiunt, explicant iter illud, uti Plin. loquutus est l. 8. ep. 1. *Iter* commodè *explicui*. *Laboris iter*, est iter in *terram* sive provinciam *laboris*, uti posteriori ævo vocata fuit, cujus caput Neapolis est, Italisch hodiè *Terra di Lavoro*.

F ,

Libraque iudicii Romoaldus, cetera turba
 Quid velint auguriant *c* nescia causa via.
 460 Principis ut veniunt ad castra, Magalia *d* circum
 Herrant *e*, mirantes agmen & arma Ducum.
 Exquirunt spectare suum per castra Tonantem *f*,
 Nec datur accessus *g* Dux ubi magnus erat.

Atta-

c *auguriant*] Barbarè pro *conjectant*, D. du Cange in glossario suo omisit hanc vocem, habet tamen *Augurioſus*, *Augur*.

d *Magalia*] *Mapalia* & *Magalia* dicuntur apud veteres Casæ, Domunculæ Rusticæ, item Tentoria, Tabernacula, quales Scenitarum & Nomadum mansiones sunt, & est vox Punica. Sed *Isidorus* magno conatu, *Magaria* dicendum esse, contendit l. 15. c. 12. Orig. ipsi quoque Græci *Μέγαρον*, domum, ab Hebræo מִגְרָן i. e. habitatio peregrini derivarunt, è quo Syri fecerunt *Magar*, & eorum coloni Afri, eadem linguâ utentes. in plurium numero casus suas *Magaria* vocarunt. Videatur *Reinesius* de L. Pun. cap. 8. §. 7.

e *Herrant*] Pro *errant*, & sic veteres manu exarati libri plerumque scribunt, & *h* præponunt, vel ab initio vocis, ut apud Gellium *Harriano* pro *Arriano*, ad *Halliam* pro ad *alliam* &c. vel in media interferunt, ut apud eundem *coboper-tus*, & apud Lactantium *perbempni* pro *perenni*, *cohercebunt* &c.

f *Tonantem*,] Est epitheton ita Jovi singulare, ut pro ipso *Jove* ponatur à Claud. in Conf. IV. Hon. v. 134.

Cretaque se jactet tenero reptata *Tonanti*.

& cum is Summus Deorum creditus fuerit, ita huic opinioni convenienter *tonitrua ciere*, proprium Jovis opus, ad summam ejus potentiam ac majestatem indicandam, arbitrati sunt: Unde Homero *ὑψιβερίτης*, Hesiodo *Βασιλευς*, & in Cyrrhestarum nummis *Ziðs καταιβάτης* dicitur; Ex hac fabulari Theologia Gentilium, non pie Poëta Christianus Cæsarem, licet inter homines ad summum majestatis ac potentiae fastigium evectum, *Tonantem* vocat: tantò id magis, quòd *Sal-monei* Elidos Regis impietas ipsi profanæ antiquitati execrata fuerit, Virg. l. 6. *Æn.* v. 585.

Vidi & crudeles dantem Salmoneæ pœnas,
 Dum flammæ Jovis & fonitus imitatur Olympi.

g *Nec datur accessus*] Nepos idem melius expressit in Paul. c. 3. *aditum con-venienti petentibus non dabat*.

- Attamen ingreditur, quem gens cognominat Archos *h*,
 465 Exclufis fociis quem petit unus adit.
 Ut videt Auguftum magnis à febris actum,
 Lentaque purpureo membra jácere thoro.
 Tum color & fpecies tum fanguis ab ore recessit,
 Triftis & exanguis procidit ante thorum.
 470 Ut gravis è fompno cum mater in ubere natum
 Invenit exanimem, territa mente caret.
 Sic ruit in gemitum lacrimabilis *i* Archi-Levita,
 Certans pro tanto Principe velle mori.
 Tunc pius Auguftus, quamvis grave corpus haberet,
 475 Conatur tenui taliter ore loqui.
 Parce tuis oculis fidiffima cura Salerni *k*,
 Sum benè, ne timeas, tertia febris abeft.
 Fer fub vefte manum, pulfum perpende quietum,
 Spes eft de vita, quod mea membra madent.

Pluri-

h *Archos*,] Haud dubiè idem eft, quem fupra legationis Salernitanæ Principem *Archoticon*, & paulò inferius *Archilevitam* vocat, eratque Archiepifcopus Salernitanus.

i *lacrimabilis*] Propriè hæc vox patiendi vim habet, & idem fignificat, ac *lacrymis dignus*, ut *lacrymabile bellum* Virgilio, *Æn.* l. 7. v. 604. Verùm auctor activè ufurpat, pro eo qui *effusè lacrymatur*: fed hoc non redolet caftam latinitatem, verùm quid mirum? dudum enim homines, auctore noftro vetuftiores, & etiam litteris haud leviter imbuti, veram vocum fignificationem perdiderunt. Sic *Eutropius* jam *favorabilis* ufurpavit, pro eo, qui in magno favore civium, five gratiofus eft.

k *fidiffima cura Salerni*,] Qui curam agis populi Salernitani, quò fenfu Ovidius de Augufto Trift. l. 2. v. 574.

O Pater, ô *Patria cura*, falusque tuæ.

F 2

480 Plurima cum vellet sopor est furatus ocellos *l*,
 Hinc rapit intuitus, furripit inde loqui.
 Artis Ypocraticæ fervans mandata Girardus *m*,
 Attentè famulis ora tenere jubet.
 Naturæ servabat opus studiosus *n* amicum,
 485 Nam sopor & sudor signa salutis *o* erant.
 Exiit ad focios tandem pius Archilevita,
 Conantur lacrimæ non minus ore loqui.
 Alter in alterius jactabant lumina vultus,
 Miscentes lacrimas mutua verba dabant.

l *sopor est furatus ocellos,*] Longè pulchrius Ovid. Her. ep. 19. v. 56.
 - - subit furtim lumina sopor.

m *Girardus,*] Is erat, qui Cæsari, cum maligna febris conflanti, medicinam faciebat.

n *Natura servabat opus studiosus]* *Girardus* Medicus observabat studiose, quem natura effectum in Henrico editura esset, vel quæ signa salutis sese proderent, ut pro illorum ratione curationem suam institueret: *servabat*, pro *observabat*, uti Virg. l. 6. Æn. v. 338.

- - dum sidera *servat*.

o *sopor & sudor signa salutis]* Num hæc vera, ac fallere sint nescia, videant Medicorum filii, id saltem certum est, somnum & sudorem in febricitantibus certissima salutis signa à veteribus Medicis existimata fuisse: Extant *Artii* libri, Constantini magni tempore Græcè scripti, in quos priscorum Medicorum præcepta accuratè congeffit, is autem ait l. i. p. m. 5. edit. Aldin. *Ex flore Antbemisidis, quæ & Chamamelum dicitur, fingendos esse Trochiscos, ex quibus postea Trochiscum unum, probè exiccatum, esse comminandum, adjectaque sufficienti quantitate olei optimi, corpus febricitantis à capite ad pedes perungendum, perunctos autem vestibus obtegendos; Movebitur binc sudor, salutis optimum indicium, & febris deinde cessabit.* Quod is de sudore solum, id *Celsus* de somno sudoreque simul prædicat: *post infractum calorem, inquit, plenus somnus venit, per quem ingens sudor effunditur, idque præsentissimum auxilium est, de Med. l. 3. c. 8.*

RECE-

RECEDENTE
AUGUSTO
 ab
OBSIDIONE NEAPOLI,
COMES RICCARDUS,
 ET
NICOLAUS PRÆSUL SALERNI,
 prohibent, ne populus extra muros atemptet
 exire.

490. **C**ereus ille Comes *p* fociis munitus & aurò
 Mandat, ut educat nullus ab urbe pedem.
 Sic ait, in densis latitans Philomena rubetis,
 Non timet aduerso mitis ab ungue capi. *q*

Cum

p *Cereus Comes*] Richardus Acerrarum Comes.

q *ab ungue capi.*) Accipitris puta, sic Ovid. C. 6. Met. v. 529.

Utque columba suo madefactis sanguine plumis

Horret adhuc, avidosque timet, quibus hæserat *ungues*.

legendum fortè *rapi*, ita Poëtæ fere semper, quando de violento impetu, quò rapaces & carnivoræ aves in alias feruntur, *semo* illis est. Virg. l. 12. Æn. v. 249.

- - subito cùm lapsus ad undas (*aquila*)

Cycnum excellentem *pedibus rapis* improbus *uncis*.

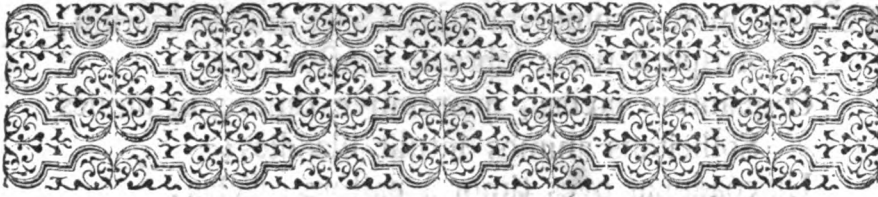
Cum Domino mundi, quis enim contendere bello
 495 Ausus erit, vel quis obviet ense pari,
 Si placet, ô cives meliori mente fruamur,
 Pro nobis aurum pugnet, & arma ferat.
 Si sapitis cives, Comes exeat, instet in armis,
 Laus est pro Domino succubuisse suo.
 500 Parcite parcendis, electis parcite vestris,
 Quisque suas vires noverit unde timet.
 Robore forte caret, medio, quam cernitis, arbor
 Sub vacuo spirat cortice nulla fides.
 Pronior ad casum, quanto procerior arbor
 505 In quam ventus agit, fulminat ipse Deus.
 Quid Nicolaus agit r, puer actu, nomine Præful,
 Quid nisi foemineas abluit ipse genas.
 Credite pastori pecudes, pecudes alieno
 Tam malè qui proprium curat ovile suum.
 510 Quid facis ô Cæsar, quid frustra menia temptas,
 Obnebulant socios regia dona s tuos.
 Qui falsò remeare rogant, nè morbus in artus
 Fortitus insurgat, qui grave reddat iter.

r *Nicolaus agit,*] Salernitanorum Archiepiscopus.

s *Obnebulant - - regia dona*] Hoc est Ovidio l. 7. Met. v. 720. donis sollicitare fidem.

IMPE-

IMPERIALIS ab OBSIDIONE REGRESSUS.

515 **U**T videt ære Duces saturatos Cæsar & aurum;
Eructare suos, mens subit ista loqui.
Qui fluvios nostros dudum siccastis Yberos t,
In fontes ficulos mergitis omne caput. u
Æquor adhuc superest, licet inpotabile vobis,
Nec mare quod faturet vos nec Abyssus habet.

Nec

t *Qui fluvios - - Yberos,*] Hispaniam antiquissimis temporibus *Iberiam* à fluvio *Ibero* vocatam fuisse nemo est, qui ignorat. *Fluvii Iberi* igitur sunt, non solum Hispaniæ, sed etiam Lusitanæ fluvii, quam olim etiam Hispania latè sumpta complectebatur, quæque etiam ob Tagum Duriumque, fluvios arenam auream volventes perquam celebrata fuit; Itaque fluvii illi auriferi, seu potius ærarium suum, imperiique sui reditus dudum, ait Cæsar, ab hominibus suis malâ fraude atque rapinâ esse exhaustos, vel ut eos sibi fidos redderet, largitionibus donisque diminutos.

u *fontes ficulos - - caput.*] Nondum verò satiatam esse sacram illam auri famem, neque eos satis habuisse, avidas viscatasque manus in suas opes injicere, sed insuper, quum nihil hinc, quod furentur, superfit, ab hoste suo Tancredo, Siciliæ Tyranno, fidem sibi debitam, atque solenni sacramentò confirmatam, pecuniâ sollicitari patiantur.

520 Nec mora, comperta tunc Cæsar fraude fuorum,
 Arripit à tritea febre & coactus iter. γ
 O quantum pœnæ, quantumve timoris in omnes
 Sollicitans animos intulit illa dies;
 Ut coadunat oves timor à pastore relictas,
 525 Quas canis exclusit, solus ab ore lupi. α
 Non aliter quos imperii pia gratia fovit,
 Hic flet, & ille dolet, regnat ubique metus.
 Quid tibi tunc animi, quæ mens fuit Archilevita
 Cùm recipis vetitum posse videre Jovem. α

Et

γ *tritea febre*] i. e. Tertianæ.

γ *Arripit - - iter.*] Cæsar, non sine dolore videns suos Tancredinorum auro corruptos, ipsosque Tancredinos urbem Neapolim fortissimè propugnantes expertus, præterea acri febre attenuatus, noluit diutius cum tot tantisque malis uno tempore conflicari, sed se quamprimum his expedire cupiens, obsidionem solvit, iterque in Germaniam ingreditur, ut, reparatis ibi viribus, valentior postea cum hostibus suis congrediretur. *Breve Chron. Mon. Cassinensis* p. 493. in *Burm. Thef. Ital.* Vol. 23. paucis hanc Cæsar's ex Italia profectionem attingit: *Imperator Neapolim obsidet, à mense Maji usque ad mensem Augusti, & tum informatus obsidionem deserit; & statim postea: Imperator infirmus majori parte suorum aëris intemperie mortuâ - redit in Theutonium mense Septembri.* vid. & *Rich. de S. Germ.* p. 549.

z. *Quas canis - - ab ore lupi.*] Quæ præfens usus atque necessitas postulat æque veteribus ac nostris hominibus fuere frequentata: ita & illis in more fuit, canes alere, qui rabidis luporum dentibus resistendo, atque eorum impetus in gregem imbecillum arcendo pares essent: in illis præcipuè locis ubi propter calis temperiem & ubertatem soli oves etiam noctu per pascua divagari sinebant. Theocr. *Idyll.* 5. v. 106.

Χ' αἰνῶν ἐνὶ πύλῃ φιλοποιέμεν, ὃς λύκος ἄγχι.

i. e. *Es nobis canis est, custos gregis, qui lupos strangulat.* Inde in *Anthol.* L 3. c. 25. tales vocantur *λυκοφάται πύλαι.* i. e. Lupicidæ canes.

α *Cùm recipis - - Jovem.*] Cùm audis, discedente eâ nocte Cæsare, Tibi non amplius ejus conveniendi copiam fore.

- 530 Et tamen evelli subito tentoria cernis,
 Nox erat, & castris nec fragor ullus erat.
 Funes comburi, testudinis ossa cremari
 Cernis, & auxilium pallidis omne rui.
 Ut quatit aura novas refecandæ messis aristas,
 535 Ut movet æquoreas Æolus asper aquas.
 Sic sic Alfanides *b* patrii cognominis hæres,
 Et sine spe reditus *c*, & sine mente tremit.
 Tunc dolor & lacrimæ singultibus ora fatigant,
 Tunc mens Socratici pectoris *d* omnis hebet.
 540 Anxius ignorat, quid agat, responsa referre
 Ulla times *e*, labor est Itala castra sequi *f*,

Quem

b Sic sic Alfanides] Fuit is ex illis, qui ex urbe Salerno Henrici jussu Neapolim evocati, & in castris Cæsaris obsidum loco retenti fuerunt.

c sine spe reditus] In patriam scilicet.

d mens Socratici pectoris] i. e. Sapientis, fortisque animi, qui aliis non facile vel secundis rebus se effert, vel adversis de gradu suo se depelli patitur. *Mens* idem hic est, ac sententia, ut Claud. l. 2. v. 115. in Rufin.

Mens eadem cunctis - - -

licet itaque tanto animi robore esset præditus, nescit tamen in quam se vertat sententiam, atque animum celerem nunc huc nunc dividit illuc.

e Ulla times,] Leg. *timet*.

f labor est Itala castra sequi,] Arduum quid est, plenumque difficultatum opus, Cæsaris exercitum, quem per Italiam duxerat, sequi, inprimis quod nunc pro victo recedere videatur. Ovid. l. 2. Met. v. 128.

- - - labor est, *inhibere volantes*.

Quare Poëtæ, ad indicandam alicujus rei summam difficultatem, utrumque sæpe conjungunt. Virg. l. 6. Æn. v. 129. Ovid. l. 1. Art. Am. v. 453.

Hoc opus hic labor est.

Castra sequi alicujus, pro *militare* sub alicujus auspicio vel ductu, familiaris loquutio & Poëtis & Profaicis. Claudianus in pervulgato illo

Nulla fides, pietasque viris, qui castra sequuntur.

Nep. in Cat. c. 1. castra sequutus est *Claudii Neronis*.

G

Quem non matris amor, nec præsens gloria *g* rerum
 Nec fratrum pietas *h*, nec grave vicit iter.
 Imperium sequitur, subit alta mente labores.
 545 At Tancredini redeunt, rumoribus implent †
 Urbem, de magno Principe falsa ferunt.
 Hic obit, ille obiit, calet hic, frigescit & ille
 Afferit *i*, incerto fluctuat ore fides. *k*

g nec præsens gloria] Tancredinorum scilicet, quibus, abeunte ex Italia Cæsare, fortuna in dies magis ac magis affulgebat, pleraque enim loca receperunt.

h Nec fratrum pietas,] Hæc voce denotatur affectus, quò in necessitudines suas vulgò homines ferri oportet: *pietas erga parentes*, est reverentia & obsequium, *erga fratres*, est amor, quem illis debemus; Inde Timoleon, quòd fratrem suum Tyrannum Corinthiorum interfici curasset, *impius* à matre vocatus fuit, læsamque ab eo *pietatem* dicebant inimici ejus, apud Nepot. in v. ejus c. 1.

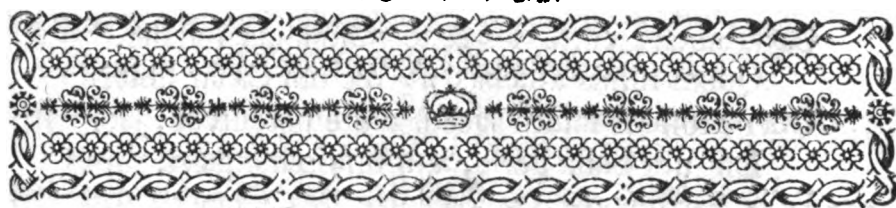
i Hic obit, - - Afferit,) Tancredini passim per urbem vociferantur: Conclamatum est de Cæsare, is enim aut jam diem suum obiit, aut jamjam obiturus est. Alii contra, qui in fide atque obsequio erga eum permanferant, clamant: *Vivit Cæsar.*

† Quòd hic duos continuos hexametros posuerit, fortè incuriâ vel ipsius Authoris, vel Exscriptoris factum est, qui pentametrum omisit; hæc enim Carminis Elegiaci propria lex est, ut hexametrum pentameter sequatur.

k incerto - - fides.) Quùm hic rumor de Cæsaris morte per urbem incertis authoribus percresceret, alii verò contrarium asseverarent, plerique suspensi dubiique hærebant, utri famæ fidem haberent.

FIDE

FIDEI OBLITA RELIGIO.

550 **U**T rude murmur apum, fumosò murmurat Antrò,
 Sic novus orbanda rumor in urbe sonat.
 Hic tres, hac septem, bis sex ibi, quatuor illic
 Conveniunt, tenui murmure plura loqui.
 Consilio stimolata malo gens sæva Salerni
 Peccatum redimit crimine ^l, fraude dolum.
 555 Obsequium præstare putant, perjuria Regi,
 Tancredum curant pacificare sibi.
 Ast ubi circumdant immensa Palacia Regum,
 Quæ Terracina nomen habere ferunt.
 Exclamant, quid agis Constantia? stamina pensas,
 560 Fila trahis, quid agis? an data pensa legis? ^m

Cæsar

^l *Peccatum redimit crimine*,) Culpam, quam cives Salernitani contraxerant, vel potius poenam quam metuerant, quod Imperatoris conjugem in urbem suam suscepissent, infandò nunc perjurii crimine redimunt, dum in eam impias manus intentant, quò iratum sibi Tancredum placarent. Ovid. eòdem sensu l. 3. Am. & 3. v. 21.

Ut sua per nostram *redimat* perjuriam poenam.

^m *Fila trahis*, - - *an data pensa legis?*) Propriè de ancillis, quibus Heræ pensa sua quotidiana præscribebant, hæc dicuntur Ovid. Trist. l. 4. el. 1.

Contantis pariter, pariter data pensa trahentis,

Fallitur ancille decipiturque labor.

G. 2

Idem

Cæsar abest, certè nos & te miseranda fefellit,
 Quem nimis ardebas *n*, dic ubi Cæsar abit?
 Quem totiens fausto jactabas ore potentem,
 Dic ubi bella gerit, qui sine crine jacet.
 565 Felix Parthenope, quæ nec te sola recepit,
 Urbs pro te quod te viderit ista tuet.
 Te vir dimisit, non vir sed Apts egit *o*,
 Hostia pro nobis prædaque dulcis eris.
 In Dominam jaciunt *p* furibundæ spicula linguæ,
 570 Saxa que cum multis associata minis.
 Quicquid funda potest, quicquid balista vel arcus,
 Nititur in Dominam.

Ut

Idem ep. Her. 3. v. 75.

Nos humiles famulaque tua data pensa trahemus.

Quò acerbius dicterium est, jactum non solum in liberam, sed in ipsam Romani orbis Dominam.

n nimis ardebas,) i. e. Vehementer amabas, & quasi nimio amoris ardore flagrabas; Poëtæ plerumque quum amoris vehementiam exprimere volunt, ita loquuntur, Ovid. l. 14. Met. v. 491.

miserere ardentis.

Seneca in Med. a. 3. v. 581.

Cum conjux viduata tedis ardet & odit.

Est autem elliptica loquutio, & subaud. *amore ardebas*: Inde *ardor* pro *amore* Tib. l. 3. eleg. ult.

Ardorem cupiens dissimulare meum.

o Apts egit,) Sic in codice hoc scripturæ compendium est, cujus margini adscripsit recentior manus *Apertius*, alia verò *Apostolus*: legendum fortè *Apolus* pro *Apostolus* per syncopen, ut apud Virg. compositus, extinxem, porgite, & apud Propert. l. 1. el. 3. largibar, apud Catull. Carm. 83. v. 8. audibam. Et tunc intelligeretur Archiepiscopus Salernitanus, quem etiam *Archilevitam* nominat, ejus enim inprimis monitu Constantia à Salernitanis in civitatem suam est vocata.

p In Dominam jaciunt) In sceleratos hos perduelles optimè dici potuisset, quod apud Ovidium existat l. 5. Met. v. 466.

Supplicium meruisse parum est, maledictaque culpæ Additis.

Ut cornix aquilâ strepitat quàm plurimâ visâ,
 Quam fore noctivolum garrula credit avem. *q*
 575 Unguibus & rostris furit, & movet aëra pennis,
 Inque modum fabri flamina versat avis.
 Hic ferit ille salit, saliens sequiturque cadentem,
 Versat inversâ malleus ære vices.
 Sic furit in Dominam gens ancillanda potentem,
 580 Vertitur in lolium triste cremanda seges.

q *Ut cornix - - noctivolum garrula credit avem.*) *Noctivola avis* est Noctua, cum hâc cornix perpetua dissentit vita, ejusque in eam tam est implacabile odium, ut Ovid. l. 2. Fast. v. 89. ad deprædicandam insignem artem *Arionis* Citharædi, dicat, carmine ejus cantuque auditô:

- Sine lite loquax cum Palladis alite
 Sedit, & accipitri juncta columba fuit.

Inde *Cornix* *invisâ Minervæ* eidem Poëtæ l. 2. Amor. & 6. v. 35. quod Noctua in tutela Palladis sive Minervæ esset; garrulitas autem & loquacitas cornicis in proverbium cessit *Cornice loquacior*, quod Anacreonti Od. 9. est *καλίστην κορώνην*.

IMPERIALIS

Populo resistenti LOQUUTIO.

EX hinc Teutonicus verbis respondet & armis,
 O spes in ignota dimicat orbe fides. *r*
 Illa tamen Constans, ut erat de nomine constans,
 Et quia famosi Cæsaris *s* uxor erat.
 585 Hostes alloquitur audacter ab ore fenestræ,
 Sic ait, audite quid mea verba velint.
 Saltim dum loquimur compescite tela manusque
 Pauca loquar, multo pondere verba tamen.
 Gens magnæ fidei *t*, rationis summa probatæ,
 590 Quæ sim, quæ fuerim nostis, & inde queror.

Cæsar

r O spes . . orbe fides.) Lego Urbe, & sensus est: Spem salutis inde concipe, quod, etsi hi protervi in te sæviant, multi tamen, ignoti licet, in urbe supersint, de quorum egregia fide certa esse potes, & qui nihil non pro tua incolumitate tentabunt.

s famosi Cæsaris) Famossus veteribus est insanius; Non ergo Ebulo Constantiam magna laude ornasset, si eam Ciceronis & aliorum probatorum scriptorum ætate vocavisset famosi Cæsaris uxorem; ille enim l. 2. de Orat. 68. Non pol audeo, nam me ad famosas vetuit mater accedere. Martial. l. 2. epigr. 47.

Subdola famose moneo fuge retia mœchæ.

Videatur Nonius Marcellus in voce fama.

t Gens magna fidei,) sicenim hæc accipienda.

Cæsar abit, vel obit u, vobis ut dicitur x, ergo
 Si placet exul eam Cæsaris orbe mei. y
 Ad mentem revocate fidem, cohibete furorem,
 Nec vos seducant, littera, verba, sonus.
 595 Nec quociens resonant in nube tonitrua cæli,
 Emissio tociens fulminat igne Deus. z
 Si Præful scripsit, tamen ut reor, irrita scripsit,
 Hic patriæ fraudis curat & artis opus.
 Hic trahit in species scelerum, genus omne malorum
 600 Quod patris ora vomunt, filius haurit idem.

Credite

u *Cæsar abit, vel obit,*) Vel Cæsar, Italiâ relicta, in Germaniam redit, vel ut vos malitiosè dicitis, jam mortuus est: quam quidem maledicentiam vestram parùm curo, cum mihi constet, falsa esse, mihiq; modò liceat violentis vestris manibus elabi.

x *ut vobis dicitur,*) Constructione Græca, solenni valde & ipsis Latinis, sed inprimis Poëtis. Virg. l. 1. Æn. v. 444.

- - neque cernitur ulli.

pro ab ullo. Horat. l. 1. Od. 6. scriberis *Vario* fortis. Sed & Cicero l. 7. ep. 33. ad fam. *mibi* judicatum est: ubi vid. Cortius. Herodi. l. 1. c. 2. τὸ Νίκαν πικρῶνται: pro παρὰ Νίκαν, vel ἂ Νίκαν ἵσταται.

y *Cæsaris orbe mei.*) Lego, *Orba*: utrumque rectè dicitur, & *Cæsaris*, & *Cæsare*, Ovid. l. 13. Met. v. 595. Memnonis orba mei; & Trist. l. 3. el. 13. v. 15.

Hanc tibi commendo, quæ quò magis *Orba* parente est.

Verùm etiam *Orbe* ferri posset, sed hòc sensu: Ego libens, quoniam vobis ita invisa sum, hinc in exilium aliquò cedam, licet *Orbis*, i. e. terra atque regio, quam incolò, ad jus atque imperium Cæsaris mei pertineat; vel lege *Urbe*: quamvis primum magis placeat.

z *Nec quotiens - - fulminat igne Deus.*) Ovidium hic imitatur, is autem l. 2. de Ponto el. 2. v. 115. ait:

Sed placidus facilisque parens, veniæque paratus,
 Et qui fulmineo sæpè sine igne tonat.

Credite pastori profugo, qui natus ab ydrâ *a*,
 Ut coluber nunquam degenerare potest.
 Est igitur virtus quandoque resistere verbis,
 Et dare pro fidei pondere membra neci.
 605 Si pugnare licet, superest mihi miles & aurum,
 In propriam redeat consulo quisque domum.
 Est mihi Corradus Capuæ *b*, Dipoldus in Archi
 Hic pars militiæ, Dux erit ille Ducum.
 Darius Eboleos, ut ait mihi nuncius agros
 610 Hâc cremat, hâc radit ille Thetinus oves.
 Gens puræ fidei mediis exquirat in armis
 Velle meum *c*, pro me sponte parata mori.
 Hæc fine velle meo *d* multo licet hoste coacta
 Ad Tancredinum vult repedare *e* scelus.

Hujus

a natus ab ydrâ, Ut coluber &c.) Christus Phariseos eodem nomine compellat *υποκριται* *ἰχθυῶν*. Matth. c. 3. v. 7. Loquutio est proverbialis, ut illa apud Plautum in Trucul. Act. 4. Sc. 4. v. 6. Quanquam vos *colubrino ingenio* ambæ estis; quod non solum de vastro vel astuto dici potest, ut Taubmannus vellet, sed & de Maledicis, qui venenatæ suæ linguæ probra in alios ejaculantur. Ita & proverbium in vulgus extat *κακὸν κόρακος*, κακὸν ὄον, mali corvi malum ovum.

b Corradus Capuæ,) Is est quem Richardus de S. Germano semper *Muscæ-cervellum* nominat, Anonymus autem *Monast. Cassinens.* eum vocat *Conradum Muscæ in cervello*, „ Comes Richardus cum exercitu & Neapolitanis egrediens, „ Capuam capit civium prodicione, *Conradus Muscæ in cervello* in castro *Capuano* „ aliquandiu resistit &c. vid. infr.

c Velle meum,) i. e. Voluntatem meam.

d Hæc fine velle meo) Lego, *Nec sine velle meo*, & in hunc sensum versus accipiendus est; Gens illa *Ebolea*, quamvis undique ab hoste sit circumventa, qui omnia igne ferroque divastet, nulla tamen clade aut injuriâ, me invitâ, ad desciscendum compelli potest, ut aliorum vestrumque instar in *Tancredi* partes transeat; non obscuro indicio hic se iterum prodit *Ebulo*, patriam ei *Ebolium* fuisse, quod tantis laudibus, & inprimis ob fidem servatam, cives suos decoret.

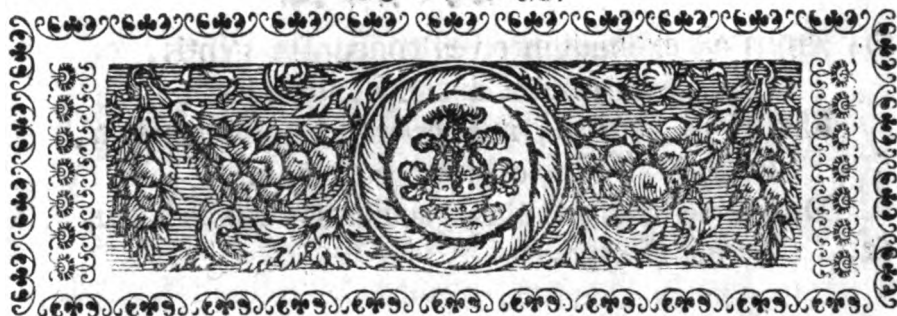
e repedare) Est recedere, reverti, *Festo & Nonio Marcello* citata vox ex fragmentis *Lucilii*.

615 Hujus ad exemplum cives concurrite gentis,
 Quæ fit in Ebolea discite gente fides.
 Ebole, ni peream, memori tibi lance rependam,
 Pectoris affectus quæ meruere boni.
 620 Durius ad hæc populus truculentior aspide factus
 Acrius insurgit.

H

AUGU-

AUGUSTALIS ORATIO

AD

DOMINUM PRO VINDICTA.

Illa genu flexo panfis ad fidera palmis
Plenaque singultu fletibus uda fuis.
Sic orans loquitur, clausis hinc inde fenestris
Fecerat ambiguum clausa fenestra diem. *f*
625 Alfa Deus, Deus O *g*, mundi Moderator & Auctor,
Ex his vindictam supplico fume dolis.

Alfa

f ambiguum - - diem.] Ambigua five dubia dies est,
Quod tu nec tenebras nec possis dicere lucem,
Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis.

Ovid. l. 4. Met. v. 400.

g Alfa Deus, Deus O,] Ita sensum locorum illorum, quæ in Apocalypsi D. Johannis aliquoties occurrunt *ἡνὶ ἡμέρῃ τὸ Α καὶ τὸ Ω*. *Prudentius* Poëtarum Christianorum dulcissimus Hymno 9. Cathemer. eleganter interpretatus est in his duobus versibus:

Alpha & Ω cognominatus, ipse fons & clausula
Omnium, quæ sunt, fuerunt, quæque post futura sunt.

Alfa Deus, Deus O, stellati Rector Olympi *b*,
 Poena malignantes *i* puniat alta viros.
 Alfa Deus, Deus O, juris Servator & æqui,
 630 Jam tua conflictus vindicet ira meos.
 Alfa Deus, Deus O, terræ Fundator amictæ *k*,
 In me pugnantes ferrea flamma voret.
 Alfa Deus, Deus O, rerum Deus Omni-Creator
 Supplices ancillæ respice quæso preces. *l*

Iram

h stellati Rector Olympi,] Ita & ipsi Gentiles, quoties in magnò aliquò periculò versabantur, undè nulla emergendi spes erat, nisi præsentì Numinis, & quasi Θεὸ ἀπὸ μηχανῆς, auxiliò eriperentur, precabantur: *Seneca in Herc. fur. Act. 2. v. 205. seq.*

O *Magne Olympi Rector*, & mundi Arbiter!
 Jam statue tandem gravibus ærumnis modum
 Finemque cladi.

i malignantes] Vox ex corrupta latinitate, pro *mala inferentes*.

k terra - - amictæ,] Pulcherrimus est loquendi modus, quò Poëtæ terram variis, quas ipsa ex sinu suo profert, rebus, variegatà quasi veste contextam & ornatam Lectori proponunt: Verum, quod *Ebulo* absolutè hic posuit, prisca semper rem, quâ terram vel illius aliquam partem *amictam* indigitare voluerunt, addidère. *Horat. l. 1. epist. 16. v. 3.*

- - - *amictâ vitibus ulmò.*
Florus l. 1. c. 16. Poëtarum elegantiam malè sæpe sectatus, *Hic amicti vitibus montes.* & *Virg. Georg. l. 2. v. 38.*

- - - *oleâ magnum vestire Tabernum.*
Curt. l. 5. c. 4. de Medo amne: quicquid adluit *floribus vestiens.*

l respice - - preces.] i. e. Exaudi illas, atque

Eripe me his invictis malis

Nihil autem frequentius apud veteres, cum indicare vellent, se Dei propitii ope ingruentibus malis liberatos, quàm hæc vox occurrit: Instar omnium in re trita sit *Laclantius* Romani in sermone nitoris optimus sectator. *l. 8. c. 20.* Si quidem (Dii) nec colentes *respiciunt*, neque non colentibus irascuntur. *Virg. l. 5. Æn. v. 688.*

- - - si quid pietas antiqua labores

Respiciit humanos

H 2

- 635 Iram congemines, acuas pœnamque, furorem,
 Accendas *m*, tumidos comprime, perde feros.
 Contere faustosos *n*, instantes perde superbos,
 Da pacem, gladios divide, scinde manus.
 Arma cadant, arcusque teras, balista cremetur,
 640 Rumpe Polum *o*, specta, collige, scribe, nota.
 Hos notet exilium, scribat proscripção, plures
 Opprobrium signet.
 Rumpe Polum, transmite virum Romphæa gerentem *p*,
 Eruat

m furorem, Accendas,] Cave ita intelligas, *ô Deus accendas in me furorem Salernitanorum!* quid enim absurdius cogitari posset, sed ita: animum iratum atque infensum induas in mortalium pessimos, qui te ad pœnam illis condignam representandam impellat: Ita apud Virg. Georg. l. 4. Eurydice cum retraheretur ad inferos, exclamabat:

Quis & me miseram & te perdidit Orpheu?

Quis tantus furor?

Quæ ira scilicet Deorum? Græcorum imitatione, qui voce *Θυμὸς* sapius utuntur, ad significandam ingentem animi commotionem, cum vindictæ cupidine conjunctam.

n faustosos,) Superbos, fastuosos: nihili vox est *faustosus*.

o Rumpe Polum,) Hæc est usitata illa formula, quâ Deum, cælò, nubibus vel aëre, quasi velò undique cinctum, minusque inde in hæc inferiora despectantem, ad celerem opem ferendam invocabant. Medea apud Senec. Actu 3. v. 531. seq.

Nunc Summe toto Jupiter cælò tona.

Intende dextram, vindices flammæ para,

Omnemque ruptis Nubibus mundum quate.

Undè & illud *Hippolyti* apud eundem Senecam v. 671.

- - - Magne Regnator Deum!

Tam lentus audis scelera! tam lentus vides!

Ecquandò sava fulmen emittes manu?

p virum Romphæa gerentem,) Intelligit ipsum Dei Filium, qui Divo Johanni in Apoc. c. 1. v. 16. & c. 2. v. 12. cum *ρομφαία* ancipiti visus est.

Eruat ancillam, dissipet ora canum. *q*
 645 Alfa Deus, Deus O, Genitor, Genitura Creatrix
 Quod precor acceptes, Alfa Deus, Deus O.

q ora canum.] Proverbium de hominibus perfrictæ atque ferreæ frontis dicitur, *cane impudentior*, Græcis, Suidâ teste, *Κυνὸν Κυνίτιον*; inde etiam Agamemnon ab Achille ob impudentiam vocatur *Κυνέπτης* Il. 1. v. 59. & Catullus putidæ, impudicæque Mœchæ *ferreum canis os* attribuit. Carm. 62. v. 17.

ORATIO SALUTARIS.

EX Oriente Deus Augusti dirige gressus
 Ut meus hinc Cæsar te Duce sospes eat:
 Ex Oriente Deus conserva Cæsaris actus,
 650 Ille tuus Raphaël præparet ejus iter.
 Ex Oriente Deus Romanum protege solem r,
 Ut repetat patriam sospite mente suam.
 Ex Oriente Deus custodi nuper euntem,
 Quò tibi pro magno munere vota feram.
 655 Ex Oriente Deus dulcem comitare maritum,
 Emolli duros s, fæxea colla doma:
 Ex Oriente Deus tumidos t tere, perde superbos,
 Conjugis angelicum fac redeuntis iter.

Ex

r *Romanum* - - *solem*,] Non mirum Cæsarem *Romanum solem* appella-
 ri, qui supra *Jupiter Tonansque* vocatus est: Sic apud Horatium adulator quidam
 pessimus l. 1. Sat. 7. v. 23. seq.

- . . laudat Brutum, laudatque cohortem:
Solem Asia Brutum appellat, stellasque salubreis
 Appellat Comites. - .

s *Emolli duros*,] Vel *pervicaces*, qui nullâ ratione ad frugem atque officium
 redire volunt; Vel *immites*, sævos, ut Ovidio *Dura Parca* l. 4. Epist. ex Ponto 15.
 quæ nullius ætatis, sexûs, aut conditionis misericordiâ capitur.

t *tumidos*] Duplex huius vocis notio inest, & utraque hic locum habet:
 Prior,

Ex Oriente Deus, qui regnas in tribus unus,
 660 Redde virum famulæ, quæ perit absque viro;
 Cui mare, cui tellus, cui celum vivit & æther
 Vir meus inter tot dona superstes eat.
 Si pereo, per eum pereo, quia Cæsare vivô,
 Triste nichil patiar, dummodo capta ferar. u

665 Proditor interea Gisualdi venit Elias x,
 Exhonerans famulas ferâ podagrâ manus y:
 Sanguine

Prior, quâ iratum denotat, cujus animus tantoperè est commotus, ut se amplius continere nequeat, sed erupturus videatur; unde ipsa *ira tumida* dicta Ovid. ep. 11. Her. v. 15.

- - - *tumida* non imperat *ira*.

eleganti metaphorâ ab aquis desumptâ, quæ *tumida* dicuntur, cum jamjam eruptionem in terram minantur; posterior, quâ elatos, inflatosque populi animos designat, qui jugum ægrè sibi imponi patiuntur, & primò quodque tempore illud rursus excutere tentant: Florus l. 4. c. 12. nec dum assuetæ frenis servitutis *tumida* Gentium *inflataque cervices*, ab impositò nuper jugò resilliebant. Vid. Erud. Arnz. ad Plin. Paneg. c. 80. Per *tumidos* etiam Conviciatores intelligi possent, quomodò Ovidius de Agricolis, qui ob convicia, quæ Latonæ faciebant, in ranas mutati fuerunt, l. 7. Met. v. 377. narrat

- - - sub aquâ maledicere tentant:

- - - *Inflataque colla tumescunt.*

u Si pereo - - capta ferar.] Non aliter peream, nisi pereunte Cæsare, is si salvus erit, omnia mihi salva erunt, si modò capta hinc aliò auferat: Sed convenientior longè sensus foret, si verba *dummodò capta ferar*, ita caperentur: licèt capta hinc abripiar, incolumis tamen semper ero, vivente modò Cæsare. Sed exemplum, quò vocolæ *dummodò* hæc vis inhæreat, desidero.

x Proditor - - Elias,) Is est, qui primus *Constantie* manus intulit, quod opposita pictura cum his verbis supra scriptis docet: *Quando Proditor Helias Gisualdi, affecuratis Teutonicis, Dominam mundi cepit.*

y famulas - - manus,) Quia *Tancredini* ejus operâ tanquam famuli vel ministri usi fuerunt ad *Constantiam* comprehendendam: licèt enim eò audaciæ processerint, ut eam variis conviciis laceßere non vererentur, nemo tamen ad hanc diem extitit, qui vim adhibere ausus fuisset.

- Sanguine non hominum didicit lenire dolorem,
 Nec sapit antidotum sæve Mathée tuum z:
 Qui videt ut Dominam, quasi Gallicus ore rotundò a
 670 Fatur, & in Dominam glis fatur exta vomit b:
 Heia, si qua potes, nostris virtutibus insta,
 Eja, si qua potes, bella movere, move:
 Qui cupit omne quod est, & parti cedere nescit,
 Amittet totum.
 675 Sic tibi, dum velles totum quod volvitur ævo,
 Contigit, & regno pro breviori cadis c:
 Est opus ut venias merito captiva Panormum,
 Sic populus, sic Rex, hic petit, ille jubet.

z *antidotum* - - *tuum*:) *Matthæus Cancellarius*, de quo supra mentio facta est, quotiescunque podagræ doloribus vexaretur, interemptò puero, sanguine ejus lavabat pedes.

a *ore rotundò*) Germ. Sagt rund heraus; sive ut Nepos latinus multò in vit. Them. c. 7. *liberrimè professà est*: Nam longè aliter accipiendum est id quod *Horatius* de Græcis prædicat, in Art. Poët. v. 323.

Grajis ingenium, Grajis dedit ore rotundò

Musa loqui

i. e. Eleganter, suaviter, perfectè.

b *glis fatur exta vomit*:) *παρρησιας*, sermo, de iis, qui impuro atque inquinato suo ore, se longè meliores, atrocium verborum contumeliis, tanquam vomitu conspurcant.

c *pro breviori cadis*:) Cùm tibi antea vix totus sufficeret orbis, eò nunc angustiarum insana tua confidentia & impotentissima ambitio, quâ omnium Principum partes corripere atque complecti studebas, redacta est, ut & ipsis amplissimis tuis rebus, quibus aliàs tibi licuisset sine alicujus injuriâ perfrui, nunc misera excidas: nam dum regnum appetis, ad te nullo jure pertinens, amittis Imperium hóc haud parùm florentius, quod tamen, si quieta mansisses, summo cum jure retinuisses.

DOMI-

DOMINÆ COACTA DESCENSIO.

- 680 **A**T Dominæ vultus pallefcere nescius unquam
Immodicum pallens lumina crispat humô:
Nec mora pallor abit, proprii rediêre colores *d*,
Simplicius ludunt lilia simpla rosis *e*:
Ut tenuis quandoque diem denigrat amictus,
Et subito lapsa nube diefcit humus.
- 685 Pauca quidem loquitur: Veniam Tancrede Panormum,
Et veniam, veniam non aditura *f* tuam:

Proti-

d proprii rediêre colores,] Prior natus color, formaque illa liberalis se iterum, pallore pulso, in faciem Augustæ insinuat: sicut ergo, *colores rediere*, rectè dicitur, ita Ovid. ep. 3. Her. v. 141.

- - *abiit* corpusque *colorque*.

e Simplicius ludunt - - rosis:] Tantus fuerat oris decor pallidæ Constantiæ, ut, licet stupore rei nefandæ attonitæ, non solum cum purpureo *rosarum* colore, sed & cum ipsò niveò candore *liliarum*, quæ tamen illas gratiâ longè antecellunt, de pulchritudine certare potuisset. Candidam faciem in puellis amorum Doctores mirè laudabant, eamque cum liliis comparabant. Propert. l. 2. el. 3.

Lilia non Dominâ sint magis *alba* meâ.

f veniam non aditura] Veniam quidem Panormum *Tancrede*, sed non uti tu, tuique omnes arbitrantur, ut veniam supplex à te petam.

Protinus objecit pactum, gens annuat, inquit,
 Ut meus hinc salvo pectore miles eat:
 Instanti populo placuit sententia talis,
 690 Nec mens in tantis omnibus una fuit.
 Nam Tancredini celebres nova Sabbatha libant g,
 Non minus inde dolent Archilevita tui h:
 Exultant illi munus meruisse triumphi,
 Qui titulum tantæ proditionis habent.
 695 Guilelmus de Pistilio vir doctus in armis,
 Maluit exilium, quam temerare fidem.
 Jamque parata ratis centeno remige tuta,
 Accelerat Zephyrus dum mare lentus agit.
 O nova consilii species, prudentia major
 700 Induit auratos i ut nova nupta sinus.

Induit

g *nova Sabbatha libant,*] Cum Constantiam in potestatem suam redactam vident, memoriam tam egregii facinoris intercidere noluerunt, sed quasi hoste infensissimò captà, diem illum, quò id peractum est, *Sabbathorum* instar consecrant, eumque omni lætitiâ & voluptate, uti Judæi olim Sabbatha sua transigunt.

h *Archilevita tui:*] Ut *Tancredini* non solum de felici sceleris sui successu gloriantur, sed & exultantis animi gaudium variò ludicrorum ac festivitatum genere significant, sic *Archiepiscopus Salernitanus*, & qui cum eò sentiunt, ob nefariæ rei indignitatem mœrore incredibili cruciantur.

i *Induit auratos*] Ita sæpè fortiora illa pectora fecisse legimus, ut, in haud dubiò capitis periculò versantes, pretiosis se ornarent vestibus, cum, ut honestius caderent, tàm etiam ne ceu villia capita in ignobilem locum mortui projicerentur, sed hostes aliquod sepulture præmium haberent: Verùm etiam, ut splendida vestium specie percussoribus suis aliquem terrorem atque admirationem suà injicerent; Sic Romani Senatores, captà à Gallis urbe, *amplissimò cultu in curulis sellis se posuerunt, ut quon venisset hostis, in sua dignitate morerentur.* Flor. l. i. c. 13. Persæ in aciem contra Alexandrum, tanquam ad certam necem prodituri, *pretiosissimâ vestium induti, armisque, quantò maximò cultu poterant, adornati, Regem sequebantur.* Curt. l. 5. c. 9. ità patrum nostrorum memoriâ *Serinius Heros*, fortis-

simè

Induit artiferos pretiosæ vestis amictus,
 Ornat & inpiguat *k* pondere *l* & arte comas.
 Aurorant in veste rosæ, nec aromata defunt,
 Forma teres Phœbi *m* pendet ab aure dies.
 705 Pectoris in medio coeunt se cornua lunæ,
 Ars lapidum varia fidere ditat opus *n*;
 Conjugis amplexus tanquam visura novellos,
 Fausta venit, navem scandit, & illa volat.

Et

simè ad Sigethum dimicans, Thuanò l. 39. narrante, splendidiore solito amictu indutus occubuit. Reginæ quoque, eandem virorum strenuorum consuetudinem imitatas fuisse, *Olympias* Alexandri Magni mater apud Justin. l. 14. c. 6. *Cleopatra* apud Flor. l. 4. c. 11. memorantur. Eadem id mente fecit *Constantia*, quæ vel certam mortem, vel perpetuos carceris squalores, si in Tancredi conspectum pervenisset, uti pervenire necesse fuit, sibi perferendos esse suspicabatur.

k *inpiguat*] Quod verbi monstrum? fortè *impinguat*, sed & illud ex rudi barbarie petium; positum tamen, si lectio sana, existimo, pro *inungit*, & quasi pingues reddit comas unguentis fragrantissimis.

l *pondere*] Gemmis pretiosissimis, quæ comæ insertæ, magnitudine suâ *Constantiæ* caput, velut impositò pondere, onerabant.

m *Forma teres Phœbi - - dies.*] Unio fulgentissima, quæ luce suâ ipsam diem æquaret, pendet ab aure. Ovidio l. 3. Art. Am. v. 129. id est:

- - caris aures onerare lapillis

Quos legit in viridi decolor Indus aquâ.

teretem formam Margaritarum, quibus Romanæ matronæ se jactabant, Horatius quoque laudat Od. 8. Epod.

Nec sit Marita, quæ *Rotundioribus*

Onusta Baccis ambulet.

Plin. l. 9. c. 35. Hist. Nat. Varias illorum dotes, à quibus vulgò commendantur, enumerat: *Margaritarum dos omnis* in candore, magnitudine, orbe, lævore, pondere consistat.

n *Pectoris in medio - - ditat opus,*] Pretiosi lapides, ita mirò artificioso erant elaborati, ut vice fibulæ, formâ suâ duo cornua lunæ referentis, cum inter se coirent, vestem in medio pectore connecterent.

- Et modò vela tument o, modò brachia jacta refudant,
 710 Attenuant cœptam remus & aura viam p:
 Suspectas Palinure tuas ratis effugit undas q,
 Nam nova trans vires præda fatigat aquas. r
 Jam præsentit aquas dubia vertigine motas,
 Quas vomit, & subito gutture Scilla rapit.
 715 Jam ratis infidæ metuens vada cæca s Caribdis,
 Exercet vires, remige, voce, manu.
 Messanam veniunt, ubi Rex & Curia tota
 Sperabant facilem re perhibente t fugam.
 A rate descendens Ylari Constantia vultu
 720 Obvia Tancredo triste repensat ave.

Tandem

o *vela tument*,] Ovid. l. 2. Art. Am. v. 432.
 Sæpè *tument* Zephyrò *lintea*, sæpè Notò.

p *Attenuant - viam*.) Sublevant, vel accelerant navigationis cursum.

q *Suspectas Palinure - - undas*.) Duos famosos scopulos intelligit, ad quos allisæ naves conquassantur, vel in voragines delapsæ hauriuntur. Vetusitas illos duo marina monstra Scyllam & Charybdim fabulata est. PALINURUS erat gubernator navis, qui cùm Æneas ex Sicilia in Italiam trajiceret, & noctu ad gubernaculum federet, gravatus somnò in mare dejectus est. Virg. l. 5. Æn. sub fin.

r *Nam nova - - fatigat aquas*.) Sententia est: Remiges, cùm ad periculosa illa loca devecti essent, majore nisu remis incumbentes, propellebant navim, ut quantocyus prædam, *Constantiam* puta, ad *Tancredum* perferrent, quòd haud ignorabant, hoc sibi magno præmio futurum. NAM est particula, quæ declarat causam, cur aliquid fiat vel factum sit: uti apud Sallust. B. Cat. c. 46. *At illum ingens cura atque letitia simul occupare*. Nam *letabatur*, *conjuratiōe patefacta*, *civitatem periculis ereptam esse*.

s *vada cæca*) i. e. Latentia. Virg. l. 1. Æn. v. 539.

- - - nimbofus Orion

In *vada cæca* tulit - - -

t *re perhibente*) i. e. Fortunâ ita ferente.

Tandem fufpirans Auguftæ frigudus u inquit,
 Non tibi totius fufficit orbis honor.
 Quid mea regna petis, Deus eft, qui iudicat æquum,
 In fe fperantis vindicat acta viri. x.
 725 Te tua fata michi turbantem regna dederunt,
 Hinc tuus ægroto corpore Cæfar abit.
 Julia y refpondit, quod ais Tancrede recordor,
 Ut mihi retrogradum, jam tibi fidus erit z:

Quid-

u *frigidus*] *Tancredus* homø iners & ignavus, vel *noxius*, uti *Servius* illud Virgiliũ accipit Buc. ecl. 8. v. 71.

Frigidus in pratis cantandò rumpitur anguis.

Vel etiam metu atque ftupore rei novæ, quafi fulmine ictus; ita Seneca in Hippol. act. 4. v. 1053.

- - - omnis frigido exanguis metu

Venator horret - - -

Ovid. l. 7. Met. v. 136.

Palluit, & fubitò fine fanguine frigida fedit.

Tancredum enim, licèt *Constantiam* prædæ inftar in fua teneret poteftate, de tantæ tamen rei exitu magnoperè animò fuiſſe follicitum, certò conſtat: neque erat tam vecors, quin mente præviderit, quanta ipſi tempeſtas immincat, ſi nuncius de conjugis raptu ad Cæſaris aures perveniſſet: Verùm inſuper tantus Majeſtatis fulgor in *Constantia* elucebat, ut non ſolùm oculos ſed & ipſam ejus mentem præſtrinxerit.

x *In ſe ſperantis - - viri.*] Eſt proſectò Deus, qui quæ Nos agimus auditque & videt, is tantam tuam maritiq̃ tui confidentiam, quâ in mea bona graſſamini, non impunitam feret.

y *Julia*] *CONSTANTIA*; rectè, quam ſæpè antea *Auguſtam* nunc *Juliam* vocat; Nam *Auguſtus* à Julio Cæſare per teſtamentum adoptatus in gentem *Juliam* tranſiit, unde & ipſe *Liviam* uxorem ſuam in eandem *Juliorum* gentem tranſtulit, ex quò poſteà *Julia* nuncupata eſt.

z *jam tibi fidus erit:*] *Jam* particulam adhibent, quandò iſtantis alicujus rei certitudinem deſignare volunt; ita *Salluſtius* B. Cat. c. 52. *Si paulum modò*

Quidquid fata volunt, stat inevitabile *a* semper,
 730 Per varias vario curritur axe vices.
 Non tua regna peto, sed patris jura requiro,
 An tu Rogerii filius? Absit, ego
 Hæres Regis, ego matris iustissima proles *b*,
 Lex patris & matris, dat mihi quicquid habes.
 735 Regna tenes tantum usurpata *c* sed illa.

Vivit

vos languere viderint: jam omnes feroces aderunt. SIDERA Deos existimabant veteres, sed inprimis solem & lunam; inde Seneca in Herc. Fur. act. 2. v. 586.

Cum clarè Deos obtulerit dies.

Licet itaque, inquit Constantia, Deus me minus nunc benignè respiciat, tempus tamen veniet, quò munere Dei in possessiones meas redeam; non si malè nunc & olim sic erit, dabit Deus his quoque finem:

Et mihi forsàn, tibi, quod negarit

Porriget hora.

a stat inevitabile] Curt. l. 10. c. 1. *Fatum* cujus *inevitabilis* fors est, adpetebat: STAT, i. e. firmum fixumque semper manet. Virg. l. 10. Æn. v. 467.

Stat sua cuique dies breve & irreparabile tempus. Sen. in Herc. Fur. act. 2. v. 351.

Stat tollere omnem penitus Herculeam domum.

i. e. Statutum est. Ex hac opinione, quà factorum stamina nullà vi nec consiliò retexi posse putabant, profluxit illud Virg. l. 5. Æn. v. 709.

quò fata trahunt, retrahuntque sequamur.

b matris iustissima proles] Mihi jus legesque natalium, quippe matre Regina nata, dederunt Siciliæ sceptrà manu tenere, cum tu contra pudendà ignotàque matre, non matrimonii honore, non Regiæ nomine decoratà, inhonestus sis.

c Regna - - usurpata,] Regna tibi nullò jure debita, & quibus Prædonis instar abuteris; ita enim huic verbo posteriores Latini hanc significationem assignerunt, ut, pro *malè iniusteque uti*, adhiberent: quæ notio in Gallicam irrepsit linguam; Veteribus enim *Usurpare* est, in frequenti usu habere, idque vel verbis vel factis. Mirari verò hic licet, quam brevi post Augustum tempore, ille Romani sermonis flos elanguerit, & quamvis pristina verba retinuerint, aliò tamen, imò priori sæpè contrariò sensu illa affecerint. Verum

Mortalia facta peribunt,

Nedum sermonum stet honos, & gratia vivax.

Horat. Art. Poët. v. 68.

Vivit. in experta qui petat ense suo. *d*
 Quæ leges, quæ jura tibi mea regna dederunt?
 Nam Lichium vobis gratia sola dedit. *e*
 Post hæc in thamos patrios se læta recepit
 740 Italicos mores imperiosa *f* gerens.

Ut videt Augustam Tancredus, gaudia vultu
 Pro populo simulans, pectore tristis erat. *g*
 Ingreditur thalamum foribus post terga reductis,
 Præcipitans humili frigida membra thoro.

At

d in experta - - *ense suo.*] Fuit, cum cogitarem legendum esse *in experto*, ut referatur ad ensen, quem Tancredus nondum expertus esset: nec dum me illius lectionis poenitet. Aut *Regna in experta* sunt, quæ Cæsar *Henricus* nondum bello expertus, neque cum copiis militaribus ingressus fuerat, uti *Siciliam*, quæ ad eam diem arma quidem ejus non senserat, at mox non sine magnò suò malò sensura esset; ita enim *experiri*, præsertim cum de virtute bellica sermo est, occurrit, ut sit, periculum facere, quid hostis in armis atque bello valeat; uti illa Nepotis in Hum. c. ult. *ut interire quàm Romanos non experiri mallet*, Lambinus explicat.

e Lichium - - *gratia sola dedit.*] Obtinebat *Tancredus* Comitatum *Licii* ab avo suo materno *Roberto* Licii Comite, ex cujus filia *Rogerus* Rogerii I. Siciliae Regis filius *Tancredum* susceperat, eumque Comitatum sub Guilelmò II. Siciliae Rege recuperaverat; Nam à Guilielmo I. inde pulsus fuerat.

f imperiosa] Cujus imperio parendum est; quo sensu Horatius l. 2. Sat. 5. v. ult.

- - - sed nos
Imperiosa Proserpina trahit - -

g gaudia vultu - - *tristis erat.*] Expressit illud Virg. l. 1. Æn. v. 212. seq. de Ænea,

- - - curisque ingentibus æger
 Spem vultu simulat premit altum corde dolorem.

745 At genus incertum *b*, sexûs injuria nostri *i*,
 Talia Tancredum verba dedisse ferunt.
 Eu mihi, quis poterit contendere Cæsaris armis,
 Hactenus Augusti mitior ira fuit.
 Nec me turritæ celsis in montibus urbes
 750 Nec me defendent oppida juncta polo.
 Non opus est bello, quia me fortuna reliquit,
 Jam vires miserum destituere senem.
 Mille meos equites ex Augustalibus unus
 Vincit, & unius lancea mille fugat.
 755 Unus Rombaldus regnum mihi cum tribus auffert;
 In Diopuldeo nomine terra tremit. *k*

Expe-

b *genus incertum*,] Ex facie totaque hominis figura nemo cognovit, quò sexu *Tancredus* censeatur, cùm, vultum non hominis, sed Simiæ gerens, Minotauri instar sit

Mistum *genus* prolesque biformis.

Frequenter, ad odium & contemptum erga aliquem testandum, ita loquuntur scriptores Virg. l. 1. Æn. v. 32. Trojanos vocat,

Genus invisum.

Junoni scilicet. & ib. v. 543.

Quod genus hoc hominum? quæve tam barbara morem
 Permittit patria?

Sallustius, de Aboriginibus B. Cat. c. 6. *Genus* hominum agreste, sine legibus, sine imperio; ita & ipse Christus de malis geniis, Math. c. 17. v. 21. τὸ τοῦ ΓΕΝΟΥΣ ἐκ ἀπορίτου &c.

i *sexûs injuria nostri*,] Opprobrium in summè perditum hominem! Claud. in Bell. Gild. v. 278.

longi proh *dedecus* avi.

Uti Phædr. l. 1. Fab. 21. Asinum vocat *Natura dedecus*. Catull. Carm. 14. v. 23. Malos Poëtas, *Secli Incommoda* appellat.

k *In Diopoldi nomine terra tremit*.] Alexander Magnus apud Curtium l. 8. c. 8. ait *famâ bella constant*, quare idem scriptor l. 5. c. 13. Sed nomen Alexandri & Fama, maximum in bellò utique momentum, *pavidos in fugam convertit*.

Experiar superos 1, si forte videbor in armis m
 Nostram Dipuldus non lacerabit humum.
 Absit, ut experiar Dipuldi nomen & arma,
 760 Nec videant oculos lumina nostra suos.
 Est mihi cognatus procera Gigantis imago,
 Sat probus & fortis, sed nimis arma timet. n
 Sunt mihi non pauci, quos res mihi fecit amicos o,
 Si res defuerit, denique nullus erit.

Felix

1 *Experiar superos,*] Implorabo supplex divorum opem, ita Tacit. l. 12. Ann. c. 18. Consultat cujus misericordiam *experiretur*: Tancredus, ut homo religiosus, impium illud Virgilii, licet forte animo, ore tamen, usurpare nolebat, Flectere si nequeo superos Acheronta movebo.

m *si forte videbor in armis*] AN forte, Deorum immortalium nutu, fieri posset, ut, armis indutus, rem bene geram, atque præclaris facinoribus in conspectu omnium editis, *Diopoldum* Cæsaris Ducem à finibus meis longè arceam: *Videbor* idem est, quod *Conspiciar*. Proprium verbum de illis, qui nolunt fortitudinis suæ testimonium in occulto perire, sed, universo quasi exercitu teste, laudem atque præmia rerum pulchrè gestarum reportant. Sallust. B. Cat. c. 7. *Gloria maximum certamen erat, quisque hostem ferire, murum ascendere*, Conspici, dum tale facinus faceret, properabat. Liv. l. 7. c. 36. *Ad conspiciendam tantam virtutem, luce ac die opus est*. Cæsar l. 3. B. Cat. c. 21. *Nostri, quid sine Imperatore - adolescentulo Duce, efficere possent, perspicere cuperent*. SI pro AN Cæsar l. 6. de B. Gall. c. 37. *circumfunduntur ex reliquis hostes partibus, si quem aditum reperire possent*.

n *fortis - , timet.*] Hoc loquendi genus Græcis ὀξύμαχος dictum, uti inter plurima alia illud Horatii l. 1. ep. 11.

Srenua nos exercet inertia.

Cat. Carm. 6. v. 7. *Tacitum cubile clamat*. & huic Poëtæ nostri dicto acerrimum sal inest, quò fatuitatem *Tancredi* perfricare voluit, qui cum ipse esset ignavissimus, Ducesque haberet, se non multò fortiores, eò tamen stultitiæ processisset, ut apertò Marte cum fortissimò Heroë congredi in animum induceret.

o *res mihi fecit amicos*] RES, i. e. Opes, facultates. Cicero pro Roscio Amer. qui in sua re fuisset egentissimus; ita & Græcis τὰ ἔρρα dicuntur. Helioid. l. 2. c. 4. Τὴς Ἐρινός - τῶν ὄντων ἀλλοτριώσασα. i. e. quæ Erynnis -

K

opes

765 Felix argentum, sed eò felicius aurum,
 Nam jus à superis à Jove Numen emit.
 Heu si fortè cadet salientis vena metalli,
 Quis mihi, quis puero, causa salutis erit?
 Sex fumus imbelles, Ego, Natæ, Filius p, Uxor
 770 Infelix pelago turba relicta fumus.

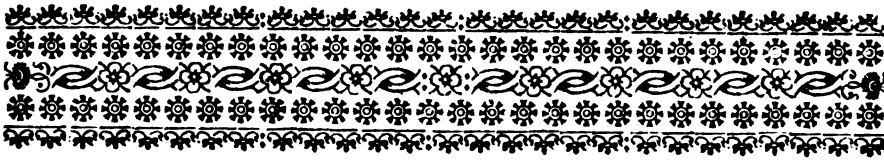
opes à nobis alienavit; idem infra c. 9. δημοῖσι τῶν ὄντων ἱερμίωσι. i. e. Pro-
 scriptione bonorum multavit; item ἑρμῆς Herodian. l. 1. c. 8. ἀφαιρῶν τὰς ἑρμῆς. Sola
 quippe fortunæ bona miserum vulgus esse aliquid putat, nam secundum Horatium
 l. 1. Epist. 6.

Res sola potis facere & servare beatum;
 quia tanti quantum habeas sis. id. Sat. 1. l. 1. DIVITIÆ ἰμφοῦντες Res appel-
 lantur, quia omnes reliquæ res earum imperio parent, quæ Horatius pulchrè his
 complexus est versibus l. 2. Sat. 3.

- - - omnis enim res
 Virtus, fama, decus, divina, humanaque pulchris
 Divitiis parent: quas qui construxerit, ille
 Clarus erit, fortis, justus, sapiens etiam, & Rex
 Et quicquid volet. - - -

p Sex sumus, - - Natæ, Filius] Tancredus tres filias ex Sibia procree-
 vit: *Alteriam* seu *Albiriam*, quæ primùm *Gualterio de Brena*, fratri *Joannis Bre-
 na* Regis Hierosolymitani; secundum *Jacobo Comiti Triarici*; tertium *Tigrinio Pa-
 latino* Tusciæ Comiti, nupsit; *Constantiam*, Petri Avunculi Comitis *Arbe*, & *Ve-
 netiarum Ducis* conjugem; *Mandoniam*, quæ *Joanni Sforza* ex familia præclarissi-
 ma *Sancti-Severini* & *Avezani* fuit desponsata; Duos præterea filios: *Rogerium*,
 cui An. 1193. *Irenam* Constantinopolitani Regis filiam, uxorem dedit, eumque sibi
 regni socium adscivit, quò verò sine liberis mortuò, alterum filium *Guilelmum*
Panormi An. 1194. Regem *Sicilia* ingenti cum pompa *Panormi* salutavit. *Anony-
 mus Mon. Cassin.* in *Brevi Chron.* p. 497. *Rocchus Pirrus* p. 38.

Urbs

U Rbs antiqua suis q uberrima denique campis
Mater opum r, felix Præsule, plena viris.
Ubere luxuriat tellus s, autumnus habundat t,

Vite

q *Urbs antiqua suis* &c.] Est περίφημος urbis Capuæ, Poëtis familiaris.
Virg. l. 1. Æn. v. 16.

Urbs antiqua fuit, Tyrii tenuere Coloni
Carthago

r *Mater opum,*] Imitatio Virgiliana l. cit. de Carthagine, *Dives opum.*

s *Ubere luxuriat tellus,*] УБЕРR aliquandò adjectivè sumitur, ut in hóc
Catulli Carm. 46. v. 5.

Nicææque ager uber æstuosæ.

aliquandò substantivè, ut hic, & in illo Virg. Georg. l. 2. v. 185. Quique frequens
herbis, & fertilis *Ubere* Campus. Significatur autem pingue, fœcundumque so-
lum. Hinc quoque УБЕРR mulierum à fœcunditate & copia lactis dicta; quare
elegantè Homerus Iliad. l. 9. v. 141. Argos appellat ἑταρ ἀρέας, *manimam terra;*
quod brevè Didymi Scholia explicant, τὸ γονιμώτατο καὶ κάλλιστο τῆς γῆς καὶ κάρεμον.
Non possum mihi temperare; quin integrum *Plinii* locum l. 3. Hist. Nat. c. 5. hic
inferam, cum in eo omnes luxuriantis ingenii vires collegisse videtur, ut fœcun-
dam Capuæ totiusque Campaniæ amœnitatem pari eloquentiæ ubertate exprimat:
„Felix illa ac beata CAMPANIÆ amœnitas: ut palam sit, uno in loco gau-
„dentis opus esse naturæ. Jam verò tanta ea vitalis ac perennis salubritatis cœli
„temperies, tam fertiles campi, tam aprici colles, tam innoxii saltus, tam opa-
„ca nemora, tam munifica silvarum genera, tot montium adflatus, tanta frugum
„& vitium, olearumque fertilitas, tam nobilia pecori vellera, tot opima tauris
„colla, tot lacus, tot amnium fontiumque ubertas, totam eam perfundens, tot

K 2

maria,

Vite maritatur populus u, amnis amans;
 775 Ordine dispositas eadem complectitur ulmos x,
 Incola fastidit quod fluit uva merum.
 Ter fata, ter feritur, tria dat responsa colono y,

Ter

„ maria, portus, gremiumque terrarum commercio patens undique, & tanquam
 „ ad juvandos mortales, ipsa avidè in maria procurrens.

t *autumnus habundat*,] Vel, magnum vini proventum intelligit, adeò ut
Autumnus pro *Vino* posuerit, ut Martial. l. 3. epigr. 58.

Et multa flagrat testa *senibus autumnis*.

i. e. Cella vinaria plena est veteris vini amphoris; Vel, præter vina, omnis gene-
 ris fructus, & inprimis *poma*, quæ *autumni* tempore colliguntur. Horat. Epod. 2
 v. 17.

Cùm decorum mitibus *pomis* caput.

Autumnus agris extulit.

u *Vite maritatur populus*] Horat. Epod. Od. 2. v. 9.

Ergò aut adulta *vitium* propagine

Altus *maritat* *Populos*.

x *eadem complectitur ulmos*,] Inde *Catullus* Carm. 61. v. 54. *Ulmum* vo-
 cat *Vitis Maritum*.

Ulmo conjuncta *Marito*.

Idem ib. v. 49. *Viduas vites*, quæ ulmo non sunt conjunctæ, uti etiam Horat.
 Od. 5. l. 4.

Et *vitem viduas* ducit ad *arbores*.

Ad vites autem maritandas arbores minus frondosæ eligebantur, de qua electione
 videatur *Plinius* l. 17. c. 23. Hist. Nat. quem morem *maritandarum vitium* etiam-
 num Colchi tenent, ita narrante *Beabequio* Epist. 3. p. 190. „ Vinum confitis ad
 „ pedem altissimarum arborum vitibus multum & non contemnendum legunt, at-
 „ que hujusmodi *vites* per *arboris marita* ramos sparset, in multas ætates sufficiunt.

y *dat responsa colono*,] Virg. Georg. l. 1. v. 47.

Illa seges demum votis *respondet* avari

Agricolæ

terra non respondere dicitur, cùm frugum semina sine lucro in terram projiciuntur,
 aut parcius quam vota colentium volunt, proveniunt, quod ex Ovidii illo l. 4.
 Fast. v. 641. intelligere licet,

-- fructu

Ter sub sole novo & femina pensat humus.
Urbem quam loquimur. Comes obsidione coartat *a*,
780 Quæ sola potuit proditione capi.

Hanc ubi Corradus vi defensare fatigat,
Dicitur his verbis ammonuisse suos.
Qui mecum proceres gelido venistis ab axe,
Cernite quid populus, quid locus iste velit.
785 Et locus & populus nostro diffidit amori,
In nos hastiferas cernitis esse manus.
Quisque suum nudò pugnet caput ense tueri *b*,
Nec prece, nec pretio gens facit ista pium.
Libertas est Marte mori *c*, fervire malignum,
790 Nobis vita mori, vivere poena datur.

Hinc

fructu non respondente labori,
Irrita decepta vota colentis erant.
quod & fallere dixerunt; idem ib. v. 645.
Sæpè Ceres primis Dominum fallebat in herbis.
Quare Horatio l. 3. Od. 1. *Fundus mendax* vocatur, qui agricolæ votis non re-
spondet.

z *sole novo*] *Sol novus* aliàs Poëtis est, *Sol oriens*. Virg. l. 1. Georg. v. 288.
Aut cum *sole novo* terras irrorat Eous.
Seneca in Herc. Fur. act. 1. v. 147.
Pennasque novo tradere soli
Gestis.

a *Comes obsidione coartat*,] *Richardus* Acerrarum Comes, Tancredi adfinis.
b *caput ense tueri*,] Sallustius in B. Cat. c. 58. *tegere* pro *tueri* posuit, *ne-*
que locus neque amicus quisquam teget, quem arma non texerint: atque in ean-
dem sententiam author noster statim subjicit: *Libertas est Marte mori*.

c *Marte mori*,] In Bellò, vel per arma cadere. Tibull. l. 4.
Inviçtus Romano *Marte* Britannus.
Hinc *Açis* ~~indigens~~ Hefiodo vocatur in Scuto Herc. v. 98.

Hinc Augustus abest, Augustaqué capta tenetur
 Quid superest nobis, restat in ense salus. *d*
 Spes est nulla fugæ, quia nos foris obsidet hostis,
 Intus adest hostis, nec domus hoste caret.
 795 Sicut aper ferus à canibus circumdatus, uncò
 Dente furens *e*, multos ultus, ab hoste cadit.
 Sic vestrum si fortè cadat, sit nullus inultus *f*,
 Victorem victi pœnituisse juvet.

Ex

d restat in ense salus.] Nam in fuga salutem sperare, cum arma, quis corpus tegitur, ab hostibus averteris, ea verò dementia est; ita Catilina, jamjam acie decertaturus cum hoste, his verbis inter alia usus, milites suos ad strenuè pugnandum adhortatus est.

e Sicut aper ferus - - dente furens,] Ovid. Hercid. ep. 4. v. 104.
 - - obliquo dente timendus aper.

Metaphorà hâc jam Hesiodus usus, & alii eum eleganter sequuti fuerunt, cum indicare voluerunt certantium in pugna furorem, qui aut vincere aut mori sibi persuasum habent. Ille in Scuto Herculis, v. 386. & seq.

Οἷος δ' ἐν βίῃσιν ὄρεσσι χαλιπὸς προϊδῆσαι
 Κάπρησιν χαυλιόδον φρονίῃ θυμῷ μαχίσσασθαι
 Ἀδράσιν θηριυτῆς, θάρυ δι' τε λιυκὸν ὄδοντα
 Δοχμῶδεις, ἀφρὸς δὲ περὶ τόμα κασιχόντι
 Λιγίσται, ὅσσοι δὲ οἱ πυρὶ λαμπρόντι ἱκτῆρ.

Ovidius. l. 8. Met. v. 338.

Hinc aper excitus medios violentus in hostes
 Fertur, ut excussis elisus nubibus ignis.
 Sternitur incursu Nemus, & propulsa fragorem
 Silva dat, exclamant juvenes, protentaque forti
 Tela tenent, dextra lato vibrantia ferro.
 Ille ruit, spargitque canes, ut quisque *furenti*
 Obstat, & obliquo latrantes dissipat *ictu*.

f sit nullus inultus,] Ita sæpè fortissimi Imperatores in summo prælii discrimine his verbis quasi stimulo militibus suis animum addebant, ut si cadendi necessitas immineret, hoc tamen in morte solatium reportarent, si plures secum communi letho involverent, & cruentam atque luctuosam victoriam hostibus relinquerent. Catilina ad suos Milites: Quod si virtuti vestræ fortuna inviderit, cavete, *multi*

Ex hinc ad cives ita paucis explicat ora ,
 800 Vos precor hospitibus non temerate fidem.
 Augusto servate fidem , si forte , quod absit ,
 Tancredum vestrum sanctificare *g* placet.
 Nos hinc incolumes obnoxius ire rogamus *h* ,
 Non hîc à longo venimus orbe mori.
 805 Augustus si noster abest , trans climata mundi *i* ,
 Ipsum prolixas nostis habere manus.
 Hactenus arrectâ varium bibit aure tumultum *k* ,
 Et stupet & memor est , se superesse virum.

Ut

inulti animam amittatis ; talem verò mortem *bonestam* appellarunt : Nepos in Chabr. c. 4. & *benè mori* dicti , qui , in acie fortiter dimicantes , ceciderunt ; uti Livius l. 22. c. 50. de *L. Lucio Emilio Paulo* , qui in prælio Cannensi occubuit , prædicat ; id Græcis est καλὸς ἀποθανεῖν : Dictator *Posthumius* in Oratione sua , quam paulò ante pugnam ad milites suos habuit , inter alia hæc quoque loquutus est : ἀποθανεῖν μὲν γὰρ πάντων ἀνθρώποις ὀφείλεται , κακοῖς τε καὶ ἀγαθοῖς , καλὸς δὲ καὶ ἐνδόξως μόνος τοῖς ἀγαθοῖς. i. e. *Mori* quidem omnibus hominibus necesse est , æque ignavis ac fortibus , *benè* autem & *bonestè* , solis contingit viris fortibus.

g Scificare] In margine *Bongarsii* manu scriptum est , *sanctificare* , quid verò sibi velit *sanctificare Tancredum* divinare nequeo.

h obnoxius ire rogamus ,] Lege *innoxios* , quibus non nocetur , uti apud Sallustium B. Cat. c. 39. *Hi Magistratus , Provincias , aliaque omnia tenere , ipsi INNOKII , florentes* ; vel , qui aliis non nocent , quomodo Seneca l. 1. de Ira c. 16. *INNOKII dentes sunt , cum illos frequens morsus exhaust* : utraque significatio hic valere potest.

i trans climata mundi ,] i. e. In locis remotissimis. Ovid. l. 4. el. 9. Trist. v. 23.

Trans ego Tellurem , *trans* altas audiar undas.

k bibit aure tumultum ,] Horat. l. 2. Od. 13.

Densum humeris *bibit aure* vulgus.

Ovid. l. 3. eleg. 5.

Ore meo lacrymas *aeribus* illa *bibi*.

Eadem translatione utitur Cic. l. 2. epist. 14. ad Attic. fac venias ad *sitientes aures*. Virg. l. 1. Æn.

Longumque *bibebat animum*.

Ut cū mella volunt examina rapta tueri,
 810 Indifcreta volant, follicitata fremunt. l
 Sic in Teutonicos urbs penē tumultuat omnis,
 Regem polluto nominat ore fuum.
 Non nifi Tancredum clamans fe nofcere Regem m,
 Proponit monftrum tam breve ftulta Jovi. n

l Ut cū mella - - fremunt.] Eleganti hac metaphora in eadem re utitur
 Quintus Smyrnaeus l. 3. v. 220. & feq.

Τῶν χυλίας εὐτε μίλισσαι
 Ἄιδ' ἰὸν περὶ σίμβλον ἀπειρίσται ποτίωνται,
 Ἄνδρ' ἱκαμυόμεναι, ὅδ' ἄρ' ἐκ ἀλίγων ἐπίστας,
 Κηρὺς ἐκτάμῃσι μελίχροας, αἰδ' ἀκάρωνται
 Κενυτὸ ὑπαὶ ῥιπῇς, ἥδ' αἰετῶν, ἀλλ' ἄρα καὶ ὧς
 Ἀπτίαι αἰσσοῦνται, ὅδ' ἔκ' ὄθρε' ἐδ' ἄρα βασιδῶν.
 Ὡς Ἄϊας τῶν ἔτι μάλ' ἱσσομένων ἀλίζετον.

i. e. - - veluti protensis apes labiis,
 Quæ circa alveare fuum agmine innumero volitant,
 Dum virum (mella legentem) arcent, qui tamen non magni faciens
 Favos castrat mellitos, ac quamvis illæ crucientur
 Fumi impetu & rustici, tamen nihilominus
 Contra tendunt: Is verò ne minimam quidem rationem habet:
 Sic Ajax irruptionem horum nihili æstimat.

m Non nifi Tancredum - - nofcere Regem,) Tumultuantes Capuani,
 imitantur hic Judæos, qui Pilato, meliora eis suadenti, eadem voce responderunt,
 ἔχουσι βασιλεία σὶ μὴ Καίσαρα. Joh. 19. v. 15.

n ftulta Jovi.) Uti Author noster nimius est in deformitate Tancredi effin-
 genda, ita servilia veterum blandimenta, sed inprimis Ovidii erga Augustum, qui-
 bus Imperatorum fuorum numina placabant, impiè & frequenter nimis sequitur;
 sic autem ille l. 5. Trist. eleg. 2. per Apostrophē ad Cæsarem, ut exilii mala ei
 mitiget,

Alloquar en absens absentia Numina supplex,
 Si fas est homini cum Jovē posse loqui.

COMES

COMES RICCARDUS

proditiosè

CAPUAM INGREDIENS

PLURIMIS INTERFECTIS,

MARCHIONEM, & PAUCAS SUORUM RELIQUIAS
ASSECURAVIT.

815 **I**nterea Comes ante fores præludit in armis,
Sinones multos novit in urbe viros.
Heu subito patuere fores, foris obice fracto,
Fit civile nefas, fit popolare scelus.
Exter ab ignoto cadit, hospes ab hospite falso,
820 Hic latus ense cavat o, demetit ille caput. p

Loricam

o *latus ense cavat,*] Ovid. l. 12. Met. v. 130. *cavare galeam*

& nitido securum cominus hostem

Ense petens, parmam gladiò, *galeamque cavari.*

De *Latere* verò *perforare* posuit. l. 3. Triit. Ecl. 9. v. 26.

Innocuum rigido *perforat ense latus.*

p *demetit ille caput.*] Ovid. l. 5. Met. v. 104.

Demetit ense caput.

Ubi Plantini editio An. 1582. *decutit* legit: si prior lectio firmò stat talò Hesiodum
sequutus videtur, qui in Theog. v. 180.

L

--φάκ

Loricam lorica premit, furit ensis in ensem,
 In clypeos clypei, cassis in æra ruit.
 A galeis galeæ flammescunt ensibus enses,
 Tela vomunt flammæ, jactaque fulgus agunt.
 825 Hospitis & cari telô fodit ille cerebrum,
 Hic ferus ille ferox, hic ferit, ille ruit.
 Hic salit, ille cadit, tenet ille, tenetur ab illo,
 Hic levis, ille celer, aptus uterque fugæ.
 Hic caput, ille caput q certat jactare periclis,
 830 Opponit telis hic latus, ille latus.
 Hic certant clipeis ludentes passibus æquis r,
 Ut ludit focio sæpè maritus ovis. s

Hic

Φίλκ δ' ἀπο μῆδ' αὖ πατρός
 ἔσσυμένως ἤμυσσε.

Licet de Saturno patris genitalia, non verò caput demetente, sermo fit.

q Hic caput, ille caput certat &c.] Videtur is sensus esse: hic caput vel Dux est agminis alicujus feditioforum civium, alius verò in confertissimos hostes sese immiscendo extremum capitis sui periculum subit; Vel, hic & ille inter se certant, quis prior & majori animo in illam pugnae partem se immittat, ubi periculum sit præsentissimum, uterque

Paratus omne Cæsaris periculum

Subire - - - suo. (periculò.)

r passibus æquis] à Virgilio hausit l. 2. Æn. v. 724.

- - - sequiturque patrem non passibus æquis.

s maritus ovis.] Et hoc ad imitationem Virgilii Georg. l. 3. v. 125.

Quem legere Ducem & pecori dixere maritum.

Idem Ecl. 7. v. 7.

Vir gregis ipse caper.

Atque Horatii l. 1. Od. 17.

Quærun latentis & thyma devixæ

Olentis uxores mariti.

Uterque autem ex Theocrito, Idyll. 8. v. 49.

ὦ Τράγος, τῶν λευκῶν ἀγῶν ἄνθρωπε.

i. e. O Hirce, albarum Caprarum vir.

Hic ruit à muris præcepsque suum trahit hostem,
 A victo victor, victus ab hoste cadit.
 835 Ut solet à capto Jovis armiger ⁊ angue ligari,
 Hic ligat, ille tenet, nexus uterque perit.
 Non aliter qui bella gerunt, in membris altis,
 Cùm duo se miscent ⁝, sunt sibi causa necis.
 Alter in alterius subnectens brachia dorsum,
 840 Si ruit, ambo ruunt, unus & alter obit.
 Cantet inauditum, cantet mirabile dictu
 Nunc mea Calliope. ⁝⁝

Dum

t *Jovis armiger*) Epitheton aquilæ Virgilio, Ovidioque usitatissimum.

u *duo se miscent*,) Proprium verbum de iis, qui prælia atque certamina contra se invicem ineunt, in quibus unus in alterius necem ruere tentat. Seneca in *Phœniss.* act. 3. v. 435.

- - - jamque in alternam necem

Illinc & hinc *miscere* cupientes *manum*.

Ad hunc autem prioresque versus illustrandos, nihil aptius illis *Virgilii* l. 10. *Æn.* v. 20. huc afferri aut excogitari posset, adeò ut mutato nomine fabula de Capuà, à *Tancredinis* occupatà, narrari videatur.

Cernis, ut insultent Rutuli? (*Tancredini*) Turnusque

- - - (*Comes Richardus*) feratur

Per medios insignis equis, tumidusque secundo

Marte ruat? non clausa tegunt jam mœnia Teucros (*Casarianos*)

Quin intra portas atque ipsis prælia *miscent*

Aggeribus murorum, & inundant sanguine fossæ.

uu *Cantet inauditum* - - *mea Calliope*.) Et hic *Virgilii* vestigia non invenisti, licet haud passibus æquis, pressit, l. 9. *Æn.* 525.

Vos ô *CALLIOPE*, precor aspirate canenti,

Quas ibi tum ferro strages, quæ funera Turnus (*Comes Richardus*)

Ediderit, quem quisque virum demiserit Orco.

Frequens enim est Poëtis, ubi arduum quid, atque sublimius, aut etiam humano ingenio inaccessum, canere volunt, Musas invocare, quarum ope se à re implicita expedire valeant; idem *Virg.* l. 7. *Æn.* v. 641. seq.

L 2

Pandite

Dum Comes iret eques spectatum menia circum
 Et venisset, ubi maxima turris erat.
 845 Hunc vir Teutonicus summa speculatus ab arce,
 Se dedit in Comitem lapsus ad ima miser.
 Et nisi fata virum rapuissent à strage ruentis,
 Tunc Comes è lapsu triste tulisset onus.
 Ut levis imbriferus per nubes fulgurat æther,
 850 Cùm sua per rimas nubila ventus arat.
 Non fecus in radiis procul armatura coruscat,
 Nec non cristatum fulgurat omne caput.
 Post procerum cædes, vitam Corradus & arma
 Vendicat x, & focios quos superesse videt.
 855 Hunc Comes & focios dextrâ securat y & ore,
 Non poterant procures tot sine cæde capi.

Ne

Pandite nunc Helicon, DEÆ, CANTUSQUE MOVETE,
 Qui bello exciti Reges, quæ quemque secutæ
 Complerint campos acies, quibus Itala jam tum
 Floruerit terra alma viris, quibus arserit armis?
 Et meministis enim, DIVÆ, & memorare potestis.

x vitam Corradus & arma vendicat &c.) i. e. *Marchio Conradus Muscarn-cervellus*, quùm videret, se virtute contra hostem nihil amplius proficere posse, vitam atque arma sibi fociisquæ suis, qui ex pugna superstites fuerant, servari petiit à *Richardo* Comite. Ita eadem notione usus est *Vellejus* Pat. l. 2. c. 120. *Sunt, qui vivos ab eo vindicatos - - tradiderint.* i. e. *Servatos.*

y Hunc Comes - - dextrâ securat) *Du Cange* in *Glossario*: *Asscurare. securare, est pignore vel fideiussione interpositâ securum facere.* Hic mos, licet omnibus ferè gentibus communis fuerit, dextram ad fidem firmandam porrigere, tamen *PERSIS* quasi proprius erat, quòd nulla jurisjurandi aut fidei formula apud eos sanctior quàm hæc esset. *Nepos* in v. *Datam*, c. 10. *fidemque de ea re more Persarum DEXTRA dedisset.* Paucissimis hanc *Richardus* Comitum *Capuæ* expugnationem *Richardus de St. Germano* persequitur: *Acerrarium Comes de Neapoli exiens, cum Neapolitanis, & aliis undique collectis militibus, venit Capuam, Castellum obfidet,*

Ne tabô solvatur humus quadriga laborat,
Mergitur in fluidis omne cadaver aquis.

fidet, in quo Muscancervellus (Conradus) se pro Imperatore receperat, qui cum non haberet victui necessaria, cum Comite ipso componens, traditò sibi, ac resignatò Castellò ipsò, abiit securus, quò voluit. Eadem ferè Anonymus Monast. Cassinensis, p. 515. Comes Richardus cum exercitu & Neapolitanis egrediens, Capuam capit civium prodicione, ubi multi de Teutonicis gladiò pereunt; Conradus Musca in Cervello in Castro Capuano aliquamdiu resistit, tandem compositus cum Comite cum suis exiit illæsus, Capue nobilibus, qui cum eo erant, carceri deputatis. vide supra pag. 56.

L 3

Cum

Cùm dubitaret

TANCREDUS

tenere

IMPERATRICEM apud MESSANAM,

ipsam Uxori suæ custodiendam PANORMUM mittit,
scribens ei.

860 **C**Or breve Tancredi meritò diffidit ubique,
Tam sibi quàm mundo credit abesse fidem.
Nunc mare nunc terras, animo scrutatur & urbes,
Pectore sollicitus nec loca fida videt. 2
Tandem consilio dubitantis pectoris usus,
Curam custodis mittit ut uxor agat.

Acceptò

2 *nec loca fida videt.*] Multa timet *Tancredus*, sed imprimis ne *Constantia* custodia elabatur, haud ignorans, plurimos esse, qui ejus rebus studerent, quique omni curâ in id niterentur, ut eam, Tancredò dejectò, & Liberam & Reginam suam conspicerent.

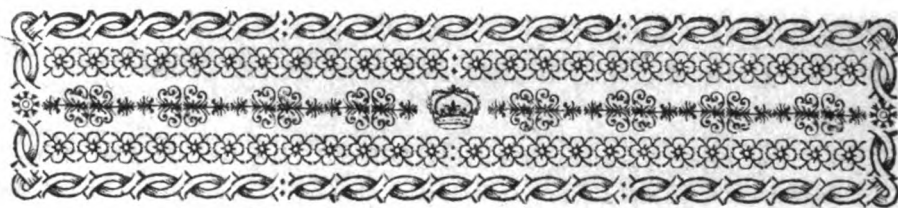
865 Acceptô calamô finitur epistola paucis,
Exul a quam didicit b littera græca fuit.

a *Exul*] *Tancredus* à Guilelmô I. sive *Malo* patruô suô cum multis Siciliæ optimatibus defecerat, qui, contra eum conjurantes, complura munita loca expugnaverant, quibus verò ille omnibus præter *Butaram* receptis, hæc, quia ei *Tancredus* inclusus erat, obsidione cinxit, quâ etiam in deditionem acceptâ, *Tancredi* sociorumque vitæ hæc lege pepercit, ut omni Sicilia cederent, neque unquam se vivò in illam reverterentur. Itaque in Græciam trajecit, ibique annò 1161. tutum exilii sui locum invenit, unde demum annò 1166. Guilelmo I. fatis functò, Guilelmi II. indulgentiâ in Siciliam revocatus est. Ex hæc quinquennali sua in Græcia commoratione, & inprimis Constantinopoli, tantam sibi familiaritatem in Regia aula contraxerat, ut postea filio suo natu majori *Rogério* filiam Imperatoris Græci uxorem obtinuerit, quod matrimonium insuper odiûm Græcorum, erga Germaniæ Imperatores, internecinum multum adjuvit.

b *didicit*) Non videtur verosimile *Tancredum* antea planè rudem Græcarum litterarum fuisse, cum bella ferè continua, induciæ, ac fœdera, quæ Siculis maximè cum Græcis intercefferant, contrarium postulaverint: Sed inprimis *Normanni* Principes, quarum stirps in *Tancredo* filioque ejus extincta est, multa, variâ fortunâ, cum illis habuerunt belli pacisque negotia.

EPI-

EPISTOLA TANCREDI

ad

UXOREM.

Hoc ego Tancredus tibi mitto Sibia scriptum;
 Quod postquam tacito legeris ore crema.
 Tu quondam Comitissa, modò Regina vocaris,
 870 Tu quondam Licium, tu modò regna tenes.
 Quas nunc fastidis, & quæ quandoque fuere
 Divitias *c*, memori singula mente nota.
 Hæc est Rogerii Proto-Regis nobilis hæres,
 Illius est uxor, qui *d* quatit omne solum.

Hanc

c Tu quondam Comitissa - - nunc fastidis divitias,) Tu, quæ quondam *Licii* vel *Lecca* Comitissa, quippe mea conjux, nunc verò per me Regiam dignitatem consecuta, quâ nihil inter mortales majus, nihil exoptatius à Deo precibus deposci potest, spernis quidem, ac meritò flocci pendes priores fortunas, verùm ne reputes, non prudentiâ, non consiliò, imò singulari prorsus industriâ opus esse, præsertim hóc temporis articulò, quò, uti *Terentius* ait, *Lupum autribus tenemus*, nam regna facilè iisdem artibus, quibus initiò parata fuerunt, retinentur: ne ergò stulti tam amplissimis bonis culpâ nostrâ excidamus, attentâ atque memori mente perpendas, *bocque* nunc *agas*, quod ego è re usuque nostro agenda esse judico.

d Proto-Regis hæres, Illius uxor, qui c.) Hoc est illud malum, quod me malè habet & urit, & generis scilicet nobilitas, quâ nemo propius *Constantiâ Rogerio*

- 875 Hanc ego dulcis amor, mea præcarissima consors
 Servandam e vigili pectore mitto tibi.
 Sis Comes & Custos, & ei sis hospes & hostis,
 Hanc nunquam fine te, si sapias, esse finas.
 Una domus vobis, unum de nocte cubile,
 880 Hanc nunquam fine te, si sapias, patiare loqui.
 Deliciosa duas communicet una parapsis f
 Nunc major, nunc par, nunc minor esse velis.

Rogério primo Siciliæ Regi, quippè ejus filiâ, conjuncta: & maritus, cui nupta est, quippe Henrici VI. Cæsaris Romani uxor, ad cujus impotentem dominationem totus contremisco: paucis, illa sola est, cui fas est dicere:

Ast ego, quæ divum incedo Regina, Jovisque
 - - Conjux, una cum gente (*Sicula*) tot annos
 Bella gero.

e *Servandam*) *Tancredus* eadem erga *Constantiam* captivam mens fuit, quæ olim *Antigono* erga *Eumenem* fuerat, cum eum in custodiam dedisset, & Præfectus custodum quæisset, *quemadmodum servari vellet? ut acerrimum, inquit, leonem, aut ferocissimum Elephantum.*

f *parapsis*) Idem est, sive legas *parapsis* sive *paropsis*; Juvenalis Sat. 3. v. 142.
 - - - - - quam multa magnæque *paropside* cœnat.

Ubi Codex Juvenalis manu exaratus, quem olim Bibliotheca mea servavit, scribit *parascide*, & videtur legendum *parapside*, uti & in ora editi Juvenalis *Lutetia* 1552. 4to. Bibliothecæ Publ. *Bernens.* ad hunc locum manu *Franc. Danielis*, qui erat frater *Petri Danielis*, adscriptum est, *Vetus, Parapside*. Duplex enim vocis hujus scriptura reperitur, ita observante viro in Litteratura Græca longè eruditissimo *Tib. Hemsterhuyssen* ad Jul. Pollucem T. II. p. 1259. Est autem Vas cibarium, in quo obsonia apponebantur.

M

IMPE-

IMPERATRIX

ingressa Palatium audacter & imperiosè loquitur,
ac respondet

UXORI TANCREDI.

Post hæc ascitis sociis Augusta Panormum
Convehitur, multi condoluere senes.
885 Heu heu clamantes tacito sub pectore flebant,
Hæredem regni quæ manus ausa tenet. g
Pro dolor h ingrediens Augusta palatia patris,
Proh pudor infidias obsidionis habet.

Ipfa

g *qua manus ausa tenet?*] Quis tam impius ausus est tantum committere
scelus, ut Augustam captivam teneat? Illa interrogatio est admirantis simul atque
indignantis, ob rem aliquam quam minimè fieri oportuisse arbitramur: ad formam
illius apud *Virgilium*, qui sibi præ cæteris in hac figurâ egregiè placet. l. 1. Æn. 43.
Quod genus hoc hominum? *queve* hæc tam barbara morem
Permittit patria?

l. 2. v. 42.

- - - ô miseri, *que* tanta *insania* Cives?
Creditis avectos hostes?

ib. v. 284.

- - - *que causa* indigna ferenos
Fœdavit vultus?

h *Proh dolor*] *proh dolor*, *proh pudor*, *proh Jupiter*, & sæpè *proh solum*
positum sunt exclamations indignantium apud Veteres. Ovidius l. 11. Met. v. 41.
de Orpheo à Bacchis occiso.

- - per-

890 Ipsa tamen gaudens tamquam vicisse resultat,
Et quociens loquitur, visa superba loqui.
Cerreæ fastidit opus i, fastidit amari,
Fausa sedens neutris & imperiosa jubet.

Quô

- - perque os, proh Jupiter! illud,
Auditum faxis, intellectumque ferarum
Sensibus, in ventos anima exhalata recessit.

Inde illa in rebus perditis aut afflictis rebus decantata formula: *Proh Delum atque boninum fidem!*

i *Cerreæ fastidit opus*,) *Cerreæ* est Sibilis, Tancredi uxor, *Acerræ*, vel ut alii scribunt *Cerræ* Comitis filia, *Richardi Acerrarum* Comitis soror: *fastidit opus*, idem est quod Ovidius, licet alio sensu, dicit - - damnat & odit *opus*. Trist. l. 3. el. 7. *Opus* hic denotat officium uti in *Phœn. Seneca* act. 1. v. 108.

- - faciet, ubicunque est *opus*.

Vel id quod cujusque personam vel naturam decet. vid. Grœnov. ad h. Sen. locum; vel, operam & laborem, ut Cicero Orat. ad Quirit. post Reditum c. 11. *quam* (Rempubicam) *aliquando omnes unius opere, servatam judicaverunt*. Si primò sensu accipias: intelligendum est officium, sibi à Tancredo in litteris demandatum, quò erga Constantiam captivam defungi debeat; si *secundò*, id vult: Sibiliam, tum potissimum eò tempore, quò Constantia in conspectum ejus venit, se tanquam Reginam gessisse, hancque ut captivam tractasse, quod verò illa utrumque magno fortique animo contemserit; si *tertio*: Sibiliam omnem operam ac curam in eo collocasse, ut adpositis custodibus, cunctas Constantiæ actiones, imò & intimos mentis recessus rimaretur, ne fortè aliquid moliatur, quod sibi ac marito suo foret detrimento.

k *Fausa sedens neutris*) Ex prioribus blandimentis atque divinis compellationibus, quibus Poëta Casarem Uxoremque ejus onerat, facile intelligi potest, animum & hic attendisse ad veterum opinionem, quâ exultimabant, Deos suos nonnunquam has terras invisere, ut Bonis Bona, Malis verò Mala tribuant, eorumque scelera præsentis poenâ vindicent; sensus ergò esset, *Constantiam*, ut Divam aliquam ad hoc advenisse, ut Sibilæ & Tancredi illosque sectantium injuriam, sibi maritoque suo illatam, ulciscatur, jusque suum forti manu asserat: *Fausa neutris*; non favens, non propitia, inde *fauusta sidera*, salutaria, faventia; *fauusta omnia*, prospera, læta &c.

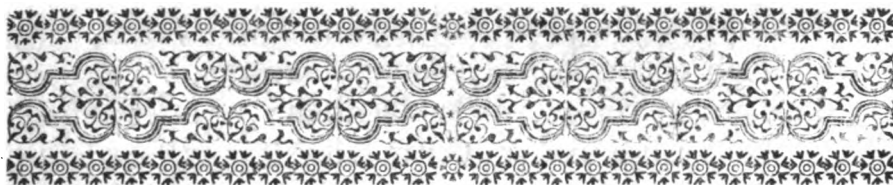
M 2

Quô Cerrea dolet, per eam tum sæpè vocatur,
Mittit Tancredo talia mota suo. !

1 *Tancredo talia mota suo.*) *Mota* pro *commota*, gravissimè irritata. *Nepos* in Timol. c. 1. *quibus verbis adeò ille est commotus, ut nonnunquam vita finem facere voluerit; vel leg. motu suo, nemine vel suadente, vel admonente, aut consilium suppeditante, sed sponte suâ, mentis suæ motum atque impetum sequuta est.*

EPI-

EPISTOLA UXORIS

ad

TANCREDUM SUUM.

895 **Q**uid facis ô demens, Comitem misistis an hostem,
 Ecce quod exarsit, jus patris hostis habet. *m*
 Venit ad hoc Cæsar, sed ad hoc sua venit & uxor,
 Victorem victum præda superba facit.
 Non opus est armare viros, velare carinas *n*,
 900 Nec procures belli nec numerare Duces.

Nec

m quod exarsit, jus patris hostis habet.) Hostis noster sive Constantia jus in Siciliam cæterasque provincias habet, à patre sibi, mortuis duobus Guilelmis Regibus, hæreditate relictum, quod suum jus, jam non verbis solum à nobis repetit, sed bellò quoque persequitur. quod brevi antè in Italia sed præcipuè in Apulia exarserat: Nepos in Homil. c. 2. *tantum exarsit intestinum bellum.*

n velare carinas,) Sine autoritate castæ Latinitatis hoc verbò in hunc sensum utitur; Ovidius & alii dixissent, *Vela pavidere, tendere, dare, laxare*, &c. ejusdem, imò peioris adhuc *νόμας* sunt statim subsequencia verba *ensare manus*, pro *manus ense armare*; *galeare caput*, pro *caput galea tegere*, sive secundum Ovidium *galeam dare capiti*. l. 6. Met. v. 79. Licet apud Nonium Marcellum in voce *clypeat* ex Pacuvii sterquilinio hæc vox eruta videatur. *Pacuv. Hermiona. Currum liquit, chlamide contorta astu clypeat brachium, ita & galeare.* Cynus Epigrammatis: *Miserus audet galeare puellas.*

M 3

Nec vestire finus maculosi tegmina ferri o,
 Non ensare manus, non galeare caput.
 Protinus ut veniat, nullô discrimine p vincet,
 Regna per uxorem Cæsar habebit ôpes.
 905 Quas nimis ipse doles causis malè consulis ægris,
 In caput à stomacho q morbus habundat iners.

Quam

• *Nec vestire finus maculosi tegmina ferri,*] Lego *tegmine*, & *Loricam* intelligit, quæ conferta hamis squammarum in serpentibus similitudinem præ se fert, inde illa *maculosi ferri* appellatio, quoniam Poëtis usitatum est, serpentum squammas, ob varium colorem, præsertim incidentibus in eas solis radiis, cum *maculâ* comparare. Virgilius l. 5. Æn. v. 87.

Cæruleæ cui terga notæ, *maculosus* & auro

Squamam incendebat fulgor

Ovidius, cum Calmi congressum cum stupendæ magnitudinis serpente referret, illius squammas *Lorica* comparavit. l. 3. Met. v. 63.

Loricæque modò *squamis* defensus & atræ

Duritiâ pellis, validos cute repulit ictus.

Uti noster *Ebulo* ita & Lucanus l. 7. v. 497. *Loricam Pectoris tegmen* vocavit:

- - - qua torta graves *Lorica* catenas

Opponit, tutoque latet sub *tegmine* pectus.

p *nullô discrimine*] i. e. Nullo periculo.

q *In caput à stomacho*] Similitudo, à membris humani corporis petita, ad civilem hominum cœtum, tam Imperantium quàm parentium, transferre, exemplis veterum non caret; in quibus præ cæteris illustris est venustissima illa *Menenit Agrippæ* parabola, quâ discordes suos cives, atque contra Patriciorum importunitatem frementes, ad concordiam reduxit: „ Tempore quò in homine, non, ut „ nunc, omnia in unum consentiebant, sed singulis membris suum cuique consilium, suus sermo fuerat, indignatas reliquas partes, suâ curâ, suò labore ventri omnia quæri: Ventrem in medio quietum, nihil aliud, quàm datis voluptatibus frui. Conspirasse indè, ne manus ad os cibum ferrent, nec os acciperet datum, nec dentes conficerent: hâc irâ dum ventrem fame domare vellent, „ ipsa unâ membra, totumque corpus ad extremam tabem venisse; Indè apparuisse, „ se, ventris quoque haud segne ministerium esse, nec magis ali quam alere „ eum &c. Comparando hinc quam intestina corporis seditio similis esset iræ plebis in Patres, flexisse mentes hominum. Livius l. 2. c. 32.

Ille

Quam malè dispensas aliis medicamina membris,
Si Caput ignorat.

Si caput ægrotet, valeant & cætera membra *r*,
910 Ni caput abradas *s*, cætera membra ruent. *t*

Ille autem morbus, qui se ex stomacho in caput transtulit, aliò vix poterit cognosci vel explicari modò nisi hóc: Multi adhuc Siciliæ cives atque ex ipsis optimatibus superfunt, qui maximoperè *Constantiæ* conatus adjuvabunt, atque in tempore illi fortiter adesse non aspernabuntur: Hiq̃ue in causa sunt, cur *Constantia* tam altos spiritus alat, neque de ferociâ suâ aliquid remittat: quâ verò, ut capite, longius extra regni limites remotâ, reliqui animum despondebunt, & facîle ad officium suum sese redigi patientur.

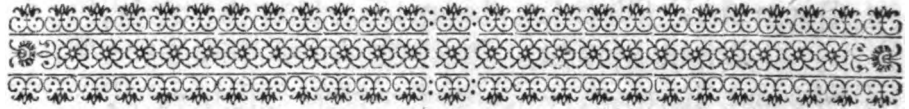
r Si caput ægrotet, valeant & cætera membra,] Adeòne infanus es Tancrede, ut existimes, ægrotante capite, cætera membra benè valere: Intelligit autem infensissimum *Constantiæ*, ac Cæsarianarum partium, quæ tùm, licèt *Tancredò* rerum potente, in Sicilia vigeant, erga *Tancredinos* animum.

s Ni caput abradas, &c.] Interrogativè capiendum: & cætera membra ruent? Sensus est: Nisi illam, utpote omnis mali causam, procul hinc in desertum munitumq̃ue aliquem locum seponas, & potius Reginae instar heic, magnò meò cum dedecore, imperare sinas, putasne clientes illius, quorum magnam turbam in sinu regni tui fovet, mente viribusq̃ue frangi posse? falleris, nam morbus pestiferus latius serpet, & sana quoque membra in perniciem trahet. Vel legendum est: Si caput abradas: Sublatò & remotò capite, nullò negotiò omnem rem conficies, quoniam reliqui opibus, duce, atque consiliò, veluti vitali succò destituti, aut certò contabescunt, aut ultrò tuam implorabunt fidem. Videtur autem his, Sibiliam Tancredo suadere, ut *Constantiam* è mediò tollat, eòdem ferè modò, quò olim *Tarquinius Superbus* nuncio filii, patris consilium exquirentis; quid fieri vellet, indigitavit: „ In Hortum Ædium tranlit, sequente Nuntio filii; ibi inam- „ bulans tacitus, summa papaverum capita dicitur baculò decussisse &c. Liv. l. i. c. 54.

t ruent.] Probè dictum de membris humani corporis, ob nutrimentorum defectum sensim emorientibus. Horat. l. 2. Sat. 3. v. 153.

Deficient inopem venæ te, ni cibus atque
Ingens accedit stomacho futura ruenti.

RESCRI-

RESCRIPTUM TANCREDI

AD

UXOREM.

HÆc ubi Tancredus legit, quæ miserat uxor,
 Altera rescriptum pagina tale tulit.
 Cara michi conjux, & casti fœdus amoris,
 Quam michi misisti, pagina robur habet.
 915 Vir magnæ fidei, maturæ gratia mentis
 Est ibi, consilio fac, rogo, cuncta suo.
 Confule Matheum per quem Regina vocaris,
 Illi debemus, quicquid uterque sumus.
 Trans hominem divina sapit, videt omnia longè,
 920 Achitofel alter, pectus Ulixis habet. u
 Hunc igitur michi, cara nimis, de more vocatum,
 Confule, consiliis ipsa quiesce suis. x

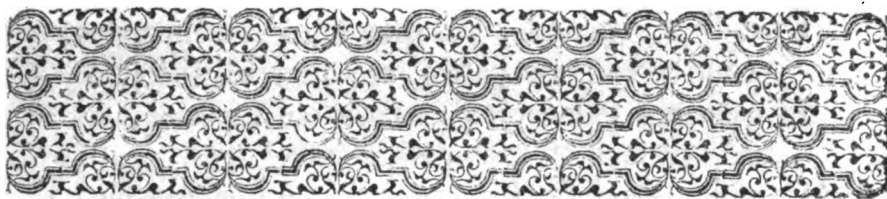
u *pectus Ulixis habet.*] Inde ob versutiam, calliditatem, ac prudentiam variis ab Homero ornatur epithetis, πολυμήτης, ποικιλομήτης, i. e. *varii consilii*, σιδῶς δόλος, δολόεις, πολύτροπος, *versutus*, ἔμψρων, *prudens*, Σισύφεια Λαμπυρίς, *Sisyphia vulpes* &c.

x *consiliis quiesce suis.*] Hęc sis Catone contenta, ultra

Tu ne quæsieris (scire nefas).

Quiesce pro adquiesce. Curt. l. 6. c. 10. *tot modò liberorum parentem, in unico filio* adquiescentem, eò quoque orbari.

UXOR

UXOR TANCREDI

vocatô suô

CANCELLARIO,

de Viro conqueritur.

NEc mora Matheum tristis Cerrea vocavit,
 Sic ait, ô veterum Bibliotheca Ducum.
 925 O Regni tutela, fides purissima Regum,
 Antidotum vitæ, consule, mœsta queror;
 Sensato de Rege y queror, quô nescio pactô,
 Serpentem mediô pectore gnarus alit. z
 Ad senium properans dementior exit ab annis,
 930 Et jubet unde vivat penituisse senem. a

Quæ

y *Sensato de Rege*] Barbarè, pro homine mentis ingeniiq̃ue acumine ita prædito, ut facilè res obscuriores atque abditas percipere valeat: indè Galli *un homme sensé*. Ironicè intelligendum est, nam supra jam in litteris ad Tancredum exclamat, *quid facis ô demens?* & infra, de eodẽ, *dementior exit ab annis*.

z *Serpentem - - alit.*] Est *παρουσία* de ingratis, qui beneficiorum obliui, suos benefactores injuriâ afficiunt. Græci dicunt *ἔφιν θάλλειν*. vid. Adagiographi.

a *jubet unde vivat penituisse senem.*] Nihil fani sensus nisi hoc hinc elicere possum: Tam inepta sibiq̃ue perniciofa, ob senium delirans *Tancredus*, nunc jubet, ut certò eum aliquando antejussorum & vitæ ipsius poenitentia incessura sit: *vivat penituisse*, pro *peniteat vixisse*.

N

Quæ spes regnandî, vel quæ mihi vita superstes,
 Cum prope me patrio jure superba sedet. *b*
 Et quociens video quæ Cæsarî ore superbit,
 Ah tociens animus deficit inde meus.
 935 Confule, quid faciam, privatis confule morbis,
 Nam cruciant animos nocte dieque meos.

b patrio jure superba sedet.] Constantia Rogerii patris sui jus in Siciliam sibi vindicat, juxtaque me Regio throno infidens, superbè imperat. SEDERE proprium de Imperantibus, juraque dicentibus verbum est. *Lactantius* de Deo l. 6. c. 8. Sedet enim maximus & equissimus iudex, speculator ac testis omnium.

R E-

RESPONSIO BIGAMI.

Tunc ita Matheus meritò Sibilla vocâris,
 Nam procul expertâ mente futura vides.
 Regis culpa fuit, certè non imputo Regi,
 940 Plurima cor nostri Regis agenda gravant.
 Implicitum multum dominantis sensus oberrat,
 Et quandoque jubet, quod rationis eget.
 Et quia castra fidem quàm plurima non benè servant,
 Urbes spem modicæ credulitatis habent. c

Verti-

c castra - - fidem - - urbes credulitatis habent.] Dubiâ militum voluntate etiam togatorum civium fides vacillare videtur: *Castra & Urbes*, pro *Militibus & Civibus*; ut Horat. l. 1. Od. 10.

- - iniqua Trojæ castra fefellit

Et Propert. l. 4. eleg. 4.

Atque internissâ castra filere tubâ.

Ita ferè semper vulgi & civium mos fuerat, ad militum nutum, utpote plus valentium, suam adcommodare voluntatem; quod & *Dioni* ejusdem, cujus *Taucreddus* erat, Siciliæ tyranno fataliter contigit: *Vulgus offensa in eum militum voluntate liberius loquebatur, & tyrannum non ferendum dicabat.* Nep. in vita ejus c. 7.

CREDULITAS hic fidem quoque denotat, & à posterioribus scriptoribus pro firma Christianæ Religionis persuasionem accipi cœpta est: *Salvianus* l. 3. contra avaritiam: *licet credulitatem tuam verbis velis asseverare, non credis.* *Petrus Chrysologus* Serm. 159. *sicut illi Magi, qui sunt fidei nostræ Duces, credulitatisque Principes.*

N 2

- 945 Vertitur in dubium, quò sit custode tuenda,
 Vel quò servetur praeda verenda locò.
 Indè suos dejecit humo Matheus ocellos,
 In cor se referens, præmeditatus ait.
 Est locus, est memini mediis contentus in undis,
 950 Quem maris ex omni parte tuentur aquæ.
 Quem vis naturæ cumulum produxit in altum,
 Qui circum scopulos sub pede rupis habet.
 A rate remivaga scopulis munitur acutis,
 Hinc lapis hostiles, hinc vetat unda pedes.
 955 Qui nomen Salvator *d* habet, quia credite salvat,
 Tantaque fit tanto praeda tenenda loco.
 Cerreæ placuit nimir *e*, quod dixerat ille,
 Scribitur Urbano pagina parva viro.
 Hanc Alierne Comes munito carcere serves *f*,
 960 Nil super hoc Regi gratius esse putes.

Proti-

d Qui nomen Salvator] Optimè atque peraccuratè Bened. de Falco in *Antiquit. Neapolit.* Vol. 21. Burmann. Thef. Ital. p. 9. de hoc Castro: „ Per maris „ littora reliquæ piscinæ *Luculli* apparent, quæ usque adhuc (*Locugliano*) vocan- „ tur, ejusque Palatium promontorium erat *Echie* in mare procurrens, processu „ verò temporis à continente divisum fuit, ac à *Normannis* in Fortalitium seu „ Castellum communitum, quod cùm ad formam *Ovi* sit erectum, *Castellum Ovi* „ dicitur. In *Castello Ovi* existit *Salvatoris* facellum, locus idcirco is antiquitus „ *Sancti Salvatoris* Insula nuncupatus fuit, estque è regione *Pizzosalcone*.

e placuit nimir,] Legendum *Murmur*. Iniquò animò *Ebulo* noster ferre videtur, quòd *Mattheus* Cancellarius *Sibilie* suaserit, ut *Constantiam* in munitum aliquem locum, aquis undique ac præruptis scopulis cinctum, ableget; inde consilium ejus *Murmur* vocat, quod est sermo inconditus & tumultuosus. Quare vulgi sermonibus, quia eis loquentiæ multum sapientiæ verò parum insit, *murmur*, plerumque tribuitur. Ovid. l. 13. Met. v. 124. *Murmur vulgi*; & alibi *Murmura fama* &c.

f Alierne Comes - - carcere serves,] Nihil de hoc *Alierno* Comite com-
 peritum

Protinus Auguſtam, Cerrea præcipiente;
 Ad te Parthenope remus & aura vehit.
 Sic ſcelus eructat, ſclerum ſic fumat abyſſus,
 Thuraſque mortiferi ſulphuris olla vomit.
 965 Sic vetus exalat fumum putredinis antrum,
 Effundit quæ vix texta venena capit. g
 O Sodomea lues, O Gomorraea propago,
 Vixeris urbanis morſque ruina tuis. b

Vasva

pertum habere potui, niſi quod in oppoſita piſtura, nihil aliàs memorabile continente; hæc verba ſcripta ſint: *Scribit Bigamus Sacerdos Alierno Neapolitano, ut Imperatricem in Caſtro Salvatoris ad Mare bene cuſtodiat.* Sed & hoc animadvertendum eſt, cæteros Scriptores, qui horum temporum historias concinnarunt, ſaltem illos, quos mihi pervolvere licuit, nihil de triplici hæc cuſtodie permutatione commemoraffe; Nam ſecundum noſtrum authorem *Conſtantia* primùm à Salernitanis *Meſſanam*, indè à Tancredo *Panormum*, hinc autem à Sibilis in *Caſtrum Salvatoris*, Neapoli imminens, tranſmiſſa fuit. *Richardus de S. Germano* in Chron. ſuo p. 549. paucis his rem totam abſolvit: *Salernitani ad captandam Tancredi Regis gratiam, detentam Imperatricem ipſi Regi in Siciliam mittunt.* *Otto de S. Blaſio* cap. 37. ne hanc quidem *Conſtantia* in Siciliam tranſvectionem attingit, ſed hæc ſolùm narrat: *in qua mora (Cæſaris ad Neapolin) à quibusdam Baronibus Apulia, propinquis ſuis, Imperatrix capitur, & cum maxima diligentia cuſtodita, in captivitate detinetur tempore aliquanto.*

g *Effundit quæ vix texta venena capit.*] Longè hinc vox *texta* amoveatur, illius verò locum tutò occupet *teſta*: ut ſententia hæc ſit. *Mattheus* tantum veneni ex impuriſſimi ſui pectoris fonte effundit, quantum vix ulla teſta capiendò par eſſet. Teſtis i. e. Amphoris ſeu Cadis fictilibus veteres utebantur, ad condenda vina, quarum optimæ erant, quæ in Græcia ſingebantur, id docente *Lambinò* ad hæc Horatii l. 1. Od. 20.

Vile potabis modicis Sabinum
 Cantharis, Græca quod ego ipſe teſta
 Conditum levi, datus in theatro
 Cùm tibi plauſus.

h *urbanis - - tuis.*] i. e. Civibus, urbem incolentibus. *Nepos* in Cim. c. 2. *Populum Urbanum* adpellavit, ad diſcrimen eorum; qui in agris habitant.

N 3

Vasva peccati *i*, veteris vetus amfora fraudis
 970 Fons odiique nefas, exiciale chaos.
 Templum Luciferi, qui noctem Lucifer odit,
 Qui quantò voluit, celsior esse, ruit.
 Duxeris unde genus *k*? Gens à me nulla requirat,
 Nam Cartago tuos dirruta misit avos. *l*
 975 Paupere lintheofo tecti venere Salernum,
 Quorum pauperies quid nisi flere fuit.

Quos

i *Vasva peccati*,] Leg. *Vas vab peccati*. In ora libri *Bongarsius* correxit *Valva*, sed prior lectio simplicior.

k *Duxeris unde genus?*] Trita phrasis Ovidio, aliisque, is l. 6. Met. v. 427.

Et *Genus* à magno *ducentem* fortè Gradivo.

Ép. Her. 19. v. 148.

A tibi suspecto *ducit* Ulixè *genus*.

l *Cartago dir. tuos mittit avos.*] Propriè *mitti* dicuntur, quæ ex longin-
 quis terris advehuntur, & quæ peregrina sunt. Ovid. l. 1. Fast. v. 341.

Tura nec Euphrates, nec *miserat* India Costum.

Per *Avos* autem majores quosvis ac progenitores designat. Sen. Herc. Fur. act. 2.
 v. 338. 339.

- - Nobiles non sunt mihi

Aoi, nec altis inclytum titulis *genus*.

Lucanus l. 8. v. 73.

Femina, tantorum titulis insignis *avorum*.

Quòd verò *Matthæus* ex diruta *Carthagine* originem traxerit, id non sine omine
 factum esse, obliquè significare voluit, cum, quia Carthaginenses ab omni memo-
 ria, & florentibus & perditis eorum rebus, Romano nonini fatales hostes fuerunt:
 tum etiam, ut obscurissimi generis vilitatem in *Matthæo* taxaret, quòd ex urbe
 everfa oriundus sit; Magnæ enim semper laudi ducebatur, patriam habere, omni-
 bus copiis adfluentem, ædificiorumque elegantia & amplitudine splendidam: Quòd
Nepos in *Alcibiade*, cum & animi, & corporis fortunæque bona, quibus præ cæ-
 teris civibus fuerat instructus, enumerasset, ut primum, maximumque posuit, quòd
ATHENIS amplissima civitate natus esset. cap. 1.

Quos utinam nunquam vidissent littora nostra,
 Ex his naturæ non quereretur opus. *m*
 Officium quorum naturæ crimen & hostis *n*,
 980 Femineas cæca polluit arte genas. *o*
 Exultans odiis, contraria pacis amasti,
 Ecclesiæ stimulus *p*, seu rationis honus.
 Iustitiam viduis viso non ære negasti,
 Multociens fociis causaque litis erat.

Primi-

m Ex his natura non quereretur opus.] Ad hujus sequentisque versûs densissimas tenebras dissipandas, nihil lucis video præter adjectam picturam, in qua *Matthæus* altiori sellæ insidens, duabus suis uxoribus ab utraque parte adstantibus, manus suas illarum humeris imponit, hæ verò, manibus in sinum mariti reiectis, illi adblandiri videntur, cum his verbis: *Matthæus Cancellarius, prima uxor, secunda uxor.* Ut hæc verborum sit sententia: Nisi majores ejus Italiæ littora attigissent, non esset cur natura de illata sibi injuria quereretur, cui inter alias hæc est ab Optimo Conditore posita lex, ut Bini, Mas & Fœmella matrimonio jungantur.

n Officium quorum natura crimen & hostis,] Lego quarum, ut referatur ad uxores, quarum flagitiosa officia, quæ *Matthæo* in illicita Venere præstiterant, natura ipsa abhorret, crimenque ducit nullo fatis piandum sanguine.

o Femineas cæca - - arte genas.] Fœminarum pudiciæ insidias tendit, easque ignotis dolosisque artibus, quasi Magico carmine irretitas, omni nequitie genere contaminat. *Cæca artes* sunt ignotæ, obscuræ. *Cæcum* enim non tantum est id, quod non videt, sed & quod non videtur; ut Virgilio *cæcus ignis* l. 4. *Æn.* v, 2. *Cæcum vulnus* Ovidio Ep. Her. 4. v. 20. *Cæca via* Propert. l. 2. eleg. 4.

p Ecclesiæ stimulus,] *Stimulus* propriè est id, quò, ad rem aliquam celerius atque alacrius promovendam, utimur; Itaque *Matthæus Stimulus Ecclesiæ* vocatur, quòd potestate suâ cum sacra, nam *Sacerdos* erat, tum civili, quia *Cancellarii* munere fungebatur, ad Ecclesiæ perniciem abutatur, eamque velut subditis stimulis citò pede ad exitium suum propellat. Et hoc sensu rectè de *Matthæo*, quæ Lucanus de Cæsare l. 7. v. 557. seq. scripsit, dicerentur.

Hic *Cæsar*, rabies populi, *stimulusque furberum*,

Ne qua parte sui pereat scelus, agmina circum

It vagus, atque animis ignes flagrantibus addit.

985 Primicias odii pro regno sæpe litasti,
 Undè queri poterant sæcula solus eras. q
 Te sinus Ecclesiæ contra decreta recepit,
 Peccati Bigamum r non decet ara Dei.
 Te prece vel pretiô, sanctissime Papa fefellit,
 990 Nescio quô pactô tanta licere viro.
 Ut Bigami scelerata manus tractaret in ara
 Cui Deus æterno se dedit esse parem. s

Sæpe laboranti cum nil succurrere posset,
 Humano tepuit sanguine gutta pedum. t

Ut

q *secula solus eras.*] *Secula* pro tempore Lactantius posuit l. 5. c. 1. à doctis
huius seculi - - *derideri solet.* Hic verò notat *homines*, uti apud Claud. l. 2.
 in Rufin. v. 473.

Huc post emeritam *mortalia secula* vitam
 Deveniunt - - -

Mortalia secula i. e. homines.

r *Peccati Bigamum*] Leg. peccavit. Ordo est, quod te sinus Ecclesia recepit,
 peccavit contra decreta sua, quoniam Bigamum ara Dei non decet. Illud peccati,
 quòcunque modò volvas atque revolvās, ineptum est.

s *Ut Bigami* - - *dedit esse parem.*] Sententia est: Quæ hæc licentia?
 ut is, qui à nullo scelerum genere manus suas unquam abstinuit, iisdem impiis
 manibus venerandum Christi corpus, sub panis specie latens, attrectet? *Magister*
d'Ebulo facilè hic ab hominibus, curiosius verba rimantibus, impietatis reus fieri
 posset, quasi filium, quod ad humanam ejus naturam adinet, Deo Patri parem
 arbitretur.

t *Humano tepuit* - - *gutta pedum.*] *Gutta pedum* est Podagra, Gallis
 hodiè *la Goutte* dicta. *Chronicon Casauriense* citatum du Cange in Gloss. h. v.
Ille infirmitate, quæ Gutta appellatur, graviter fuerat occupatus. Sævum Matthæi
animum, dolores podagricos sanguine humano sedantis, jam supra exagitavit.

995 Ut Paris exussit Trojam fataliter ussam,
 Ut Sodomos miserè merfit abusa Venus. u
 Urbs ita Lernina x tibi credens false Sacerdos,
 Mortis in opprobrium per tua facta ruet.
 Nec tu Parthenope, quòd Cæsar abindè recessit,
 1000 Exultes, veniet, fortior atque ferus.
 Ut Jovis ad prædam, quantò volat altius, ales
 Descendens tantò fortius ungue ferit. y
 Non aliter Cæsar mundi descendet ab ala,
 Trux veniet tandem, qui fuit ante pius.

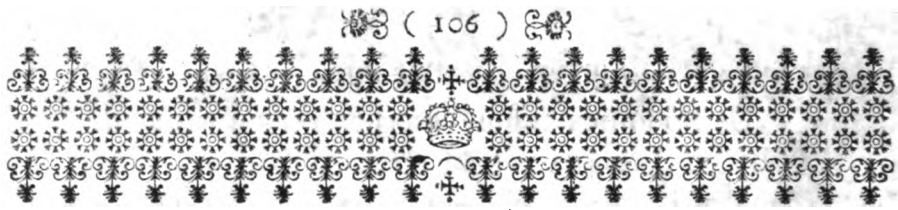
u *abusa Venus.*] *Passivè*, pro Venere, quâ *Sodomai* abusi fuerunt. Dantur enim multa *deponentia*, quæ & agendi & patiendi significationem habent, & à veteribus Grammaticis *communia* nominantur. Ratio inde est, quia prisca illa etiam activa terminatione proferre solebant. Vid. Cort. ad Sall. Bell. Cat. c. 7. p. 49. Lactantius de Ira Dei c. 16. *ita quasi communi latrocinio terra omnis depopulabitur.*

x *Urbs Lernina*] Salernum.

y *Ut Jovis ales - - ungue ferit.*] Simile huic est Ovidii illud l. 3. Art. Am. v. 420.

Et Jovis in multas devolat ales aves.

DOMINUS
PAPA CELESTINUS

mifit
TANCREDO,
ut
CONSORTEM CÆSARIS
dimitteret.

1005 **T**Emporis elapſu, ſpatioque vagante dierum,
A Celeſtino littera miſſa fuit.
Hæc Tancrede tibi mando per numina cæli,
Et niſi quod jubeo, feceris, hoſtis ero.
Unde tibi tantus furor, aut dementia tanta?
1010 In jubar illicitas ſolis inire manus.
Unde tibi tantæ ſupereſt audacia mentis?
Auſus es expertam detinuiſſe diem. a

Jam

a expertam - diem.] Leg. *Heſperiam*, ſive *Italicam*, *Auſoniam*. HESPER-
IA enim antiquis *Italia* dicta. Virg. l. i. *Æn.* v. 350. ſeq.
Eſt locus *Heſperiam* Graji cognomine dicunt,
Terra antiqua, potens armis atque ubere glebæ:
Oenotrii coluere viri, nunc fama, minores
Italicam dixiſſe, Ducis de nomine gentem.

Jam tumet unda maris, jam fervet & ira Leonis,
 Jam trepidant montes, jam mea cimba timet.
 1015 Jam fera concutiunt sine lege tonitrua mundum,
 Jam Polus ignoscit *b*, æthera fulgur agit.
 Quam geris inclusam, trans Alpes cornua fundit,
 Sollicitans solem regia luna suum.
 Quis tibi jura dedit? tribuit quis vincula Petri?
 1020 Jus sine jure tenes connubiale viro. *c*
 An tibi sceptrum parum regni summisseris *d* videtur?
 Infelix honeri cur superaddis honus *e*?
 Sæpius in stragem ruit incidentis, & icta
 Allidens longè concutit arbor humum.

Quem

b Polus ignoscit,] Leg. *Ignescit.* Virgilius l. 1. Æn. v. 94.

Intonuere *Poli*, & crebris micat *ignibus* Æther.

Sicut igitur hæc metaphorâ, à fulminante ac fulgurante Æthere desumptâ, iratus Cæsaris animus indicatur, qui fulminis instar omnia latè prosternebat, & incendiò devastabat; ita Virgilius de *Turno* contra Trojanos furente l. 9. Æn. v. 66.

Ignescunt ira, & duris dolor ossibus *ardet*.

Hoc autem vult: *Constantia* maritum Cæsarem in auxilium atque liberationem suam vocat, qui protinùs vindex atque assertor uxoris suæ aderit.

c Jus - - connubiale viro.] Abuteris regnandi jure, quod soli *Henrico*,
ob Constantiæ connubium, debetur.

d sceptrum regni summisseris] Singularis est vocis *sumere* efficacia, ad designandum, *Tancredum* in jura aliena involasse: undè & illud *Pollionis* in *Gallieno* c. 4. fluxit: *Imperium sumsit*, & passim apud *Entropium* & alios *Purpuram sumere*, de Tyrannis vel Ducibus, qui perfidi, ruptò militari sacramentò, ab Imperatoribus suis desciverunt, dicitur.

e oneri superaddis onus?] Tuò te infortuniò mactas miser, sat enim contraxisse criminis, tua vetera facta pensando, videbis, sed inprimis cùm Siciliæ regnum invasisti, quâ tam effreni audaciâ non contentus, aliud superaddis facinus, priori si non gravius, haud certè minus, quòd Imperatricem captivam detines.

1025 Quem gerit accinctus gladiator læditur ense,
 Qui prius incepit, verbera, plus doluit.
 Quod tibi continget, Saladin quod contigit olim *f*,
 Cujus Hierusalem lancea vincit humum.
 Crux ubi capta *g* fuit, quâ certa redemptio nostra est,
 1030 Movit in actorem secla præda suum. *b*

Sic

f *Saladin quod contigit olim &c.*] SALADINUS Saracenus, Nepos ex fratre Siracini, Ægypti Regis, quod regnum patruus, armis occupatum, huic Nepoti suo Saladino testamentò reliquit: Is quòd ingenii atque animi fortitudine, singulæque in bello peritiâ omnibus præstaret, celeriter Imperii sui fines longè lateque & in ipsam quoque *Palestinam* protendit, quod eò facilius illi erat, quò in summa *Christianorum* ignavia, atque funesta dissensione, felicissimum armorum suorum haberet successum; Acie enim, quarto Nonas Julias anni à parta salute 1187. superatis, ac in fugam versis *Christianis*, ipsoque Rege *Hierosolymæ Guidone de Liffniaco* vix *Saracenorum* manibus elapsò, ad urbem *Hierosolymam* castra movit, quâ brevi tempore obsessâ, hâc sese conditione oppidani dederunt, ut sibi cum liberis rebusque suis, quæ moveri poterant, discedendi libera foret facultas: Quò factò omnia reliqua illius terræ munita loca, paucis exceptis, in potestatem *Saladini* cessere. *Jacob. de Vitriaco* in Hist. Hierosol. p. 118. apud *Bongarsium* in gestis Dei per Francos T. 1.

g *Crux ubi capta*] Hoc graviter dolet *Vitriacus* eod. l. „, Ut autem certis „ indiciis, & evidentibus signis Dominum sibi terribiliter offensum agnoscerent, & „ divinæ protectionis clypeum ab ipsis recessisse non dubitarent, *lignum salutiferæ* „ *crucis*, quod die illò tenebrosò secum in prælium detulerunt, lamentabili infortuniò amiserunt.

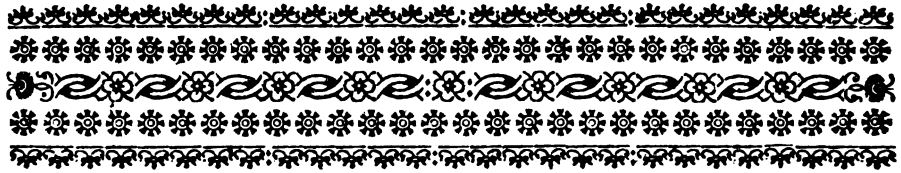
h *Movet in actorem secla præda suum.*] Lego *Secula*, eòdem sensu quò supra, homines scil. & Principes *Christianos* illa ætate viventes: *Saladinus*, captis omnibus ferè *Terræ Sanctæ* civitatibus, profligatis *Christianis*, ac direptis eorum bonis, ingentem ante se prædam agebat: quò lugubri nuntiò excitati Europæ Principes, ut laborantibus adflictisque suorum rebus quamprimum succurrerent, validissimis instructi copiis, expeditionem in Orientem susceperunt, inter quos potentia atque autoritate *Fridericus* Romanorum Imperator, *Barbarossa* cognominatus, *Philippus* Galliarum, & *Richardus* Angliæ Reges, reliquos longè antecellebant: In qua expeditione *Fridericus*, qui, diverso itinere atque tempore, prior in Asiam contenderat, cum *Cydnum* Ciliciæ fluvium, quem *Vitriacus Ferreum* nominat, intensif-

Sic in te tua præda manus converterit omnes,
 Quod compensabit libera præda vices.
 His igitur lectis, tibi mitto, remitte maritam,
 Ipsa suum poterit pacificare virum.

1035 Hæc ubi perlegit Tancredus, ut unda movetur,
 Ut quatitur tumidis parvula puppis aquis.
 Ignorans quid agat, Dominam dimittere mundi
 Fluctuat, & contra jussa tenere timet.
 Ut ictus inveniens nemorum diversa viarum
 1040 Compita, quò tendat tramine nescit homo.
 Tandem consilium deliberat anxius in se,
 Quam tenet inclusam tristis abire jubet. i

tenissimo solis æstu lavandi gratiâ ingressus esset, non sine irreparabili damno universæ Christianæ rei submersus est.

i *Quam tenet inclusam tristis abire jubet.*] Plerique scriptores liberatæ Constantiæ gloriam Celestino Pontifici acceptam ferunt. *Chronicon Fossa Nova* p. 74. Collect. Carus. T. 1. ,, Annò 1193. Indictione decima, hoc annò Dominus Cælestinus Papa misit Dominum Ægidium Diaconum Cardinalem Anagninæ Panormum, retulit Imperatricem Constantiam, quam Salernitani dederant Regi Tancredo, & honorificè duxit eam Romam, & sic Dominus Papa honorificè remandavit eam cum suis expensis Imperatori in Allemanniam. *Otto de S. Blasio* cap. 37. ,, Apostolicus (*Pontifex*) comotus (*ob Constantiam captam*) Præsumptorem, res hujus rei, terrâ eorum sub interdictione positâ anathemate constrinxit, Imperatricemque captivitate relaxari coëgit, quam postmodum ad Cisalpina revertentem, Imperator recepit, die ultionis in corde ejus cum nimia indignitate statuta. Mollius de hoc Tancredi facto, nullâ Celestini mentione injectâ, judicat *Richardus de S. Germano* locò sæpè jam cit. *Quam* (Constantiam) *Rex ipse* (Tancredus) *debito cum honore* (à Salernitanis missam) *recipiens, magnis ornatarum muneribus, in Allemanniam ad Imperatorem remittit.*

ILLUSTRIS
R E X A N G L I Æ

à J E R O S O L Y M I S rediens captus præsentatur
AUGUSTO.

Cæsar ut fugeret leges, tuus Anglia Princeps
 Turpis ad obsequium turpe minister erat.
 1045 Quid prodest versare dapes? Ærvire culinæ?
 Omnia quæ fiunt, Cæsar in orbe videt.
 Rex sub veste latens, malè nam vestitus ùt hospes
 Captus defertur Cæsar ante pedes.
 Cæsar Cæfareum vocat ad se more senatum,
 1050 Conveniens Regem, talia, questus, ait.

Quis tibi posse dedit, nostrum saturatè cruoris
 Nostros nocturna perdere fraude Duces k?

Parco

k *Cæsaris ut fugeret - - perdere fraude Duces.*] Nihil enucleatius ad hæc illustranda adferri potest, quam quod *Otto de S. Blasio* cap. 38. de tota hac historia retulit, ita ut illius verba, licèt longiora, his subtexere haud dubitem: „Hæc tempestate Rex Anglorum Richardus de expeditione transmarina rediens, per „Unga-

Parco tibi, jam liber eas in sanguinis hauſtum;

Nam tua Jeruſalem dextra redemit humum.

1055 Spectat adhuc certè reditus Trinacria noſtros l,

Quæ tibi ſub falſo munere præda fuit.

Nam fallis miſerum ſola formidine Regem

Diffimulans bellum jura ſororis agens.

Te poſtquam vicit multo Tancredus in auro m,

1060 Auſus es in noſtrum juſ perhibere fidem.

Rex

„ Ungariam in fines Ducis Leopoldi, paucis comitatus, devenit, memorque inju-
 „ riarum eidem Duci apud Accaron à ſe exhibitarum, ipſum nimis metuentem,
 „ dimiſſo Regali obſequio, privato habitu furtim celeriterque tranſire cupiens, in
 „ quoddam diverſarium apud Viennam civitatem neceſſitate prandii divertit, ſociis
 „ præter paucos à ſe dimiſſis: Itaque *ſervili opere, ne agnoſceretur in coſſione*
 „ *pulmentorum per ſe datus operam, altile ligno affixum propria manu vertens aſſabat,*
 „ *annulum egregium digito oblitus.* Quidam igitur de familia Ducis, qui cum Duce
 „ apud Accaronitas viſum Regem notum habebat, de civitate fortuito egreſſus, *taber-*
 „ *nam Regali coquo inſignem,* intravit, & ex conſideratione annuli ipſum reſpi-
 „ ciens & recognoſcens, agnitum diſſimulavit; concitoque curſu in civitatem re-
 „ verſus, Ducem qui tum fortè aderat, de præſentia Regis certificans, admodum
 „ exhilaravit; Igitur ſine mora aſcenſis equis cum frequentia militum Dux accur-
 „ rens, Regem frixam carnem manu tenentem captivavit, irriſumque tali opere
 „ in civitatem duxit, eumque arctiſſimæ cuſtodix mancipavit, digna recompensa-
 „ tione reddens ei quod meruit.

l Spectat - - veſtros,] Spectat pro Exſpectat. Pro veſtros lege noſtros.

m Qua tibi - - in auro,] Cùm annò 1190. Richardus Angliæ Rex, claſſe ſua in Aſiam proſecturus, in itinere ad Tancredum Siciliæ tunc imperantem, divertiſſet, cùm ut ipſe verbis quidem præ ſe ferebat, quò & Tancredum & ſororem ſuam Joannam, quæ olim Guilelmo II. nupta fuerat, officioſè ſalutaret, re autem vera, ut ingentem pecuniæ ſummam, quâ haud dubiè ad tanti itineris, tantiſque belli ſumptus ferendos, indigebat, à Tancredo, Siculiſque nomine dotis, ſorori ſuæ debita, extorqueret: Meſſanenſes, nam ibi tum appulit, id ſentientes, tumultum moverunt, omnesque Anglos ex urbe ſua ejecerunt: quâ re incenſus Richardus, tantam injuriâ vindicaturus, armatâ manu Meſſanam, ante quam caſtra ſua poſuerat, ingredi ſtudebat; Tancredus, ut ingruentem tempeſtatem evitaret,

Rex ita respondit tollens ad fidera palmas,
 A meritis, inquit, collige digna Deus.
 O Deus omnividens hominum qui cernis abyssum,
 Qui terra qui mare concutis, astra legis,
 1065 Quàm benè respondes patientibus ardua prole,
 Sic tuus emeruit miles ab hoste capi.
 Hinc, ait, ô Cæsar, quod opus, quæ causa, quis actus?
 Me nunc incusant, rem modò causa ferat.
 Sum reus, auctor abest, nec adest, sed abesse necesse est,
 1070 Quisquis erit, vires Regis & arma probet.
 Salva pace tua veniat, qui pugnet & instet,
 Objectis faciens ensis utrique fidem. n

An

taret, ad *Richardum* properat, eique persuadet, id non suo jussu, sed paucorum civium contumaciâ factum esse, cunctaque, prout imperasset, se acturum pollicetur; cujus atque *Philippi* Galliarum Regis, qui & ibi cum classe aderat, precibus victus, ab urbe recessit: Sed ubi *Richardus* (hæc sunt verba *Fazeli* de Rebus Siculis *Poster. Decadis* l. 8. cap. 6.) ludificari se ab oppidanis cognovit, indignatus, admotis confestim ad muros scalis, injectoque portis igne, tanto impetu per unius diei spatium urbem insecravit, ut disiectis manibus, portisque revulsis, urbe tandem sit potitus, magnâ civium strage editâ, quam major etiam cædes fuisset secuta, nisi victor civium motus, receptui canere jussisset: sedato tumultu, & civibus aliquot seditionis auctoribus morte multatis, *Tancredus* non multò post affuit, & pecuniâ mutuo à mercatoribus acceptâ, redditâque *Joanna Regina* dote, pacem cum *Richardo* firmavit &c.

n Salva pace - - ensis utrique fidem.] Hos versus explanatiores reddunt verba illa, quæ in pictura, ex adversum posita, leguntur, in qua Imperator *Henricus* sellæ insidet, & *Richardus* Rex coram illo stans, manum stricto gladio armatam protendit, his adjectis verbis: *Rex Anglia de morte Marchionis accusatur, quod abnegans se ensiva manu excusaturum promittit*; per *Marchionem* intelligit *Ducem Leopoldum*; qui duo cum jam olim in *Palestina* inter se obtrectassent, & Rex inimicitiam suam erga *Ducem* palam præ se ferebat, tantò magis suspicionem movit, quòd jam redux factus, fines Ducis ipsamque illius imperii sedem *Viennum*, ingressus sit, quasi vitæ ejus insidiatus fuisset; Ille verò ad innocentiam suam coram omnibus testandam, sed inprimis ut eam Cæsari tanquam *Judici* probaret,

An pugnare meo solus cum Cæsare veni?
 Absit, in hac humili veste quis arma movet?
 1075 Et si cum Dominô mundi pugnare licebit,
 Unde michi veniet miles, & unde pedes?
 O decus imperii, nec me sine iudice dampnes,
 Nam tua iudicii crimine jura carent.
 Me tibi committens, tuus oro mitius in me
 1080 Quam meritum nostri postulet ensis agat.
 Flectitur hac humili prece, quem non mille talenta o,
 Nec Summi potuit flectere carta Patris. p
 Imperio postquam jurans se subdidit, inquit,
 Vivat in æternum lux mea liber ero.

baret, vanum imputati criminis auctorem ad singulare certamen, pro illorum temporum recepta consuetudine, provocat.

o *Flectitur - - quem non mille talenta.*] Non tamen sine redemptionis pretio evalisse Regem, *Otto de S. Blasio* citatò locò apertè declarat: „ Imperator itaque captum Anglorum Regem audiens, missis ad Ducem nunciis Regem „ sibi præsentare jussit, præsentatumque WORMATIAM asportari, vinctum ferroque „ onustum præcepit, dans sibi induciis deliberandæ redemptionis: ad quem multi „ suæ terræ majores visendi gratia venerunt, & diversas rerum species Domino suo „ obtulerunt. Itaque pro captivatione peregrini Regis *Leopoldus Dux à Summo „ Pontifice excommunicatus*, ne simili ausu peregrini sancti sepulchri à quoquam „ impetiti, à subventione transmarinæ Ecclesiæ deterrerentur. Tandem datis in „ redemptionem suam Imperatori multis millibus centenariorum auri & argenti, „ nec non & Duci Leopoldo auro & argento pro libito collato, eisque pace & re- „ conciliatione sacramento ab eo firmata, captivitate exuitur, sicque multatus „ rediit in terram suam.

p *carta Summi Patris.*] Pontificem id factum Leopoldi Ducis iniquo animo talisse, ex supra ab *Ottbone de S. Blasio* allatis, intelligitur.

DIOPULDUS

aggrediens

SCM. GERMANUM,

Equum suum à tribus Rusticis digladiatum amisit, &
villam viriliter cepit.

1085 **I**Ntereà Dipuldu ovans armenta capiscit q,
Virtutis sequitur gratia diva virum.
Castra superba cremat, capit oppida, territat urbes,
Ad Tancridinam quæ rediere fidem.
Sub pede montis adest uberrima villa Casini,
1090 Quæ nec pastori credere cauta fuit.

Hanc

q armenta capiscit,] Lege capeffit, etsi inusitatum sit probis scriptoribus dicere armenta capescere pro capere, pervulgatum verò capescere Rempublicam, pugnam, arma &c. Non tamen hic dissimulandum, veteres membranas *Biblioth. Publ. Bern.* cum hæc vox occurrit, ferè semper scribere, *capescere*, uti & *Bucurinus* in Velleji Pat. Codice l. 2. c. 94. invenit, *capescere cepit Remp.*

- Hanc ferus invadens Dipuldu ab aggere dextro,
 Dissipat instantes, ut leo magnus, oves. r
 Cujus ab agricolis circumdatus à tribus horum,
 In triplici cultro digladiatur equus.
- 1095 Stans pedes, ense pedes duos detruncat & armos,
 Se fore Dipuldu clamat, & ense probat.
 Ut trepidant volucres, Jovis in quas fulminat ales,
 Ut lepus algescit, lapsus ab ore canis.
- Non aliter gens illa timet victoris ab ense,
 1100 In Diopuldeo nomine victa cadit.
 Subditur imperio sacrati villula castris,
 Et facit invitam dextra coacta fidem.
- Idem post modicum paucis comitatus alumpnis,
 Exiit à Castro, fortis agebat iter. s
- 1105 Illo fortè die propriam Comes ibat in urbem t,
 Ibat in adversum forte latente virum.
 Ex hac Dipuldu, Comes ex hac obvius ibat,
 Alter in alterius nescius ibat iter.
- Ventum est ad faciem, fit clamor vocis utrimque,
 1110 Confractis sudibus tela reclusa micant.
 Hic ferit, ille ferit, cadit hic, super hunc stat & ille
 Dentipotens Comitem denique vicit aper.

Hic

r ut leo magnus, oves.] Quintus Smyrn. l. 3. v. 496. eadem comparatione utitur:

i. e. *Οἱ σε πάρος φοβέοντο, λείον' ὡς ἄλλα μῦθον.*
 Qui antea te fugerunt, ut discolores leonem oves.

s fortis agebat iter.] Legendum puto fortis: non enim conjicere valeo, quid sit fortis iter.

t Comes ibat in urbem,] Est Richardus Acerrarum Comes prælio à Diopuldo, vel rectius à Theobaldo captus; de qua re vide paulo infra Ottonem de S. Blasio.

Sic Diopuldeos vir quisque suum ligat hostem,
 1114 Captivosque ferunt in sua castra u viros.

u *Captivosque ferunt in sua castra viros.*] Mirum, qui factum sit, ut post hunc versum secundus liber incipiat, cum ab initio libri, nulla primi fiat mentio: verum hujus loco statim in fronte ante primum versum *Dux ubi Roggerius Guiscardi clara propago*, legitur: *Incipit prima primi Regis Siciliae particula*: quod incuria non tamen nostra sed Exscriptoris pro Indice praepone negligens fuit.

Expli-

Explicit

LIBER PRIMUS,

Incipit

SECUNDUS.

UT pius armipotens fugat omnem lætus eclipsin,
 Reddit & Experios in sua jussa Deos. ∞
 Imperat hinc puppes animosus ubique parari,
 Nec mora quæ fiunt vix capit unda rates.
 † Marchio quinque minus transmifit mille carinas,
 Auftrinus totidem miferat octo minus.

Turi-

x *Experios in sua jussa Deos.*] Lege *Eſperios*, ut ſupra *texta* pro *teſta*.
 ESPERII DII aut ſunt Italiæ Principes, qui redeunte cum validiſſimis copiis in
 Italiam Cæſare, partim armis ſubacti, partim verò in fidem accepti fuerunt; aut ex
 veterum conſuetudine ita loquutus eſt, qui urbem aliquam oppugnantes, nil prius
 neque antiquius putabant, quàm Deos illius urbis tutelares compoſitò carmine evo-
 care, ut, relictis prioribus ſuis ſupplicibus ac clientibus, ad ſe tranſcant, pinguio-
 ra atque opima magis ſacrificia, ædes ſplendidioreſ, unò verbò rem magis auctam
 illis pollicenteſ; hoc ni factum ſit irritos omneſ ſuoſ laboreſ, vana ſua, quæ ſta-
 tuiſſent, opera futura arbitrabantur. Inde *Tyrrii*, cùm Alexander Magnus eorum
 urbem terra marique obſidione cinxiſſet, ſimulacrum Herculiſ, cujuſ numini ur-
 bem dicaverant, aureâ catenâ devinxerunt. Curt. l. 4. c. 3.

- Turineus centum septem minus æquore classes
 Annumerat, Scavus non minus æquor arat.
 Bavarus everfat centeno Remige Pontum,
 10 Alfaticusque pari Remige spumat aquas.
 Ter quater octo rates portantes agmen equorum
 Belgicus, & totidem linthea Saxo tulit. y
 Mille rates, ter quinque minus, Pomeranicus armat,
 Flandricus æquoreas fulcat amicus aquas.
 15 Sex decies Ligur ventis dedit ampla secundis,
 Vela, Secolfaticus 2 per freta longa volat.
 Mille viros ætate pares Burgundia mittit,
 Mittit victrices Tuscia mille manus.
 Mille quidem clipeos Jovis arma Suevia gestat a,
 20 Mille faretratos magna Boëma viros.

Mille

y *linthea Saxo tulit.*] *Linthea* pro *velis*, & *vela* pro *navibus*.

2 *Secolfaticus*] Quis *Secolfaticus* ille? ego *Holfatia*, Principem intelligo, qui, quoniam ex ultimis Germaniæ finibus copias suas auxiliares Cæsari in Italiam transmiserat, non immerito *per freta longa volasse* dicebantur; adeo ut *per freta longa* intelligantur maria longinqua, longè ab Italia remota.

a *clipeos Jovis arma gestat*,] *Jovis arma* putabantur tonitrua, fulgura sed præcipue fulmina, quæ hic, nisi valdè improprie, in *Suevis* militibus locum habere nequeunt; melius fortè intelligitur invictum illorum robur, atque virtus, quâ veluti fulmine cuncta prosternunt atque disjiciunt. Ego verò ad morem illum vetustissimum hæc verba refero, quò clypeis veterum Heroum varia cum animalium tum aliarum rerum, imò ipsorum quoque Deorum figuræ insculptæ fuerunt, unde etiam *Insignia* gentium atque familiarum hodiè *Arma*, Gallis etiam *les armes*, Germ. *Waapen*, & rectius *Waaffen*, dicta, originem suam traxerunt. Quem morem jam in Cana atque ultima antiquitate, Trojanorum quippe temporibus, obtinuisse *Virgilius* l. 7. *Æn.* v. 57, 58. memorat,

Pulcher Aventinus, clypeoque insigne patrum

Centum angues, cinctamque gerit serpentibus hydram.

Quæ ut alia plurima imitatus est *Silius* Ital. l. 2. v. 158. &c.

Mille corruscantes mittit Lotharingia cristas,
 Mittit & ignivomas Anglia mille manus.
 Mille Polona viros nitidis præsentat in armis,
 Francia mille boum bellica terga tulit.
 25 Mittit Silvicolæ Brabantia tela Dianæ,
 Balistas lectos Frisia mittit humus.
 Bis duodena Ducum superum sol regna vocavit *b*,
 Per mare per terras numina Cæsar habet.
 Lætus in Apuliam properat, primoque Salernum
 30 Appetit *c*, urbs meritò depopulanda suo.

Vul-

Centum angues idem Lernæaque monstra gerebat
 In clypeo, & sectis geminam serpentibus hydram.
 In hanc ergo sententiam capienda authoris verba: Suevos clypeos, *armis Jovis*,
 id est fulmine insignitos, gestasse.

b Bis duodena Ducum superum sol regna vocavit,] Nisi legas *Sal*, de omni
 versùs sensu actum esse videtur. *Sal superum* est *Mare superum*; ad cujus oram
 maritimam expugnandam variarum gentium atque regnorum Duces convolaverant.
 Vel quod demum mentem meam subit, *Superum sol* duplici sensu tolerari potest,
 si accipias gignendi casu *Superum* i. e. *Superorum*, sive *hominum*, ut aut opponan-
 tur inferorum ac demortuorum Manibus, aut quia superant adhuc, ac vitali aurâ
 fruuntur, & superstites sunt, ita dicti; vel *Superum sol* i. e. Jupiter, sive Deum
 hominumque Pater & Rex, quò invidendò nomine sæpius à *Petro* nostro *Henricus*
 appellatus fuit; quòcunque verò modò accipias, hic sensus emergit: Cæsarem *Hen-*
ricum viginti quatuor diversos populos ac regna, suo quæque Principi parentia,
 sibi que cum focia tum juri suo subiecta, ad bellum *Tuncredo* inferendum, concitasse.

c Lætus in Apuliam - - Salernum appetit,] Hanc, iteratâ *Henrici* in
 Italiam expeditione, variorum locorum factam expugnationem, malo veterum Hi-
 storiorum quàm meis verbis exponere: *Otto de S. Blasio* cap. 39. *Eodem anno*
 (1193.) *Henricus Imperator contraclô exercitu secundâ vice Alpes transcendit*, &
in Campaniam arma convertit, in quò itinere Richardum de Scerre Comitem ditif-
issimum (is est *Richardus Acerrarum Comes*, qui plurima mala in domum Cæsaris
 intulit; ideoque eò magis hæc *Blasii*, de miserando ejus exitu, verba inferenda
 duxi, quod *Ebulo*, ob rationem inferius adferendam, nihil de illius morte memo-

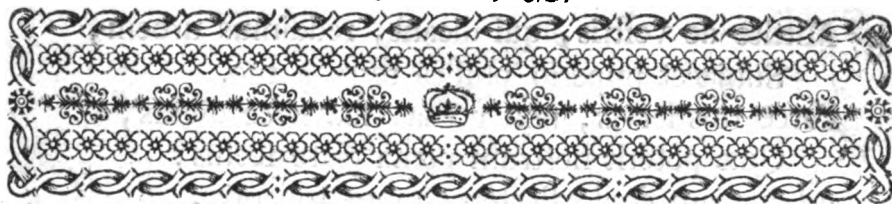
ret,

Vulneris elapsi memor est quandoque cicatrix,
Qui spuit in cœlum polluit ora fui.

ret) à Theobaldo de Reggastart captum sibi que presentatum, apud Capuam patibulo suspendit, capite deorsum versò. - - Deinde omnes civitates Campanie Apulieque aut expugnatas destruxit, aut in deditionem accepit; inter quas præcipue SALERNUM, Barletum, Barram &c. Cum hoc congruit Chronicon Fossa Nova, licet in anno dissentiat: An. 1194. Imperator preparato magnò stoliò (i. e. Classe, à Græco σάλος) per mare misit in Siciliam, ipse cum magnò exercitu per terram veniens, Campaniam applicavit - - postea ivit SALERNUM, & fecit magnam partem murorum diruere, & omnes homines, quos ad manus potuit habere, captivavit, & totam civitatem expoliavit, pro vindicta uxoris sue, quam dederat Regi Tancredo, & sic transiit in Siciliam.

Haud

Haud procul armipotens *d*, venit Archilevita Salernum,
 Cum quo tui nomen *e* Guarna Philippus erat.
 35 Sic ait, ô Cives ego sum qui multa laborum
 Pondera portavi, multa timenda tuli.
 Nunc redeo salvare meam, si creditis, urbem,
 Credite Concivi, credite, vera loquor.
 A Domino factum est, pro vobis exul ut irem,
 40 Joseph nunc vobis pacifer alter ero.
 Peccastis graviter, peccatum noscite vestrum,
 Nam mens fessa sibi *f* grande relaxat honus:
 Jam propè Cæsar adest, jam Cæsaris arma coruscant,
 Jam vexilla micant, jam sua signa tonant.

Mit-

d *Haud procul armipotens* &c.] Cum haud procul à Salerno Cæsar omnia latè igne ferroque depopulatus esset, ad ipsam urbem *Salernum* victricia arma iratus convertit, quam tamen Episcopus *Salernitanus*, Cæsarem in Germaniam & nunc quoque ejus castra sequutus, antè ingressus est, ut cives suos oratione ad anteaكتورum poenitentiam adduceret, illisque persuaderet, veniam à Cæsare supplici ore precibusque non fictis expetere.

e *Cum quo tui nomen* &c.] Interpunge & lege: cum quo, cui nomen *Guarna Philippus*, erat. Quis verò ille sit, nescio.

f *mens fessa sibi*] Leg. *fassa*. i. e. Quæ non solum sibi sceleris sui conscia est, sed & illud ore cordeque suo fatetur; ad severam *Catonis* regulam, qui sibi atque animo suo nullius unquam delicti gratiam fecit.

Q

45 Mittite de vestris, qui dicant, reddimus urbem,
 Subjacet imperio phisica terra g tuo.
 Parce tuis servis, non pœna, sed nece dignis,
 Quæ poterit nostrum pœna piare scelus?
 Ad veniam credo flectetur more tonantis,
 50 Vobiscum faciens absque rigore pium.
 Ut Nazarenus Deus à Patre natus in orbem
 Venit, in humano tegmine factus homo.
 Ipse quidem tota cum majestate futurus,
 Pro meritis jādex omne piabit opus.
 55 Sic meus armipotens b primò pius atque benignus,
 Nos adiit, sed nunc ut grave fulmen adest.
 Jam non multa loquar, quia jam Nuceria sentit i,
 Quæ loquor, urbs vestra mane videbit idem. k

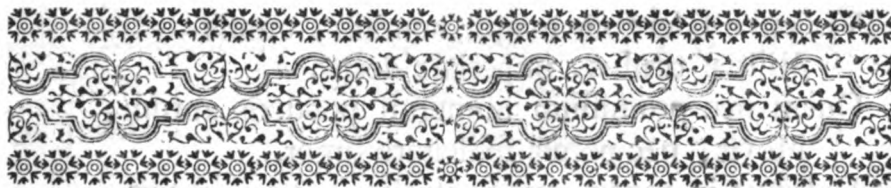
g *phisica terra*] Quid per *physicam terram* intelligat, aut cur Salernum ita vocitet? haud facile conjectu est: Ego ita cenfeo, *Salernum* ita vocari, respectu civium, quia esset eorum patria, & natale solum, à Græco *φύς* vel *φύσις* derivatum, uti apud Euripidem in *Alceste* v. 290. Pater vocatur *ὁ φύς*, & v. 294. ib. dicitur, *ἄλλοι φύσις τῆς* i. e. alios genituros liberos.

h *Sic meus armipotens &c.*] Cæsar meus prius urbem nostram amicè benigne-que invisit, & uxorem suam nostræ fidei credidit, nunc autem, ni seriâ pœnitentiâ eum antevertatis, ob malè facta omnem iræ atque ultionis suæ tempestatem in vos effundet.

i *Nuceria sentit*,] Intelligit *Nuceriam* Campaniæ, nam & aliæ cognomines urbes in Italia erant.

k *Qua loquor urbs - - videbit idem.*] Post hunc versum, qui ultimum paginæ locum occupat, *Bongarsius* sua manu adscripsit: *Il y a du deffaut en c'est endroit, car la ville de Salerne fut prise.* Certè hiatus in codice non solum in Historia, quæ manca hic est, apparet, nihil enim de *Salerni* expugnatione, nihil de morte Tancredi memorat, & in sequentibus statim à devictâ jam *Sicilia* orditur; sed etiam deploranda vestigia duarum recisarum paginarum remanent, quæ multum damni, multumque desiderii illorum temporum historiæ cupidis reliquerunt.

Interea

Interea 'Siculis solo terrore subactis,
 60 Dux ratis Augustæ Cæsaris urget iter.
 Ut properet, scribit, quia jam Trinacria victa est *l*,
 Quod puppes profugô Rege redire rogant. *m*
 Jam satur à miseræ spoliis exercitus urbis,
 Fastidit victa, victor in urbe moras.
 65 Mane datô signô, tunc Calandrinus in alto,
 Militiæ socium circuit agmen equo.
 Imperat, ut properent, tutum est properare Panormum,
 Nec mora Teutonici iussa jubentis agunt.
 Est data Dipuldo renovandi cura Salernum *n*,
 70 Nec non totius tradita jura soli.

Vir

l Dux ratis Augustæ - - Trinacria victa] Dum Cæsar in Apulia & Salernitana aliarumque urbium expugnatione moratur, classem ex tota fere Europa contractam in Siciliam præmiserat, ipse verò, si in Italia debellatum esset, cum exercitu suo in Siciliam transmittere decrevit: Id cum ex voto successisset, & Præfectus classis solò terrore Cæsariani nominis totâ Insulâ potitus esset, litteras ad Cæsarem misit, ut ipse subsequatur, & Siciliæ imperium capeffat.

m puppes - - rogant.] Classiarii milites, vel potius præfecti, quorum ibi magna multitudo erat, devictâ Siciliâ, petunt, ut ipsis in patriam reverti liceat; tantò magis quòd Rex *Guilelmus*, nam *Tancredus* pater ejus jam mortuus erat, profugisset.

n renovandi Salernum,] Muros & ædificia diruta reficiendi.

Q 2

- Vir puræ fidei, vir magni nominis, omnis
 Militiæ titulus, imperiale decus. o
 Quem nec promissum numerosi ponderis aurum,
 Movit, nec potuit sollicitare timor.
 75 Hostibus in mediis quam plurima castra subegit,
 Egregius, alacer vicit in ense viros.
 Cujus virtutis præconia vidit Aquinum,
 Quo vicit victor milia quinque virum.
 Vera loquar, falsumque nichil mea Musa notabit,
 80 Nec mea Romanas fistula fallit aves.
 Quodam fortè die veniens Dipuldus ab Archi p,
 Colligit in multos fulmifer arva sinus,
 Innumeras prædatur oves, capit agmen equorum,
 Agricolas multos, & juga mille boum.
 85 Quæ venale genus factum vice Pastor agebat,
 Heu heu Dux prædæ vile lupanar q erat.

Cum

o *Vir puræ fidei - - Imperiale decus.*] Hic Dipuldus, quem *Otto de S. Blasio* supra cit. vocat *Theobaldum de Reggatar* erat Marchio Imperii Romani, vir acer, strenuus, & rei militaris adprimè peritus; cui Cæsar ob egregia merita, quæ ei in hac & superiori expeditione præstiterat, & *Salernitanum* Principatum, & *Richardò* Acerrarum Comite sublatò, illius Comitatum dono dederat. vid. *Richardus de S. Germ.* ad annum 1197.

p *veniens Dipuldus ab Archi,*] Erat Castrum Apuliæ longè munitissimum, quod Theobaldus cum præsidario milite tenebat, etiam eò tempore, quò res Cæsarianorum retrolabi viderentur; inde *Richardo de S. Germ.* apud Carus. vocatur *Castellanus Roccæ arcis.* p. 549.

q *Dux prædæ vile lupanar*] Quid hæc verba sibi velint, docet à latere posita figura, tres enim meretrices, elatis in altum pedis pastoralibus, armenta atque pecorum gregem ante se agunt, supra quarum capita hæc leguntur: *Meretrices ducunt prædam.*

Cum victor tandem castrum faturatus adiret,
 Spectat in adversum millia quinque viros.
 Qui prædam certare parant, stringuntur in arma,
 90 Et tamen expositos Guido retardat equos. ^r
 Tunc Dipoldus ait, michi fors quod fera videris,
 Hoc mens, hoc animus, hoc mea vota petunt.
 Me probet esse virum contra, quicumque coruscat,
 Ex hinc ad socios talia verba dedit.
 95 Nec vos aspectus numerosi terreat hostis,
 Femineos tellus parturit ista viros.
 Ad speculum natos effeminat umbra quietis,
 Quos alit in teneris dulce cubile rosis.
 Hi Tancridini, fumus & nos Imperiales,
 100 Hi pecudes, sed nos dicimur esse fues.
 Sus agat in pecudes, & eas & vellera portet,
 Audaces sequitur fors bona ^s sæpe viros.
 Haftenus innixus clipeo, commissus & hastæ,
 Dum ferit everfos terga ferire pudet.
 105 Mille viros flexa procer unus inebriat hasta,
 Et ligat & tondit mille vir unus oves.

Mille

^r *Guido retardat equos.*] Et hæc ex eadem figura explicanda, ubi ingens equitum turma comparet, quam alia laxatis equorum frenis insequitur; supra priorem hæc verba leguntur: *Guido de Castello veteri volens prædam eripere in fugam versus est*: Supra alteram priori turmæ instantem, *Diopoldus*.

^s *Audaces fors bona sequitur* &c.] Virgilianum est, *Audentes fortuna juvat*, lib. 10. *Æn.* v. 284. ad mentem *Catonis* apud Sall. in *B. Cat.* c. 52. *non votis neque suppliciis muliebribus auxilia Deorum parantur, vigilando, agendo; bene consulendo prospera omnia cedunt.*

Q 3

Nec tango, quod Neapolim devicit inermis,
Quod loquar expertum terra Laboris habet.

t *Nec tango - - terra Laboris habet.*] i. e. Non illa nunc attingo, quæ ad Neapolin gessit: quæ hîc *Ebulo* Theobaldo, id *Richardus de S. Germano* ipsi Henrico tribuit p. 551. *Henricus - - TERRAM LABORIS* ingrediens, *Neapolim* recipit, *Salernum* sibi venientem vi cepit, ac suis dedit in directionem ac pradam.

SERE.

SERENISSIMUS IMPERATOR HENRICUS

FABARIAM veniens, Nuncios ab Urbe PANORMO
recepit.

110 **I**Ntereà Cæsar superatô Calabre totô u,
Venit ad infanas indubitanter aquas.
Classibus expositis, furiosas transfretat undas x,
Post hæc Messanæ paulò moratus abit.
Fabariam veniens Socerum miratus, & illam y
Delectans animos nobile laudat opus.
115 Legati quem præveniunt ex urbe Panormi,
Debita commissæ verba salutis agunt.

Expo-

u *superatô Calabre totô &c.*] *Ottob de S. Blasio c. 39. Itaque tota Apulia cum Campania in provinciam redacta, in CALABRIAM & Siciliam copias transposuit. ubi rectius legeretur, per Calabriam in Sic.*

x *infanas aquas - - furiosas undas,*] propter infames illos scopulos Scyllam & Charybdin, qui navigantibus sunt periculosi.

y *Fabariam - - Socerum miratus &c.*] *Rogeriun.* Constantiæ patrem intelligit, qui Fabariam ædificiis ornavit, & inter cætera insigne aliquod opus, quod ob artem atque pretium omnium oculos atque mentes, sed præcipuè Henrici, in admirationem traxit, extruxisse videtur. Laudat ergo Cæsar & illam, nempe Fabariam, & illud nobile opus, quod tantum inter alia illius urbis opera caput extulit.

Quantum lenta solent inter Viburna cupressi.

- Exponunt animos populi, mentesque feras,
 Affectum juvenum, propositumque fenum.
 Ore ferunt uno, tu sol, tu lumen in orbe,
 120 Tu spectata dies, qui fine nocte venis.
 Tu regni tenebras, armatâ luce fugabis,
 Discutiens lites copia pacis eris.
 Qui mundum sub pace ligas, qui bella coherces,
 I nes ita qui & Regum sub pede colla teris.
 125 Quis Rex, quis Princeps, quis Dux tua jussa recusat?
 Quis valet armato Cæsare bella pati?
 Nam servire tibi mundo regnare videtur,
 Major in hoc magno Cæsare a Cæsar eris,
 Heu profugus nostram dimisit Regulus urbem,
 130 Radicem colubri CATABELOTTUS b alit.

Cæsar

z *I nes ita qui* &c.) Quis usquam Hariolus divinare posset, quid hæc verba valeant? et si verò legas *nos*, nullus tamen inde sensus emergit, nisi hic sed planè coactus: *Nos nostraque colla ita premis ut aliarum Gentium & Regum*; hoc enim Tyrannum argueret; at mollius interpretare verba: *Nos nostrosque tua commendamus fidei, in nos solus exerce omne imperium: in cuius rei ac sinceri nostri animi, Numini tuo devoti, testimonium, nos coram te in terram ad pedes tuos prosternimus, quibus, si libitum fuerit, colla & cervicem nostram calcare poteris*; & hoc etiam figura adjecta velle videtur: in qua Imperator sellæ Regiæ insidet, & duo *Panormitanorum* legati, flexis genibus libellum ei supplices porrigunt. Majori id quidem jure in defectores & seditiosos facere potuisset Henricus, quam olim Alexander Pontifex in Fridericum Henrici patrem, quæ tamen historia omnis fabulæ adfinis est.

a *Major in hoc magno Cæsare* &c.) Servire tibi, ea demum libertas est, quid dicam *libertas*? imperat, regnat, dominatur, qui tibi servit; & in hoc invitum aliàs & magnum illum *Julium Cæsarem* superas, qui enim illi serviebant, inviti, coactique & quasi reluctantes, grave illius servitutis jugum sentiebant, quod datâ occasione excutere, palam præ se ferebant.

b *Radicem colubri Catabelottus*) Erat validissima turris vel castrum, in quod se *Wilelmus* Rex cum fidissimis suorum conjecerat: huc pertinent *Chronici Fossa Nova*

Cæsar ubi tantæ fidei legata recepit,
 Pace triumphali mandat in urbe frui.
 Protinus edictum sonat Imperiale per omnes
 Ne quis præsumat, undè quærela venit. *c*
 135 Et pedes & miles cautè Pomeria servant,
 Cæsaris adventus nulla virecta gravet. *d*
 Hæc postquam præco clamandò circuit agmen
 Urbem pacifico milite Cæsar adit.

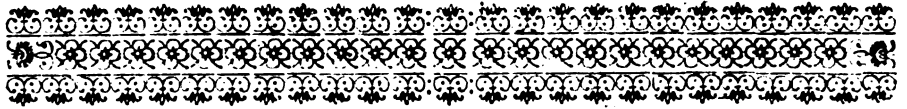
Novæ verba pag. 74. Collect. Carul. T. 1. Mense Decembri (anni 1194.) cum multis falsis promissionibus recepit Panormum, & Palatium, & cum multis fallaciis & deceptionibus & sacramentis abstraxit Regem Rogerium (in hoc falsus est author, Rogerius enim jam ante Tancredum mortuus erat) de castro CATABELLOTE, ubi ipse securè & abundanter in divitiis & cibaliis permanebat. Non tamen hic silentiò prætereundum est, figuram, modò memoratam, exhibere quatuor castella, quibus singulis sua nomina adscripta sunt: CATABELLOT, BICARIM, CATABUTUR, CALATAMET.

c Ne quis præsumat - - querela venit.) Ne quis tale facinus audeat, de quo jure aliquis conqueri possit; posteriores scriptores semper in malam partem hoc verbum acceperunt. Extropius l. 2. cap. 1. Præsumperunt tamen Tribuni militares - - iterum dignitatem, i. e. contra omne fas & voluntatem populi atque senatus potestatem suam Consularem denuò invaserunt. Salvianus l. 3. de Gubern. non omnes passim intrare præsumunt, nisi quos aut judex vocaverit, aut negotium traxerit.

d Cæsar adventus nulla virecta gravet.) Disjunge, vi recta; ac sensus erit: Cæsar cum copiis suis militaribus Panormum veniens, nemini recta bonaque agent, erit molestus, nullus vim nullus injuriam patietur, sed potius ut faustum sidus, omnibus propitius atque salutaris affulgebit.

R

Hæc

140 **H**Æc ubi Tancredi miseri miserabilis uxor
 Respicit, ut glacies manè novella rigat.
 Membra cruor, calor artus, spiritus ossa reliquit,
 Vix à femineis est recreata viris.
 At postquam sumpsit dubias in pectore vires,
 In lacrimas oculos solvit amara suos.
 145 Brachia jactat humo, quos læserat ausa precari
 Sanctos, nec Paulus, nec Petrus audit eam.
 Colligit inmeritum *e* perjuriam multa mariti,
 Et cædes hominum nequitiaque genus.
 Causatur *f* sua gesta prius, causatur & inde
 150 Perjuri tociens impia facta viri.
 Sic ait, ô utinam Lichio commissa manerem,
 Terrerent animos prælia nulla meos.
 Vir michi forsan adhuc superesset, & inclita proles
 Nunc Lichium tristis orba duobus eo. *g*

Vidisset

e Colligit inmeritum) Divide in *meritum*, i. e. quid ob perjuriam & malitiam mariti merita sit, secum reputat.

f Causatur) Accusat: aliàs apud idoneos scriptores significat, *prætexit*, *culpa sua prætextit*.

g Nunc Lichium tristis orba duobus eo.) Cùm *Wilhelmus* in arce *Catabelotta* cum matre se clausum teneret, Henricus de loci, & arte & naturâ munitissimi, expugna-

- 155 Vidisset nunquam visus Trinacria nostros,
 Nunc michi desertæ dos mea tuta foret.
 Quam citò falsus honôr nos deserit, & fugit omnis,
 Ut nova furtivus bruma liquefcit honor.
 Ardeat in medio Vice - Cancellarius orco *h*,
 160 Qui fuit exitii sedula causa mei.
 Quantum nequitix, quantumve tyrannidis ausus,
 Vir meus, in pœnas hæc tulit hora meas.
 Hei michi quid prodest, quod Rex tulit Anglicus aurum,
 Hei michi quid profunt, quæ tibi Roma dedi. *i*
 165 Thesauros exausta meos succurre relictæ
 Auxilium perhibe si potes ipsa michi.
 Cur tua carta virum tibi dantem dona sefellit,
 Hen tuus ægrotus regnat *k* & arma tenet.

Mortuus

expugnatione diffidens, ad artes, tantò Principe indignas, se adplicuit; pactum enim, solenni jurejurando confirmatum, inibat, quò *Wilelmo* Tarentinum Principatum, matri verò *Licii* Comitatum promittebat. Vid. *Gesta Innocentii* ad annum 1194. nihil autem illorum, quæ liberaliter pollicitus fuerat, præstitit; sed de hoc paulò infra pluribus agetur. Orbata autem per mortem fuerat, & *Tancredò* marito, & *Rogeriò* filiò.

h Vice - Cancellarius orco,] *Matthæus*, qui opportuna morte, pœnam, factis suis condignam effugit; id enim indicare videntur, & ipsa hæc *Sibilia* verba: & silentium Poëtæ nostri, apud quem nulla porro de *Matthæo* fit mentio, cujus triste fatum, si superstes fuisset, non prætermisisset; &, quòd ejus nomen inter eos, qui contra Cæsarem conjuraverant, non occurrat, quippe qui haud dubiè se socium criminis illis addidisset.

i quid profunt, quæ tibi Roma dedi.] *Richard. de S. Germano* p. 547. *Tancredus* Comes *Licii* ROMANA CURIA dante assensum, est per ipsum Cancellarium coronatus in Regem. Sæpè aliàs *Ebulo* Pontificem acriter perstrinxit, quod se largitionibus à *Tancredo* corrumpi passus sit, sic statim infra: *Cur tua carta virum tibi dantem dona sefellit.*

k Hen tuus ægrotus regnat] *Henricus Neapolin* circumfidens, morbo gravi
 R 2 impli-

- Mortuus hen, vincit, tuus æger in urbe triumphat,
 170 Sic tua decepit littera falsa virum.
 Hei michi nec tutum est Romanæ credere puppi,
 Quæ quas insequitur has imitatur aquas. *l*
 Nec michi Græca Nurus *m* prodest dulcissime fili,
 Quam nec adhuc visa fronte Philippus amat. *n*
 175 Ergò quod est tutum veniam summissa precabor,
 Effundens lacrimas Cæsar ante pedes.
 Singultus, lacrimæ, gemitus, suspiria, fletus,
 Hæc vir & hæc proles, hæc michi frater erunt.
 Pro me pugnabunt, pro me Dominumque rogabunt,
 180 Plus facient lacrimæ, quàm tela mea michi.
 Plus poterit pietas, quàm milia mille quiritum,
 Plus prece, quàm telis Cæsar habendus erit.

implicitus fuit, quare tùm coactus fuerat, obsidionem solvere, & in Germaniam, ad reficiendas exercitûs sui vires, reverti; quò casu omnes *Tancredini* effusè lætabantur, seque nunc certos solosque rerum Dominos existimabant.

l *Quæ quas insequitur has imitatur aquas.*] Romanus Pontifex mari *Siculo* similis est, in quò modò Halcyonia sunt, modò incumbente graviori vento sursum deorsumque miscetur; ita & ille, se primò nobis, pretiò redemptus, facilem, blandumque præbuit, mox verò, adventante cum exercitu Cæsare, illius partibus se levis adjunxit, nosque pro viribus suis insequutus est.

m *Græca mirus*] Rogerius Tancredi filius *Irenæ* Constantinopolitani Regis filiam duxit uxorem.

n *Quam - - Philippus amat.*] *Philippus* Henrici frater, & post eum Imperator Romanus creatus; Henricus, ut ait *Otto de S. Blesio* cap. 44. *Mortuò fratre Conradò Philippo, fratri suo, qui in Sicilia interim cum eo manebat, data sibi sponsa sua, filia Constantinopolitani Imperatoris, Ducatum Alemannie concessit, ipsiunque cum eadem sponsa sua in Germaniam destinavit.*

Postquam quæsta fui lacrimabilis omina fati,
 Ad Lichium veniam poscit itura suum.
 185 Impetrat & supplex nato veniamque Nepoti o
 Inde triumphantem fuscipit aula Ducem.
 Regia lætatur, tenebrarum nube fugatur,
 Exultans jubilos promeruisse dies.
 Cæsar ut accepit sceptrum regale potenter,
 190 Multiplicat Carolis nomen & omen avis,
 A vitiis mundat sacrata palatia Regum,
 Et Saturninos excutit inde dolos.
 Et Jovis & magni tempus novat Octaviani,
 Integra sub nostro pax Salomone redit.

Quæ

o *Ad Licium veniam - - veniamque Nepoti,*] Inter derelictionis leges,
 & hæc erat, ut Guilelmus *Tarentinorum* Principatum, mater verò ejus *Licii* Co-
 mitatum obtineret: verùm illaudabili exemplò usus, fœderis tabulas fregit. *Richar-*
dus de S. Germ. p. 552. paucis hanc *Henrici* perfidiam expedivit: *Imperator ipse*
securitate præstitâ recipit eam (Tancredi uxorem) & filium ad manus suas, quos
Muscancervelli custodiæ tradidit, & ex eis fecit suæ beneplacitum voluntatis. Lu-
 culentius verò & ad historiam explanatius *Otto de S. Blasio* cap. 41. *FILIUM Tan-*
credi Regis adhuc puerum in Rhetiam Curientem perductum, oculis privari, & in
castro Amiso, perpetuæ captivitati addidit, custodiri præcepit - - Reginamque
Apuliæ uxorem Tancredi SIBILIAM nomine, filiamque ejus apud Monasterium
Virginum, Hobimburch dictum, in Alsatia custodiæ mancipavit.

R 3

- 195 Quæ sub Tancredo dudum defuncta manebat,
 Cæsare sub nostro vivida facta viget.
 Cæsaris invicti pax nobis exit ab armis.
 Nostra stat in nudo Cæsaris ense salus.
 Putifares omnes claves *p* & scrinia portant,
 200 Adsignant quasquas fiscus habebat opes.
 Thesauros numerant, quos vermis araneus ille
 Hauferat, & frustra retia nevit apris. *q*
 Primus neutrorum claves escriniat *r* omnes,
 Alter Apodixas *s* explicat, alter opes.
 205 Hæc quantum Calaber seu quantum debeat ater
 Apulus, aut ficulus debeat orbis habet.
 Miratur Gazas, quas antiquissimus ardor
 Sortis in incertæ grande redegit honus.

Divitias

p *Putifares* - - *claves*] Leg. *Auriferas*; quoniam per illas Régales priorum Regum atque veterum Ducum Gazæ, aurumque & argentum reconditum recludebatur.

q *vermis araneus* - - *nevit apris*.] Quos thesauros *Tancredus* partim ipse cumulaverat, partim servaverat, *Henricus* verò Imperator Romanus illos jure suo abstulerat.

r *Primus neutrorum* - - *escriniat*,] *Masculino* genere vocem *clavis* sumit, cum alii *fæmininum* illi adsignent; quid autem sit *primus neutrorum* nescio; hoc sibi velle videtur: prima clavis arcam illam aperit, in qua reliquæ omnes reclusæ jacent: & hæc voce *escrinare* du FRESNII Glossarium augeri potest, est autem illud, quod quivis facile intelligere valet, *aperire*, *recludere*.

s *Alter Apodixas*, &c.] *APODIXA* du Fresnoy in h. v. est cautio de accepta pecunia, Gallis, *la Quittance*, idque *Cujacti* autoritate, & scriptorum testimoniis confirmat; hic autem videntur intelligi Litteræ, in quibus totius regni vectigalia ac reditus scripti continentur.

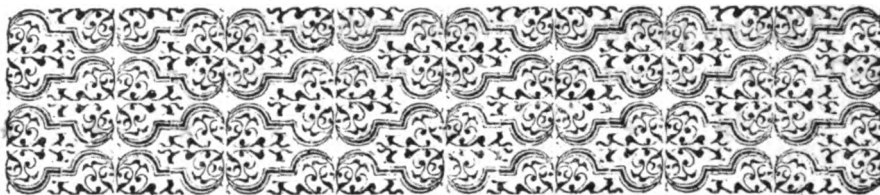
Divitias partitur eis, quos prælia nulla
210 Terruerant bellô, nec renuère mori. †

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

t *nec renuère mori.*] Bongarsius subscripsit *timuere*, & in ima pagina ejusdem manu hoc legitur, *en c'est endroit il y a quelque chose omise, car les Traîtres conjurèrent contre luy*: integra pagina deest, in qua omnis conjurationis ordo continebatur. Inspicienda hic figura, quæ multum lucis hiatui huic adfert.

At

AT Deus impatiens fraudis scelerisque nefandi,
 Publicat in lucem, quod tegit archa nefas.
 Nam nichil admittit felix fortuna sinistrum,
 Nec possunt quod obest prospera fata pati.
 215 Hæc tria felices comitantia Cæsaris actus,
 Quam benè dispensant, fors bona, fata, Deus. "
 Consciis archani quidam secreta revelat x,
 Et docet insidias enumeratque viros.
 Detegit & scriptum nocturnâ lampade factum,
 220 Quod docet in Caypha præfule posse capi.

O stu-

u *fors bona, fata, Deus.*] Non ex præceptis *Christiane* doctrinæ, sed ex profanorum Philosophorum hæc hausta sunt lacunis. Quid enim aliud sunt, fors & fata, quam æterna Dei voluntas & decretum, quod per varias temporum vicissitudines explicat, nobisque antea incognitum pro sua sapientia pandit.

x *Consciis archani quidam - - - revelat.*] Monachum fuisse, qui conjurationis insidias primus detexit, figura adjecta docet. Nihil aperti hic Itali scriptores de conjuratione illa memorant, nili fortè authoris *Chronici Fossæ Novæ* p. 74. verba huc adplicantur: *Hoc anno (1195.) Imperator Henricus per Sacramenta decepit Regem, & omnes Comites, & posuit eos in vinculis, & in ergastulis; & omne aurum & argentum, quod de regno ad manus habere potuit, congregavit, & per terras & per mare in Alemanniam misit, & ipse per terram reversus in Alemanniam, deducens secum ligatos Regem & Comites, & quamplurimos alios in captivitatē.*

O stupet armipotens famulos iratus iniquos,
 Ducit & in dubiam verba relata fidem.
 Postquam certa fides super his datur, indice scripto
 Conjuratorum dissimulatur opus. y

225 Curia contrahitur, resident in jure vocati,
 Quisque sibi dubitans, multa timenda timent.
 Jamque filere dato, folio redimitus ab alto z
 Exolvit querulo Cæsar in ore moras.
 Quis pro pace necem, vel quis pro munere dampnum,
 230 Aut quis pro donis dampna meretur, ait.
 Nec Christo Cayphas fecit, nec sævius Anna
 Quam michi conscriptæ disposuere manus. a

Proti-

y *Conjuratorum dissimulatur opus.*] Inter Conjuratos etiam *Margaritam* quemdam fuisse, cum ex superiori figura, tum ex *Ottone de S. Blasio* cap. 39. apparet, qui etiam ad hanc conjurationem digitum intendere, atque luculentius *Italicis* Scriptoribus, qui ex odio in Henricum eam dissimulant, loqui videtur: „ Optimates „ ultimâ desperatione adacti, dolè occidendum Cæsarem deliberaverunt: & ut hoc „ consequi valerent, se & omnia sua potestati ejus dederunt; quibus in fidem „ susceptis, familiariterque habitis, dolum & insidias eorum vincere statuit: . . . „ Denique se detectos minimè putantes, ab Imperatore citati convenerunt ad eum: „ quos omnes captos, in vincula conjecit, & exquisitis suppliciis affectos, misera- „ biliter enecavit; Nam *MARGARITAM* Archipiratam potentissimum illius ter- „ ræ Baronem, cum quodam Comite *RICHARDO* . . oculis privavit, & quem- „ dam læsæ Majestatis convictum, pelle exutum, decoriavit: quemdam regno ad- „ spirantem coronari, coronamque per tempora clavis ferreis transfigi præcepit; „ quosdam stipiti alligatos, piræque circumdatos exurens, crudeliter extinxit; quos- „ dam vecte perforatos, ventre tenus humo adglutinavit &c.

z *redimitus ab alto*] Regio diademate, vel coronâ caput circumdatus.

a *Quam mihi conscriptæ disposuere manus.*] *Conscriptæ manus* sunt convocati, congregati viri, uti hæc erat Romanorum vetus & solennis formula, ut senatores *Patres conscripti* vocarentur: vel *conscripti* hic intelligendi, quorum nomina Index *Monachus* Cæsari in litteris conscripta obtulit, quæ etiam statim subsequencia verba indignant: *quosquos littera læsa notat.*

S

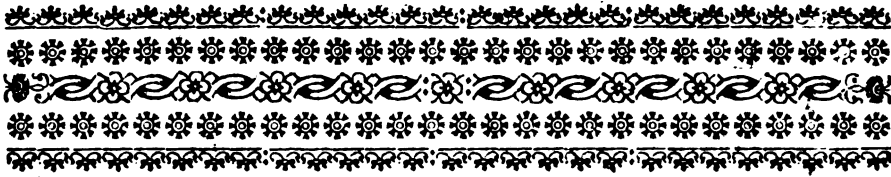
Protinus armiferis plenò jubet ore ministris,
 Ut capiant quosquos littera lecta notat.
 235 Qui citò mandatis implent pia jussa receptis,
 Infectos capiunt proditione viros.
 Dampnatos ex lege viros clementia differt,
 Et suffert pietas impietatis onus.
 In condemnatos meritum sententia tardat *b*,
 240 Quo datur, ut victos Apula dampnet humus.
 Quam Cæsar properans ex parte licenciat agmen,
 Ne gravet urbanos maxima turba fuos. *c*
 Bavarus & Scavus, Lombardus, Marchio, Tuscus,
 In propriam redeunt Saxo, Boëmus humum.

b meritum sententia tardat,] Sententia est: Cæsar non, uti meruerant, protinus poenam nocentibus repræsentat, sed sententiam mortiferam in aliud tempus differt.

c Ne gravet - - maxima turba fuos.] Ne tantorum virorum, quorum fama atque autoritas magna passim per Siciliam erat, suppliciis & *Panormitani* & reliqui *Siculi* exasperentur, & ad odium erga Henricum concitentur; facile enim conjicere poterat, horum mortem haud parvæ sibi invidiæ fore, præsertim si in omnium conspectu trucidarentur; inde satius duxit, eos secum in *Apuliam* victos ducere, ut ibi dirissimas poenas, quas jam animo suo illis delinaverat, subeant.

Venit

245 **V**enit ab experta nativi palma triumphi
 Per nova felicitis signa parentis habens. *d*
 Duxerat in gemitum præsentis secula vitæ,
 Quod fuerat fructus palma morata suos. *e*
 Senior ad fructus tantò constantior arbor *f*
 250 Natificat tandem sicut oliva parens.
 Cumque triumphator nudis jam parceret armis,
 Nascitur Augusto *g*, qui regat arma puer.
 Felix namque pater, sed erit felicior infans,
 Hic puer ex omni parte beatus erit.

Nam

d Venit ab experta - - habens.] Ad *Friderici II.* Henrici atque *Constantiæ* filii nativitatem hæc sunt referenda.

e Duxerat in gemitum - - morata suos.] i. e. Homines illius temporis ingemuerunt, quòd *Constantia* tam serò filium enixa fuerit, cujus partus toto orbi tam salutaris & faustus futurus esset, ut omnes vellent hunc filium citius in lucem procreatum fuisse.

f Senior - - constantior arbor] Intelligenda hic *Constantia* quæ jam natu major filium *Fridericum* peperit.

g Nascitur Augusto,] Annum natalem *Friderici II.* *Ebulo* his duobus versibus, in fine codicis scriptis, expressit:

Anno quinque minus numeratis mille ducentis,
 Cæsar regna cepit, & sua nupta parit.

- 255 Nam pater ad totum victrici cuspide partes
 Ducet, & imperium stare quod ante dabit. *b*
 Hoc speculatus Arabs, & idem suspirat Ægyptus,
 Hoc Jacob hoc Isaac à Daniele sapit.
 O votive puer renovandi temporis ætas,
 260 Ex hinc Rogerius, hinc Fredericus eris. *i*
 Major habendus avis, fatò meliore creatus *k*,
 Qui benè vix natus, cum patre vincis avos.
 Pax oritur tecum, qui te nascente creamur,
 Te nascente fumus, quod pia vota petunt.
 265 Te nascente dies non cœli fidera condit
 Te nascente suum fidera lumen habent.
 Te nascente suis tellus honoratur aristis,
 Suspecti redimit temporis arbor opes.
 Luxuriant montes, pinguescit & arida tellus,
 270 Credita multiplici forte repensat ager.
 Sol sine nube, puer nunquam passurus eclipsim,
 Regia quem peperit solis in orbe dies.
 A modo non timeam suspectæ tempora noctis,
 Per silvas, per humum, per mare totus eo. *l*

Nam

b imperium stare quod ante dabit.] Priora illa aurea tempora reducet, quæ regnante Rogerio fuerant, quibus Sicilia regnum, utpote florentissimum, vigerat.

i Ex hinc Rogerius, - - Fridericus eris.] A matre tua originem ducis à Rogerio potentissimo Rege, à patre verò ex Friderico Barbarossa fortissimo Imperatore genus trahis, ac utriusque avi mores virtutesque ipse quoque olim imitaberis. Respexit hic quoque ad Friderici nomen, quod ei ab avo paterno maternoque fuerat impositum, vocatus enim erat FRIDERICUS ROGERIUS.

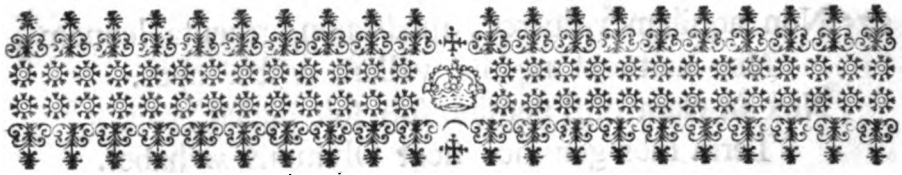
k Major - - avis, fato meliore creatus,] Avus ejus Fridericus, qui tot tantisque bellis districtus fuerat, sæpè cum adversa fortuna confictatus est, ita tamen ut nunquam animo fractus fuerit, sed ferocior semper hosti suo institerit. Sed tandem Deo, nequitiae hominum irato, volente, in Ciliciæ flumine interiit.

l per mare totus eo.] Lege, tutus.

275 Non aquilam volucres, modò non armenta leonem;
 Non metuent rapidos vellera nostra lupos.
 Nox ut clara dies gemino sub sole diefcit,
 Terra fuos geminos ficut Olympus *m* habet.

m Terra fuos geminos ficut Olympus] Sicut in cœlo magna illa duo lumina-
 ria Sol & Luna orbem univerfum fua luce colluſtrant, ita & Henricus cum filio,
 tanquam duo fulgentiffima fidera, fuo lumine, fuïs copiis, fuâque virtute fortiter
 & benignè cunctis mortalibus opitulabuntur.

- 280 **R** Es rata quam loquimur, quidam præsentat Yberus
 Piscem, qui nato Cæsare dignus erat.
 Quem puer accipiens benè dispensante magistrò
 Dividit.
 Pisce tripartito gemina sibi parte retenta,
 Quod superest patri mittit ab inde puer. »
 285 Maxima venturæ signans præfagia vitæ,
 Quod sibi detinuit Vesper & Ortus erit.
 Tertia pars quæ missa fuit, designat, in armis
 Tertia pars mundi quòd sit habenda patri.
 Vive puer decus Italiæ, nova temporis ætas,
 290 Qui geminos gemina merce reducis avos.
 Vive jubar solis, sol regnaturus in ævum,
 Qui potes à Cunis luce juvare diem.
 Vive Jovis proles, Romani nominis hæres,
 Immo Reformatior orbis & imperii.
 295 Vive patris specimen, felicitis gloria matris,
 Nasceris in plenos fertilitate dies.
 Vive puer felix, felix genitura parentum,
 Dulcis amor superis inclite vive puer.

In

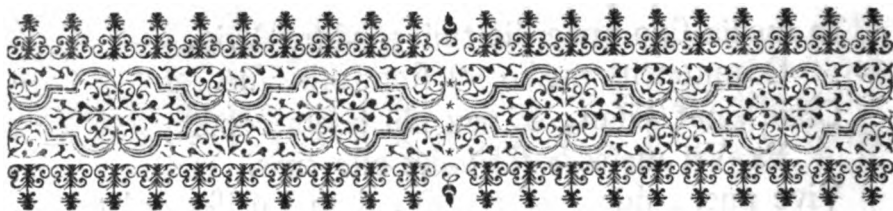
n ab inde puer.] Divina prorsus indole & ingenio plus quam humano *Fri-*
dericum oportet fuisse, quod nondum bimulus, nam is anno 1195. natus, & pa-
 ter 1197. mortuus fuerat, inusitata infanti mentis solertia piscem tripartitus, atque
 inde sibi duas servaverit partes, & unam patri miserit.

In media sine nube die tibi panditur Yris,
 300 Omnitenens medio sol stetit orbe suo.
 Unde venit Titan, & nox ubi fidera condit,
 Ex Yri metas o sol videt esse tuas.
 Vive puer, dum vesper erit, dum Lucifer ardet,
 Nunquam seu nusquam vespere dignus eris.
 305 Vive puer dum litus agit, dum nubila ventus,
 Ut videas natis sæcula plena tuis.
 Vive patris virtus, dulcissima matris imago,
 Vive diu dum sol lucet, & astra micant.
 Vive diu Jovis & superûm pulcherrime Princeps,
 310 Vive diu proavus factus ad astra voles.

o *Ex Yri metas* &c.) Ego confidenter lego: *Exiri metas sol videt ecce suas.*
 i. e. *Fridericum* imperii sui fines ultra solis lunæque vias protensurum.

Incipit

Incipit

LIBER III.

ad

HONOREM ET GLORIAM MAGNI IMPERATORIS.

Define Calliope, fatis est memorasse quod olim
 Tityrus ad fagi tegmina duxit oves.
 Define tu Pæan, celeberrima define Clio,
 Sit mugisse fatis commemorasse Jovem.
 5 Non mea Calliopes, nec Apollinis ara litabit
 Carmina, quæ pecudum quæ vorat exta litat.
 Te peto, te cupio, summi sapientia patris,
 Quæ legis *p* æterna mente quod orbis habet.
 Tu Pelagi metiris aquas, metiris abissum,
 10 Te metuunt solam, te venerantur aquæ.
 Tu patrii legis astra poli tibi servit Olympus,
 Te sine vita perit, te sine nemo sapit.
 Nam quod sol hominum Salomon dedit, indita *q* proles
 Sensit seu meruit, creditur esse tuum.

Tu

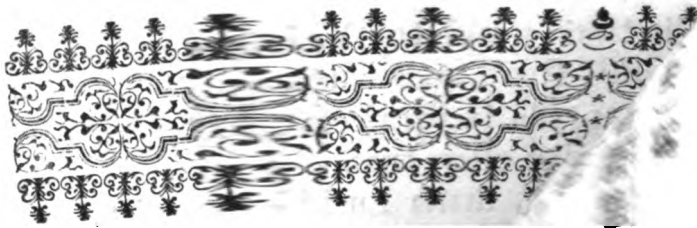
p legis) Fortè leg. *regis*. & sic quoque infra, *patrii regis* &c.
q indita) Leg. *inclita*.

- 15 Tu massam discepta rudem, tu litis amicæ
 Primicias, certo conciliata loco.
 Tu depinxisti fatali fidere cœlum,
 Unde venit nosti Phœbus, & unde soror.
 Nam quod friget yemps, ver viret, torret & æstas
 20 Siccitat autumnus, creditur esse tuum.
 Quod breve litus aquas refrenat turbine motas,
 Quod montes, quod humum, sustinet unda, tuum.
 Tu pudor æternus sacraſti virginis alvum,
 Tu sata, tu nascens, tu genitura creans.
 25 Thesauros aperi, veniens illabere cœlô,
 Semper es ut verax, da michi vera loqui.
 Tu divina loqui Petro post rete dedisti,
 Ex uno per te flumina ventre fluunt.
 Nec minor in partes divisa, sed integra constas,
 30 Ut vis, & quæ vis dans tua dona tuis.
 Hos genus eloquii, mentes interpretis illos,
 Hos virtutis opus promeruisse facis.
 Da michi cepta loqui, da ceptis fine potiri
 Possit ut Augusto Musa placere suo.

T

Fortu-

L
H C
MAG

D ten.
ernit her.
træ,
ere suum.
, tellus fine nube diescat,
muneris astra pluant.
dies venit, & ferotinus imber,
perium Cæsar solus & unus habet.
am redit aurati Saturnia temporis ætas,
Jam redeunt magni regna quieta Jovis.
45 Sponte parit tellus, gratis oneratur aristis,
Vomeris à nullo dente relata parit.
Nec fœcunda fimô, nec rastris indiget ullis,
Mater opum, pecori prospera, grata viris.
Omnis olivefcit phebeis frondibus arbor,
50 Vix arbor partus sustinet orta novos.
Nec rosa nec violæ, nec lilia gloria vallis,
Marcescunt, aliquo tempore nata semel.

Felix

Felix nostr
Lætior
Evomuit
Aruit
Nec son
Ora
Ino fo
Bo
e

se Neptunus ad omne
Mars se dedit esse parens.
ni cardine mundi,
tributa Duces.
Apodixa r tributis,
ea signat avis
deliberat auri,
opes.
Persis & aurum,
is opus.
ite Cæsar,
habes.

Unus sol, un

- 280 **R** Es rata quam loquimur, quidam præsentat Yberus
 Piscem, qui nato Cæsare dignus erat.
 Quem puer accipiens benè dispensante magistrò
 Dividit.
 Pisce tripartito gemina sibi parte retenta,
 Quod superest patri mittit ab inde puer. »
 285 Maxima venturæ signans præfagia vitæ,
 Quod sibi detinuit Vesper & Ortus erit.
 Tertia pars quæ missa fuit, designat, in armis
 Tertia pars mundi quòd sit habenda patri.
 Vive puer decus Italiæ, nova temporis ætas,
 290 Qui geminos gemina merce reducis avos.
 Vive jubar solis, sol regnaturus in ævum,
 Qui potes à Cunis luce juvare diem.
 Vive Jovis proles, Romani nominis hæres,
 Immo Reformator orbis & imperii.
 295 Vive patris specimen, felicitis gloria matris,
 Nasceris in plenos fertilitate dies.
 Vive puer felix, felix genitura parentum,
 Dulcis amor superis inclite vive puer.

In

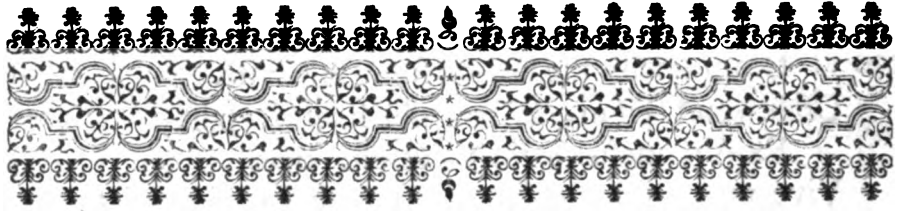
n ab inde puer.] Divina prorsus indole & ingenio plus quam humano *Friedericum* oportet fuisse, quod nondum bimulus, nam is anno 1195. natus, & pater 1197. mortuus fuerat, inusitatâ infanti mentis solertiâ piscem tripartitus, atque inde sibi duas servaverit partes, & unam patri miserit.

In media fine nube die tibi panditur Yris,
 300 Omnitenens medio sol stetit orbe suo.
 Unde venit Titan, & nox ubi fidera condit,
 Ex Yri metas o sol videt esse tuas.
 Vive puer, dum vesper erit, dum Lucifer ardet,
 Nunquam seu nusquam vespere dignus eris.
 305 Vive puer dum litus agit, dum nubila ventus,
 Ut videas natis sæcula plena tuis.
 Vive patris virtus, dulcissima matris imago,
 Vive diu dum sol lucet, & astra micant.
 Vive diu Jovis & superûm pulcherrime Princeps,
 310 Vive diu proavus factus ad astra voles.

o *Ex Yri metas* &c.) Ego confidenter lego: *Exiri metas sol videt ecce suas.*
 i. e. *Fridericum* imperii sui fines ultra solis lunæque vias protensurum.

Incipit

Incipit

LIBER III.

ad

HONOREM ET GLORIAM MAGNI IMPERATORIS.

Define Calliope, fatis est memorasse quod olim
 Tityrus ad fagi tegmina duxit oves.
 Define tu Pæan, celeberrima define Clio,
 Sit mugisse fatis commemorasse Jovem.
 ୫ Non mea Calliopes, nec Apollinis ara litabit
 Carmina, quæ pecudum quæ vorat exta litat.
 Te peto, te cupio, summi sapientia patris,
 Quæ legis *p* æterna mente quod orbis habet.
 Tu Pelagi metiris aquas, metiris abissum,
 ୧୦ Te metuunt solam, te venerantur aquæ.
 Tu patrii legis astra poli tibi servit Olympus,
 Te sine vita perit, te sine nemo sapit.
 Nam quod sol hominum Salomon dedit, indita *q* proles
 Sensit seu meruit, creditur esse tuum.

Tu

p legis) Fortè leg. *regis*. & sic quoque infra, *patrii regis* &c.
q indita) Leg. *inclita*.

- 15 Tu massam discepta rudem, tu litis amicæ
 Primicias, certo conciliata loco.
 Tu depinxisti fatali fidere cœlum,
 Unde venit nosti Phœbus, & unde foror.
 Nam quod friget yemps, ver viret, torret & æstas
 20 Siccitat autumnus, creditur esse tuum.
 Quod breve litus aquas refrenat turbine motas,
 Quod montes, quod humum, sustinet unda, tuum.
 Tu pudor æternus sacraſti virginis alvum,
 Tu ſata, tu naſcens, tu genitura creans.
 25 Theſauros aperi, veniens illabere cœlô,
 Semper es ut verax, da michi vera loqui.
 Tu divina loqui Petro poſt rete dedisti,
 Ex uno per te flumina ventre fluunt.
 Nec minor in partes diſiſa, ſed integra conſtas,
 30 Ut vis, & quæ vis dans tua dona tuis.
 Hos genus eloqui, mentes interpretis illos,
 Hos virtutis opus promeruiſſe facis.
 Da michi cepta loqui, da ceptis fine potiri
 Poſſit ut Auguſto Muſa placere ſuo.

T

Fortu-

35 **F**ortunata dies, felix post tempora tempus,
 Quæ sextum sexto tempore cernit herum.
 Ominis ætatis felicia tempora nostræ,
 Propugnatorem quæ meruere suum.
 Gaudeat omnis humus, tellus sine nube dieſcat,
 40 Rorem ſpectati muneris aſtra pluant.
 Mane ſerena dies venit, & ſerotinus imber,
 Imperium Cæſar ſolus & unus habet.
 Jam redit aurati Saturnia temporis ætas,
 Jam redeunt magni regna quieta Jovis.
 45 Sponte parit tellus, gratis oneratur ariſtis,
 Vomeris à nullo dente relata parit.
 Nec fœcunda fimô, nec raſtris indiget ullis,
 Mater opum, pecori proſpera, grata viris.
 Omnis oliveſcit phebeis frondibus arbor,
 50 Vix arbor partus ſuſtinet orta novos.
 Nec roſa nec violæ, nec lilia gloria vallis,
 Marceſcunt, aliquo tempore nata ſemel.

Felix

Felix nostra dies, nec eâ felicior ulla
 Lætior, aut locuples, à Salomone fuit.
 55 Evomuit serpens virus sub fauce repostum,
 Aruit in vires mesta cicuta suas.
 Nec sonipes Griphes, nec oves assueta luporum
 Ora timent, ùt ovis stat lupus inter oves.
 Uno fonte bibunt, eadem pascuntur & arva
 60 Bos, leo, grus, aquila, fus, canis, ursus & aper.
 Non erit in nostris moveat qui bella diebus,
 A modo perpetuæ tempora pacis erunt.
 Nulla manent hodiè veteris vestigia fraudis,
 Qua Tancridinus polluit error humum.
 65 Ipsaque transibunt derisi tempora Regis,
 Nam meus Augustus solus & unus erit.
 Unus amor, commune bonum, Rex omnibus unus,
 Unus sol, unus pastor, & una fides.

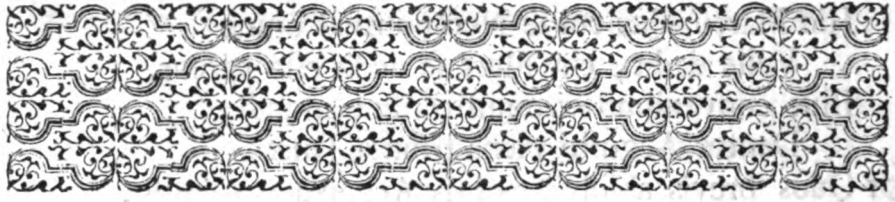
- D**ic mea Musa precor genuit qui nobilis alvus
 70 Henricum, vel quæ dextra cubile dedit?
 Quæ Superûm nutrix dedit ubera, quis dedit artes?
 Quis puero tribuit scire, vel arma viro?
 Quâve domô genitus fuerit puer, aurea proles,
 Quis pater, unde parens? Dic mea Musa precor.
 75 Est domus ætherei qua ludunt tempora veris,
 Ipse domûs paries ex Adamante riget.
 Ante domum patulo præludit sole theatrum,
 Quo salit in medio fons Arethusa tuus.
 Ipsa quater denis innititur aula columnis,
 80 In quibus imperii tota quiescit humus.
 Hic Corradus adest, juris servator & æqui,
 Scribens edictum certa tributa legens.
 Cancellus referans, mundi signacula solvens,
 Colligit Italicas alter Homerus opes.
 85 Nulla fames auri, fitis illi nulla metalli,
 Res nova, quam loquimur, mens sua numen habet.
 Diligit Ecclesiam, nec matrem filius odit,
 Dux Evangelii, juris aperta manus.
 Angelus in multos, nec non Paracletus in omnes,
 90 Mittitur, & missi Pater in ore Deus.

Hic

Hic Marcualdus cui se Neptunus ad omne
 Velle dedit, cui Mars se dedit esse parens.
 Illuc conveniunt ex omni cardine mundi,
 Dantes Augusto plena tributa Duces.
 95 Quos brevis absolvit positis Apodixa ⁊ tributis,
 Quam tua Corrade Griphea signat avis
 Hic grave pondus Arabs, missi deliberat auri,
 Hic Melechinās exhibet Indus opes.
 Et decus & precium, gemmas dat Persis & aurum,
 100 Materiam superans mittit Ægyptus opus.
 Argentum, gemmas, auri genus inclite Cæsar,
 Delicias hominum, quas habet orbis habes.

⁊ *Apodixa*) Vide supra p. 134.

- I**N talamos sex una domus partitur, & horum
 Prima creatoris regia scribit opus.
 105 Illic in specie super undas diva columbæ
 Majestas operum pingitur ipse Deus.
 Altera fatiferum Cataclismi pingit Abyssum,
 Tertia fert Abrahæ credulitatis iter.
 Quarta Pharaonem submergens nudat Ægyptum,
 110 Quinta domus David tempora Regis habet.
 Sexta Fredericum divò depingit amictu,
 Cæsarea septum prole senile latus.
 Hic Frædericus ovans in milibus undique fretus
 Fervidus in Christo miles iturus erat.
 115 Hic erat annosum multa nemus ylice septum,
 Non nisi per gladios silva datura vias.
 In nemus omne furit ferrum, nemus omne favillat,
 Fit via, quod dudum parte negabat iter.
 Hic erat in fide tua fallax Ungare dextra,
 120 Qualiter invito te Fredericus abit.
 Hic Isaac mentita fides, & fictile foedus,
 Illic Græcorum non sine cæde dolus.

Hic

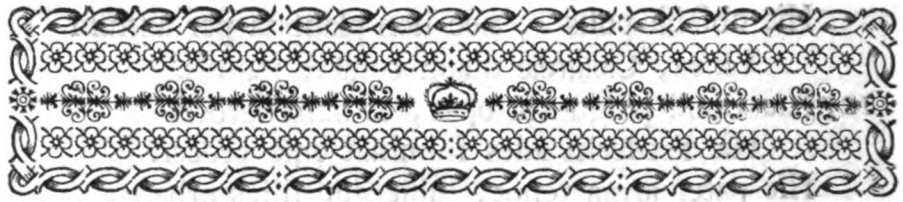
- Hic obsessa polis s, nec non plantata per annum
 Vineæ, Cæsareæ quam coluere manus.
 125 Hic Conii pinguntur opes, & bella ferocis
 Hic Frederici ades fulminat ense procer.
 Hic pater arma tenet, subit illic filius urbem,
 Pars prior Augusto sub seniore cadit.
 At postquam Conii spoliis faturantur & aurò,
 130 Castra movent, nec eis cura quietis erat.
 Proh dolor ad flumen ponunt tentoria Tharsis,
 Quo lacerat tumidas nans Fredericus aquas.
 Suspectas invenit aquas, qui raptus ab undis t,
 Exuit humanum, servit & ante Deum.
 135 Vivit in æternum Fredericus, lancea cujus
 Nunquam fraudato cuspide versa fuit.

s polis,) Supra scriptum est in cod. *Constantinopolis*.

t raptus ab undis,) Vide supr. p. 127.

Illic

Illic diva parens superûm Sapiaientia mater,
 Uberis Henrico munera digna dabit.
 Ipsa ministrantes septem conventa sorores
 140 Ut puerum doceant officiosa rogat.
 Prima loqui rectè u, docet, altera jurgia linguæ,
 Tertia conditos reddit in ore sonos.
 Quarta quid astra velint cum visa coire retrorsum,
 Quinta docet numerum pro ratione legi.
 145 Sexta gradus in voce suos docet impare cantu,
 Septima metiri posse magistrat humum.
 Suscipit in gremio virtutum genera mater,
 Ore virum, juvenem corpore, mente senem.
 Quem virtus dilapsa Polo sic possidet omnis,
 150 Singula quod virtus asserat esse suum.
 Hæc mores informat, & usibus illa coaptat,
 Hæc sibi præjustum vendicat, illa pium.

Hæc

u *Prima loqui rectè* &c.) Horatius l. i. Epist. 4. v. 7. seq. omnia complexus est, quæ puellum beatum reddere valent:

Quid voveat dulci nutricula majus alumno?
 Quam sapere, & fari possit, quæ sentiat, & cui
 Gratia, fama, valetudo contingat abundè,
 Et domus, & victus, non deficiente crumena?

- Hæc ubi res poscit, rigidum facit, illa modestum,
 Lex quandoque potest de pietate queri.
 155 Arma fatigarant superos, quæ contulit illa,
 Sic sic æra rigent, arma quod hoste carent.
 Quod Numidos, quod Sarmaticos sibi Roma subegit,
 Unde redit Titan, nox ubi prima subit.
 Magnus Alexander Darium quod vicit in armis,
 160 Quod fuit imperio terra subacta suo.
 Et quod Pompejum Cæsar, patresque fugavit,
 Unde Ptolomei crimen Ægyptus habet.
 Nullus ei similis, nisi proles, nemo secundus
 Dîs meus Henricus æquiparandus erit.
 165 Dicitur Henricus, latet hac in voce triumphus,
 Quod latet, in partes littera ducta parit.
 Certant virtutes, certatim munera præbent,
 Crescit in Augusto gratia plena meo.
 Intra quem gremium sapientia dulce recepit,
 170 Hæc os ore docet, pectore pectus alit.

* * * *

- Sit licet immanis x commissi farcin * *
 Hæc Augustali fit pietate minor.
 Sic igitur servate fidem, ne fera cicatrix
 Vulnus in antiquum rupta redire queat.
 175 Nam meus Augustus, qui lites diligit, odit,
 Mites & puros more tonantis amat.

Ne

x *Sit licet immanis* &c.) Superior paginæ pars ferè dimidia malò fatò ablata est, hic verò versus primus, tanquam incendiò ambustus evasit; ita tamen ut ultimam suam vocem, penultimâ læsâ, amiserit, priorem *farcina* legendam esse, dubiò caret, posteriorem verò aliis inquirendam relinquo.

Ne quis ob exilium, quod dudum pertulit in-se,
Elatum rediens civibus esse velit.

Cæsaris Oceanum superat clementia magnum,

180 Et tamen illius commovet ira Deos.

Si quis Tancredum nimium dilexerit olim,
Quid nisi per vanas brachia movit aquas.

Vivit in Augusto pietas & gratia crescens,
Et gladius vindex, vivit & hasta potens.

SOL

SOL AUGUSTORUM.

- 185 **Q**ui regis ad placitum victor in axe rotas;
 Fortunam tua dextra novam sibi condit ubique,
 Ducis fortunæ quo tibi frena placet.
 Legi quos veterum servant armaria libros,
 Inveni titulis cuncta minora tuis.
- 190 Nec Salomon, nec Alexander, nec Julius ipse
 Promeruit vestri quod meruere dies.
 Sextus ab æquivocis sexto quod scriberis ævo.
 Signas ætatis tempora plena tuæ.
 Vivat honor mundi, vivat pax plena triumphis,
- 195 Vivat & æterno nomine regnet avus.
 Ut videas natis, plenumque nepotibus ævum,
 Tempora Zodiaci dum rota Solis agit.
 Suscipe quæso meum Sol augustissime munus,
 Qui mundum ditas, qui regis omne solum.
- 200 Suscipe quæso meum lux indefecta libellum,
 Ipse fui Vatis vota libellus agat.

INTERPRETATIO

hujus nominis

HENRICUS.

Collige primas litteras de primis dictionibus subscriptorum versuum, & nomen habebis Imperatoris, & de ipsis primis dictionibus ejusdem victoriam Imperatoris perpendere poteris.

HIC Princeps ut habet Danjelis nobile scriptum;
EXALTABIT avos, subigens sibi victor Ægyptum;
NOMEN in hærede patria virtute quiescet;
 205 **R**OMANI juris duplici Rogus igne calescet;
IMPERII formam templique reducet ad astra;
CUM non hostis erit, sua ponet cum Jove castra;
VICERIT ut mundum Syon David arce redempta;
SICILIAM repetens Romæ reget aurea sceptrâ.

Inclita

- 210 **I**nclita regales crispans Sapiencia vultus
 Aspera fortunæ talia verba dedit.
 Sit tuus Andronicus ꝑ saturatus cæde Nepotis,
 Cui cruor Italicus potus & esca fuit.
 Sit tuus Andronicus, qui crassius cæde fuorum
 215 Addidit ex omni stirpe necare probos.
 Cujus ad extremum licet impar poena reatu,
 Mors sua perpetuo vindice foeda caret.
 Sit tuus ille senex, qui raptus, ut Ycarus alis
 Occidit, & Pelago flet sua merfa ratis.
 220 Occidit, ut quondam series immensa Gigantum,
 Quis fuit imperium cura videre Jovis.
 Sic & Tancredus multo miser ebrius auro,
 Occidit, in Dominum dum tulit arma suum.
 Si potes Andronicum civilibus eripe telis,
 225 Si potes alterius Regna tuere senis.
 Nam meus Henricus materna fede sedebit,
 In qua Rex Salomon fedit in orbe potens,
 Talis erit sedes, ebur uxorabit in auro,
 Hoc hominum sensus exuperabit opus.

Bis

ꝑ *Andronicus*] Vide supr. pag. 17.

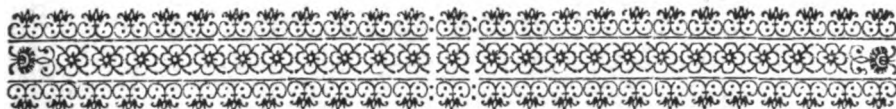
U 3

- 230 Bis senos habitura gradus Henricia sedes,
 Ex auro sex, sex ex Adamante gradus.
 Per quos fulvescent civili more Leones,
 Ordine suppositi iussa sedentis agant.
 Procedant de sede throni, res ardua Grifēs,
 235 Procedant Aquilæ, seu Nucerinus aper.
 Procedant rigidi nostra de sede Leones,
 Procedat Phoenix nuncia pacis avis.
 A læva Neptunus aquas castigat, & omne
 Juppiter à dextris corrigit ipse solum.
 240 A læva Citharam moveat Mercurius aure z,
 Quam videns dextra Phœbus in aure legat.
 Mars pro sede sedens gladius terret orbem,
 Cogat ad Imperium, fidera, fata, Deos.

z aure,] Hic & sequens versus corrupti videntur; quid enim esset, *Citharam movere aure*? leg. fortè *auro*, vel *lauro*; quid *Citharam in aure legat*? ego lego *Quam* (citharam) *Phœbus videns dextra in aure regat*.

FINIS.

*In altera pagina, que ❧ ultima est, hæc verba eâdem manu scripta sînt,
Nomen Scriptoris indicantia:*

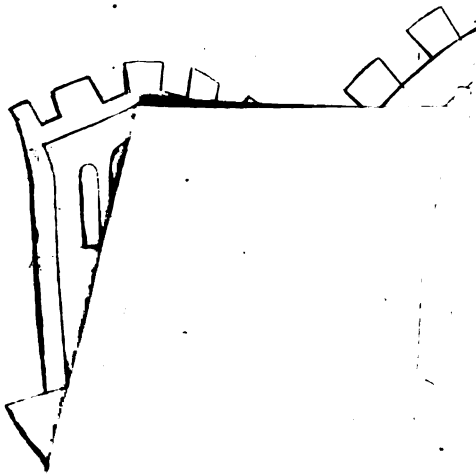
EGO Magister Petrus d'Ebulo servus Imperatoris fidelis, hunc Librum ad honorem Augusti composui; Fac mecum Domine signum novum, ut videant me Tancridini, & confundantur. In aliquo beneficio mihi provideat Dominus meus & Deus meus, qui est & erit benedictus in secula, Amen!

Eodem quoque locò hoc Distichon adscriptum est:

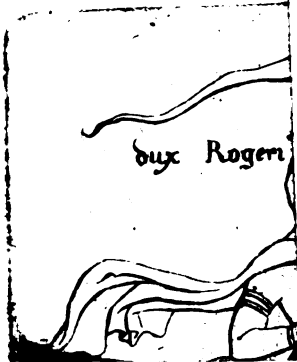
Anno quinque minus numeratis mille ducentis
Cæsar Regna capit, & sua Nupta parit.

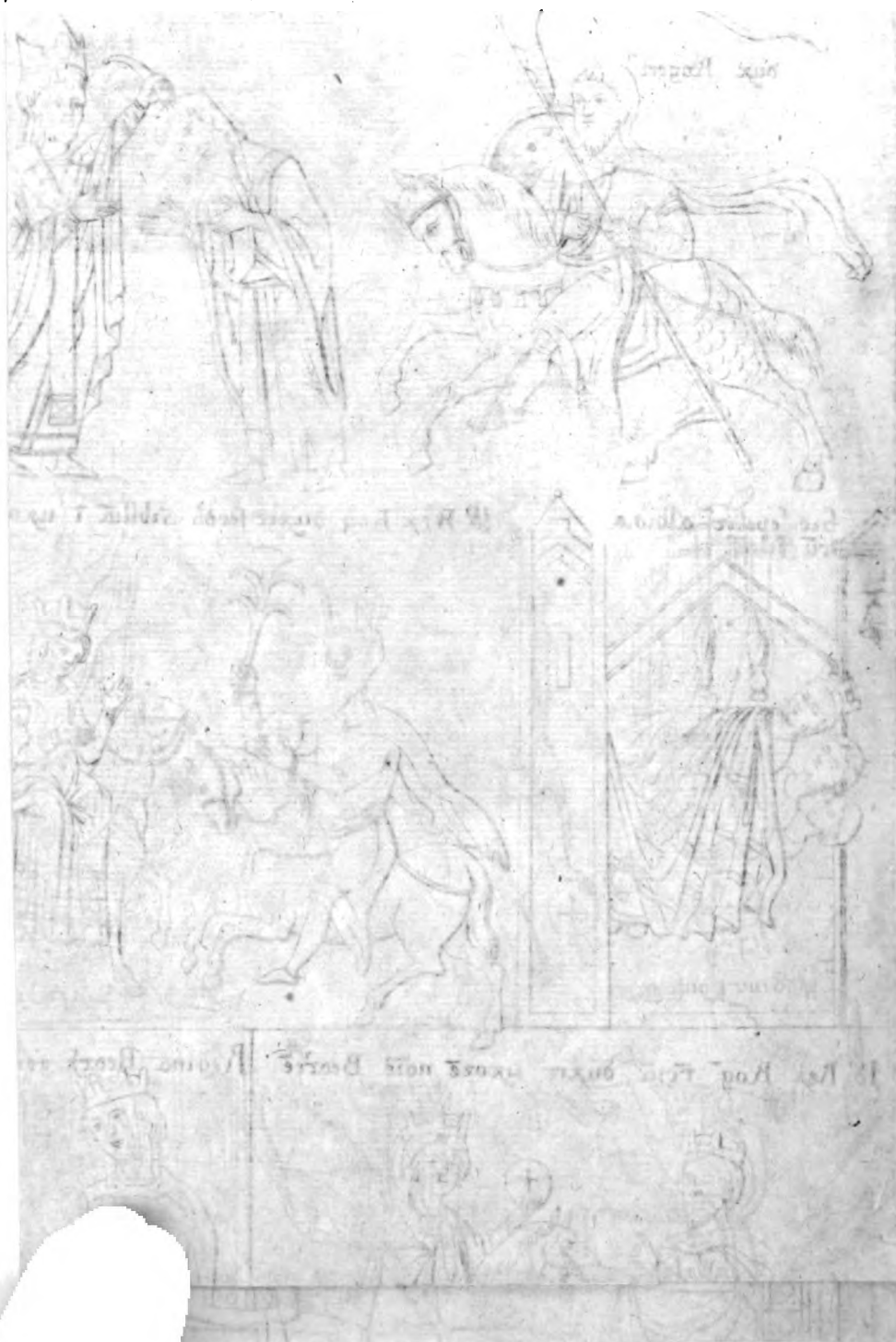

Albino
VT 1837
Y 1837

ALBANUS
YTIRSEVIL
YRAGH

ister sūt filiū tancred

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mostly illegible due to fading and bleed-through, but some words like "and" and "the" are visible.

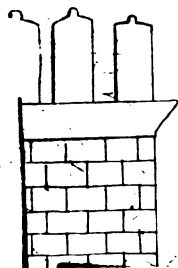
Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mostly illegible due to fading and bleed-through, but some words like "the" and "and" are visible.

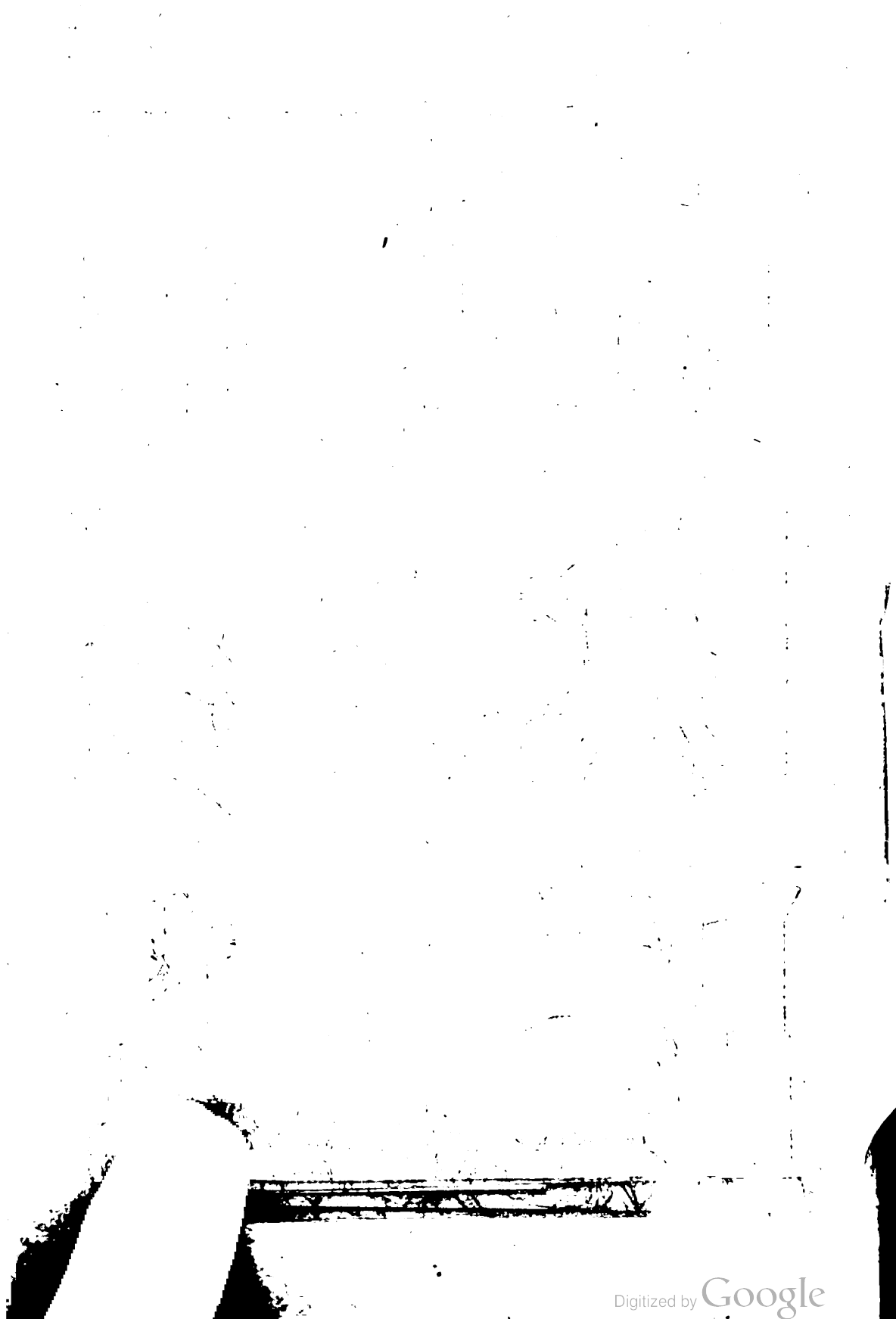
11
Abailio
vtravim
vtravim

S. Gomes cancre

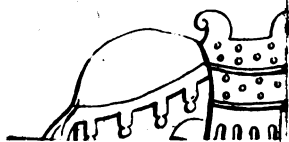

ALBANY
UNIVERSITY
LIBRARY

fortuna tācdu

ARMILLO
YTI2REVINU
YRABLI

... ..

... ..

ALBINO
YTI23VIMU
Y7A99L1

ΑΙΘΥΛΙΟΟ
ΥΤΙΩΒΙΜΟ
ΥΡΑΒΕΛ

Imperator

INDEX I. SCRIPTORUM,

Qui in NOTIS citantur.

A.

A Nacreon.
Alexander Abbas.
Aetius.

B.

Baronii Annales.
Henr. Baccius.
Bongarsius.
Burmanni Thesaur. Ital.
Busbequius.

C.

du Cange.
Carusii Bibliotheca Sicula.
Catullus.
Cæsar.
Celsus.
Cicero.
Claudianus.
Chronicon Fossæ novæ.
- - - Amalphitanum.
- - - Casauriense.
- - - Siciliæ.
- - - Montis Cassinensis.

Curtius.
Collenutius.

D.

Dionysius Halicarnassæus.

E.

Euripides.

F.

Falco Beneventanus,
Fazelus.
Feltus.
Florus.

G.

Gothofr. Monachus.
Guilielmus Tyrius.

H.

Heliodorus.
Hemsterhuisen.

X

Hero-

Herodianus.
Herodotus.
Hesiodus.
Homerus.
Horatius.

I.

S. Johannis Apocal.
Juvenalis.
Isidorus.

I.

Livius.
Lucanus.
Lucretius.

M.

Malaterra.
Franc. Maurolycus.
Martialis.
S. Matheus Evang.

N.

Nicetas.
Nepos.
Nonius Marcellus.

O.

Ovidius.
Otho de S. Blasio.
- - Frisingensis.

P.

Plautus.
Phædrus.
Plinius.
Prudentius.
Petrus Chrysologus.

R.

Reinefius.
Rochus Pyrrhus.
Richard. de S. Germano.

S.

Sallustius.
Salvianus.
Seneca.
Silius Ital.
Qui. Smyrneus.
Stumpfius.

T.

Tacitus.
Theocritus.
Thuanus.
Tibullus.

V.

Vellejus Paterc.
Virgilius.
Jac. de Vitriaco.
Gotfr. Viterbienfis.
Abbas Urspergenfis.

INDEX II.

INDEX II.

Rerum apud Authorem extantium.

A.

Andronicus interfecit patruelem suum
Alexium. p. 17.

C.

Capua laudatur ab ubertate foli. 75. 77.
- - Expugnatur à *Richardo*. 84.
Castrum Jusonis. 34.
- - Salvatoris. 100.
Celestinus III. Henricum VI. Imp. Ro-
mæ coronat. 4.
- - *Tancredo* per litteras imperat,
ut *Constantiam* dimittat. 106. - 109.
Conjuratio in *Henricum* detegitur. 136.
Conjurati in vincula conjiciuntur. 137. 138.
Constantia Rogerii & Beatricis filia. 4.
- - nubit *Henrico VI. Imp. Rom. ib.*
- - *Salernum* ingreditur. 36 - 39.
- - multa ibi convitia perfert.
51 - 53.
- - precatur Deum ut perfidos pu-
niat. 58 - 61.
- - capitur à *Salernitanis*. 65.
- - pretiosissimis se vestibus ornat.
66. 67.
- - *Messaniam* ad *Tancredum* de-
vehitur. 68 - 71.
- - *Panormum* inde ad *Sibilliam*
mittitur. 86.
- - imperiosè loquitur coram *Tan-*
credi uxore. 91.
- - in *Castrum Salvatoris* custodien-
da ablegatur. 100.
- - libera à *Tancredo* dimittitur.
109.

Corradus Muscancervellus propugnat *Ca-*
puam. 56. 77.
- - salvus à *Richardo* Comite *Ca-*
puæ dimittitur. 84.
- - laudes & munera. 148.

D.

Diopoldus, *Henrici Cæsaris Dux*, *S. Ger-*
manum invadit. 114. 116.
- - *Salernitano Principatui* præfici-
tur. 123.
- - laudes ejus. 124.
- - *Castellanus* est *Rocceæ* arcis.
56. 124.

E.

Ebolei fidi in *Constantiam*. 35. 56. 57.
Elias Gisvaldi primus manus in *Constan-*
tiam injicit. 63.

F.

Friderici I. expeditio in *Orientem*, &
res ibi gestæ. 150. 151.
- - Exitus ejus. 108. 151.
- - II. Nativitas. 139 - 141.

G.

Gualterius Antistes *Panormitanus Henri-*
co VI. Imp. favet. 81

H.

Henricus VI. Rom. Imp. coronatur *Ro-*
mæ. 23. 24.
Henri-

Henricus VI. Legationes variorum Principum recipit. p. 25.
 - Montem Casinum in fidem accipit. 28.
 - Capuanus Antistes urbem Capuam illi tradit. 29.
 - Neapolin obsidet. 30. 31.
 - in hac obsidione febris vexatur. 43. 44.
 - Obsidionem solvit. 48.
 - Classem ad Tancredinos opprimendos undequaque comparat. 117.
 - Messanam Fabariamque venit. 120.
 - Panormum ingreditur. 127.
 - veteres Regum Siculorum thesauros aperit. 129.
 134. 135.

L.

Lucius III. Henricum VI. Imp. & Constantiam matrimonio jungit. 4.

M.

Matthæus Cancellarius Tancredo favet. 11. 12.
 - Tancredum ad Regnum evehi cupit. 14. 15.
 - litteras ad Tancredum mittit, de invadendo Regno. 16. 17.
 - Podagræ dolores humano sanguine sedat. 17. 64.
 - suadet uxori, ut Constantiam Castro Salvatoris includat. 100.
 - oriundus Carthagine. 102.
 - scelera ac fraudes ejus. 101 - 105.

P.

Panormitanorum Legati ad Henricum Imp. veniunt. 127 - 129.
 - se illius fidei tradunt. ibid.
Philippus Henrici Imp. frater, amore Nurus Tancredi capitur. 132.

R.

Richardus Angliæ Rex capitur in Germania. 110.
 - Tancredo magnam pecuniam summam extorquet. 111.
 - ad Henricum, ad causam dicendam, victus ducitur. 112.
 - ab eo absolvitur. 113.
Richardus Acerrarum Comes vulneratur. 32. 33.
 - obsidet Capuam. 77.
 - expugnat eam. 81 - 84.
 - in cujus expugnatione perire perierit. 84.
 - capitur à Diopuldo. 115. 116.
Rogerus Siciliæ Rex. 1. 2.
 - Uxores ejus. 3. 4.
Rogerus Andriæ Comes Rex Siciliæ destinatur. 11.
 - ejus mores, & mors. 14. 21. 22.

S.

Saladinus Hierosolymam capit. 108.
 Salernitani petunt à Cæsare, ut Constantia Salernum habitatum concedat. 34. 35.
 - Principes à Cæsare in castra sua vocantur. 41 - 43.
 - Constantiæ convitia faciunt. 51 - 53.
 - eam capiunt. 65.
 - & in Siciliam ad Tancredum mittunt. 68 - 71.
 - Archiepiscopus eos ad poenitentiam anteaكتورum reducere conatur. 121. 122.
 Sicilia in potestatem Cæsaris redigitur. 123.
 Sudor & sopor signa salutis in febris. 44.

T.

Tancredus, acceptis à Matthæo Cancellario litteris, in Siciliam cum duobus filiis trajicit. 18.
 -- vul.

-	-	vultus corporisque deformitas	<i>Tancredi</i> uxor ob adventum Cæsaris vi-
-	-	in eo taxatur. p. 19. 20. 72. 80.	tæ suæ timet. 130. 132.
-	-	illius coronatio execranda. 20.	-
-	-	Tancredi liberi. 74.	- sibi, filio & Nepoti Comitatum
-	-	Constantiam uxori suæ Panormi-	Licii paciscitur. 133.
-	-	mum custodiendam mittit. 86.	- Nurus ejus est Constantinop.
-	-	Epistolam uxori suæ cum Con-	Imperatoris filia. 132.
-	-	stantia mittit. 88. 89.	
-	-	Uxor Tancredum increpat ob	W.
-	-	transmissam ad se Constantiam. 93.	<i>Wilhelmus II.</i> Siciliae Rex moritur. 6. 7.
-	-	Is iterum litteras ad uxorem	- ingens, eò mortuò, Panormi-
-	-	de eadem re mittit. 96.	tanorum luctus. 8. 9.

INDEX III.

RERUM & VERBORUM,

Quæ in NOTIS explicantur.

A.

Æ S pro pecunia.	p. 14.
<i>Albidia</i> uxor Rogerii.	3.
<i>Alexius Comnenus</i> II.	17.
Amictum tribuunt Poetæ terræ ac parti- bus ejus.	59.
<i>Anacletus</i> Pontif. Rom.	2.
Apodixa, quid?	134.
Apro Poetæ comparant certantes in præ- lio.	78.
Archonticon, quid?	34.
Ardere, de amantibus.	52.
Auguriare pro conjecturare.	42.
Autumnus pro vino.	76.
Avorum nomine quivis majores veniunt.	102.

B.

<i>Beatrice</i> uxor Rogerii.	4.
Bellum pro prælio.	31.
Bibere auribus.	79.
Math. <i>Burellus</i> .	28.

C.

Cadere in prælio magna laus.	79.
Cæcus pro latens.	68. 103.
Campaniæ fertilitas & amœnitas.	75.
Canibus compar. impudentes.	61.
Capessere pro capere.	114.
Castra sequi.	49.

Clipeare brachia.	93.
Clipeis varias figuras insculptas habuere antiqui.	118.
<i>Celestinus</i> III. Pont. Rom. p. 4. <i>Henri-</i> <i>cum</i> VI. Imp. ungit.	23.
Colubris ac Hydris comparantur homines maledici.	56.
Conjuratorum in Henricum gravis poena.	137.
Conscripta manus, quid?	137.
Conspici, de iis, qui in prælio multis præsentibus egregia facinora patrant.	73.
<i>Constantia</i> Rogerii filia. 4. <i>Henrici</i> VI. Conjux. 4. in custodiam conjicitur.	101. liberatur. 109.
Cornici inimica noctua.	53.

D.

Dativus pro Ablativo.	55.
Demetere caput.	81.
Dextram antiqui dabant ad fidem facien- dam.	84.
Deos tutelares antiqui evocare solebant, urbem oppugnantes.	117.
Deus A & O dicitur.	58.
Dies luminis pro lætis. 39. Dies ambi- gua pro dubia.	58.
Domini nomen olim exosum.	17.
Ducere genus ab aliquo.	102.

E.

<i>Ebolus</i> urbs. 35. unde sic dicta. ibid. Ensare	
---	--

Enfare manus pro armare. p.93.
 Ense cavare, perforare latus. 81.
 Escriniare pro aperire. 134.

F.

Fabaria urbs Siciliae. 18.
 Fallere de terra sterili. 77.
 Famofus pro infami. 54.
 Fari & sapere infantibus adprecabantur
 veteres. 152.
 Fatum inevitabile. 70.
 Flos pro adolescentia. 36.
Friderici II. annus natalis & nomen.
 139. 140.
 Frigidus de ignavo, noxio. 69.
 Fuit & fugit confunduntur. 39.

G.

Galeare caput pro galea tegere. 93.
Girardus Henrici Imp. Medicus. 44.
Gualterius Archiep. Panormit. 8.
Guillelmus II. Rex Siciliae. 6. ejus obitus. 7.
Guiscardus unde hoc nomen fit? 1. 2.
 Gutta idem ac Podagra. 104. Eam fan-
 guine humano fedare solebant. ibid.

H.

H in antiq. codd. sæpè præponitur. 42.
Henricus VI. ejus conjux Constantia. 4.
 Romæ in Imperatorem ungitur. 23.
 ejus in Sicilia res gestæ. 29. Neapolim
 obsidione claudit, sed infectis rebus
 recedit. 30. 48. Legatos Salernum mit-
 tit. 41.
 Heroes olim in mortis periculo versantes,
 pretiosis sese ornabant vestibus. 66.

I.

Iberia olim Hispania vocabatur. 47. Ibe-
 riæ fluvii. ibid.
 Imperiosus, cui parendum est. 71.
 Inexperta Regna. ibid.
 Innocentius tam cui non nocetur, quam qui
 non nocet. 79.
 Intoxicare. 22.
Jovis Epitheton Tonans.

L.

Labor pro re ardua, & factû difficil. 49.
 Lacrimabilis activè, de eo, qui effusè
 lacrimatur. 49.
 Liliis Poetæ compar. candorem puella-
 rum. 65.
Lucius III. Pont. Rom. 4.
 Lyciæ pharetræ, & Lycii arcus olim ce-
 lebres. 32.

M.

Mapalia & Magaria. 42.
 in Margaritis quid commendetur. 67.
 Maritus de pecore. 82.
Mars pro Bello. 77.
Matheus Siciliae Cancellarius. 7. Bigamus
 appellatur. 16.
 Mendax fundus. 77.
 Mens pro sententia. 49.
 Mile non mille scribendum. 31.
 Miscere se dicuntur duo inter se certan-
 tes. 83.
 Mitti dicuntur, quæ ex longinquis terris
 advehuntur. 102.
 Mollis gressus in puellis commendatur. 37.
 Monachus detexit conjurationem in Hen-
 ricum. 136.
 Moras rumpere. 16.
 Musas invocare Poetis solenne. 83.

N.

Nardo olim Comam inungebant delica-
 tuli. 38.

O.

Opprobria varia in hominem deperditum.
 72.
 Os pro tota facie. 37. Ore rotundò lo-
 qui. 64.

P.

Parapsis. 89.
 Parthenope antiquiff. nomen urbis Nea-
 polis. 30.
 Pius, de affectu in necessarios. 50.
 Proh! Exclamatio indignantis. 90. 91.
 Rapere

R.

<i>Rapere</i> , de avibus rapacibus.	p. 45.
Repedare pro recedere.	56.
Res pro opibus, divitiis.	73.
Respicere pro exaudire.	59.
Respondere de terra frugifera.	76.
<i>Richardus</i> Tancredi affinis Neapolim defendit. 30. vulneratur.	32.
<i>Richardus</i> Cerræ Comes, ejus mors.	120.
<i>Richardus</i> Angliæ Rex capitur. 111. magno pondere auri redimitur.	113.
<i>Rofridus</i> Abbas.	28.
<i>Rogerus</i> Andriæ Comes cum Tancredo de principatu contendit. 11. seq. capitur & interficitur.	21.
<i>Rogerus</i> I. & II. p. 1. Rex eligitur, & Palermi ungitur. 2. ejus res bello gestæ. <i>ibid.</i> Uxor Albidia. 3. altera Sibilia. <i>ibid.</i> tertia Beatrix.	4.
Ruere de incompressa multitudine hominum. 36. de membris ob ciborum defectum decrefcentibus.	95.

S.

<i>Saladinus</i> Saracenus. 108. Hierosolymam ac totam ferè Palestinam capit.	108.
Secula pro tempore. 104. pro hominibus.	<i>ibid.</i>
Sedere proprie de iudice.	98.
Sensatus pro acumine prædito.	97.
Si pro An.	73.
<i>Sibilia</i> conjux Rogerii.	3.
Sidera Deos esse censebant olim.	70.

Simplex verbum pro composito. 33. 44.	
Sol Romanus vocatur Cæsar. 62. Sol novus pro Oriente.	77.
Somnus & sudor in febricitantibus signa salutis putabantur.	44.
Sumere de iis, qui aliquid contra jus & fas sibi vindicant.	10.
Syncope Poetis frequens.	52.

T.

<i>Tancredus</i> , ejus natales. 11. Panormi Rex ungitur. 19. facie deformis. <i>ibid.</i> ex Sibilia tres filias procreavit. 74. in exilium mittitur. 87. Filio suo Rogerio Constantinop. Imp. filiam in matrimonium obtinet. <i>ibid.</i> Græcè eruditus fuit.	<i>ibid.</i>
Tegere pro tueri.	77.
Tentare pro aggredi.	39.
<i>Theobaldi</i> merita in Cæsarem. 124. à Cæsare Comitatu Cerræ donatur.	<i>ibid.</i>
Trahere pensa, de ancillis.	51. 52.
Tumere de velis.	68.
Tumidus de iratis, superbis & conviciatoribus.	63.

V.

Uber substantivè & adjectivè usurp.	75.
Vernum os.	38. 39.
<i>Uliſſi</i> varia Epitheta apud Homerum.	96.
Ulmus apud Poetas voc. Maritus vitis.	76.
Vittatæ erant apud Romanos puellæ.	37.
Urbani, qui in urbe incolunt.	

F I N I S.

Paucis admonendus est Lector, *Titulos*, uti vulgò vocantur, qui magno numero per totum libellum occurrunt, non ab ipso Authore, nisi admodum parce fuisse adscriptos, sed ex Figuris plerumque desumptos, non quòd multum illis insit elegantia, cum contrà squalidam spirent barbariem, sed quòd Historia sapius non parùm lucis inde lucretur.

Typographi præterea errata aliquot, iniquò id quidem animò, animadverti, quæ hinc verò correxì: In Præf. pag. 5. lin. 1. elegantiarum, *lege* elegantiorum. lin. 9. ergò, *leg.* erga. lin. 11. animarum, *leg.* animorum. pag. 8. lin. 9. communefacere. *leg.* commonefacere. pag. 8. v. 63. quæſtus. *leg.* questus. pag. 56. lin. 16. *γνονματα*, *leg.* γιννοματα. pag. 64. lin. 17. professæ, *leg.* professus. pag. 79. in lin. 18. in Notis, post verba *Viris fortibus*, adde: apud Dionysium Halicarnasæum. lib. 6. p. 348. Editt. Lips. pag. 129. Not. b. cibaliit. *leg.* cibaliis. pag. 151. Nota, & leg. 109.

Bericht an den Buchbinder.

NB. Weilen die Numeri in den Figuren verwechselt worden, so muß genau beobachtet werden, zu welcher pagina jede gehöre. Als:

- N^{ro}. 1. vor dem Titul.
- N^{ro}. 2. pag. 2. oder 3.
- N^{ro}. 3. pag. 18.
- N^{ro}. 4. pag. 10.
- N^{ro}. 5. pag. 23.
- N^{ro}. 6. pag. 20.
- N^{ro}. 7. pag. 135.
- N^{ro}. 8. pag. 138.

Also daß nicht etwan N^{ro}. 3. und 4. wie auch N^{ro}. 5. und 6. mit einander verwechselt, sondern an obbezeichnete Stellen gesetzt werden müssen.

DATE DUE

000000

NEW ENTRY

INSERT

BOOK CARD

PLEASE DO NOT REMOVE.
A TWO DOLLAR FINE WILL
BE CHARGED FOR THE LOSS
OR MUTILATION OF THIS CARD.

PRINTED IN U.S.A.

08638292

OCT 11 1972

